TÜRK CEZA HUKUKUNDA KISA SÜRELİ HAPİS CEZALARINA SEÇENEK YAPTIRIMLAR

Gülten İş Arkun
141124103

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Prof. Dr. Serap Keskin Kiziroğlu

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Aralık, 2018

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Gülten İŞ ARKUN' nun "**Türk Ceza Hukukunda Kısa Süreli Hapis Cezalarına Seçenek Yaptırımlar**" başlıklı tezi 28/12/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca, Kamu Hukuku Anabilim Dalında Yüksek Lisans/~~Doktora~~ tezi **oy birliğiyle / ~~oy çokluğuyla~~, başarılı / ~~başarısız~~** olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı. Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı) İstanbul Okan Üniversitesi	: Prof. Dr. Serap KESKİN KİZİROĞLU	.....
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Asiye Selcen ATAÇ	.....
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep KARAER GÜÇLÜ	.....

Doç. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

maltepe üniversitesi	ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI	Doküman No	FR-178
		İlk Yayın Tarihi	01.03.2018
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa	1/1

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

...../...../20...

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

(Islak İmza)

Öğrencinin Adı ve Soyadı

Gülten Arkun

Hazırlayan	Kalite Koordinatörü	Kurumsal Yetkili
İlgili Birim	Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Prof. Dr. Belma AKŞİT

(Dokuman No: FR-178; Yayın Tarihi: 01.03.2018; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın konusuna ve bana olan inancıyla bu doğrultuda beni destekleyen ve hazırlama sürecinde yol göstererek yanımda olan saygıdeğer tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Serap KESKİN KİZİROĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte anlayışı, yardımları ve destekleri ile yanımda olan sayın hocalarım Dr. Selcen ATAÇ'a ve Dr. Zeynep KARAEER GÜÇLÜ'ye ilgileri için minnetlerimi sunarım.

Yazım aşamasında umutsuzluğa kapıldığım zamanlarda bana yeniden devam etme gücü veren, yanımda olduğu sürece her zaman adaleti ve hukuk sevgisini bana aşılayan merhum dedem Sabri İŞ'e vermiş olduğum sözdür.

Yüksek lisns eğitimi almam için beni destekleyen, yardımlarını benden esirgemeyen, beni bugünlere getiren canım babam Sıddık Sami İŞ'e, güzel annem Aysun İŞ'e ve biricik kardeşim Sabri İŞ'e her zaman yanımda oldukları ve beni sevdikleri için teşekkür ederim. Attığım her adımda yanımda olan ve beni her zaman destekleyen, bana inanan, beni kendinden çok düşünen ve seven eşim Mert ARKUN'a ayrıca minnettarım.

Bu tez merhum dedem Sabri İŞ anısına ithaf edilmiştir.

Gülten İş Arkun

Aralık, 2018

ÖZ

TÜRK CEZA HUKUKUNDA KISA SÜRELİ HAPİS CEZALARINA SEÇENEK YAPTIRIMLAR

Gülten İş ARKUN
Yüksek Lisans Tezi
Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Serap KESKİN KİZİROĞLU
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018

Ceza infaz kurumları çoğu kez kişi üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır. Buna bağlı olarak cezaya maruz kalmış bireylerin topluma kazandırılmaları da zorlaşmaktadır. Çünkü ceza almış birey bulunduğu toplumda yaşamak zorundadır. Bu bağlamda da bireyin normal yaşamında da mağdur olmaması bazı tedbirlerin alınması da önem kazanmaktadır. Kısa süreli hapis cezası seçeneklerinin benimsenmesinde ve uygulanmasında devlet kurumları arasındaki işbirliği son derece önemlidir. Zira hapis cezası seçeneklerin uygulanması özel çaba gerektirir. Bu kurumlar, cezaevinde bulunan yada tahliye edilen hükümlülere yönelik olarak onların topluma yeniden uyum sağlama sürecinde destek sunmalıdırlar. Hapis cezası, kısa süreye bakmadan kişinin kişiliğine olumsuz yönde etki etmektedir. Kısa süreli cezalarda hafifletici seçenekler sunularak, bireyin yaşadığı toplumdan kopmaması sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yaptırım, Ceza, Cezanın Amacı, Seçenek Yaptırımlar, Hapis Cezası

ABSTRACT

ALTERNATIVE SANCTIONS TO SHORT TERMIMPRISONMENT IN TURKISH CRIMINAL LAW

Gülten İş ARKUN
Master Thesis
Department of Public Law
Consultant: Prof. Dr. Serap KESKİN KİZİROĞLU
Maltepe University Social Sciences Institute Graduate School, 2018

Penitentiary institutions often have negative effects on the person. As a result, it is also becoming more difficult for individuals who have been subjected to imprisonment to gain public recognition. Because the penalized individual has to live in society. In this context, it is also important to take some measures not to be a victim in the normal life of an individual. Cooperation between government agencies is extremely important in the adoption and implementation of short-term prison sentence options. Because the application of imprisonment options requires special effort. These institutions should provide support in the process of collective re-adjustment to prisoners released in prison. The imprisonment has a negative effect on the person's personality without looking at the short term. Short-term punishment should be provided so that the individual does not break away from the community in which he lives.

Keywords: Sanction, Punishment, The Purpose of Punishment, Option Sanctions, Imprisonment

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI ...**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

TEŞEKKÜR iii

ÖZ v

ABSTRACT vi

İÇİNDEKİLER vii

KISALTMALAR x

ÖZGEÇMİŞ xi

BÖLÜM 1: TÜRK CEZA HUKUKUNDA GENEL OLARAK CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİ 1

1.1. Ceza Kavramı 1

1.2. Cezanın Nitelikleri ve Özellikleri 4

1.2.1. Kanunsuz Suç ve Ceza Olmaz İlkesi 4

1.2.2 İnsancıllık İlkesi 5

1.2.3. Orantılılık İlkesi 6

1.2.4. Şahsilik İlkesi 7

1.3. Cezanın Amacı 10

1.4.Türk Ceza Hukukunda Yer Alan Ceza Çeşitleri ve Hapis Cezası 15

1.4.1.Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis Cezası 18

1.4.2.Müebbet Hapis Cezası 18

1.4.3.Süreli Hapis Cezası 19

1.4.4.Adli Para Cezası 20

1.5.Güvenlik Tedbirleri 21

1.5.1.Kavram 21
1.5.2.Güvenlik Tedbirlerinin Uygulanma Şartları 24
1.5.2.1.Tehlikeli Hal 24
1.5.2.2.Güvenlik Tedbirine Suç İşledikten Sonra Hükmedilmesi 25
1.5.2.3.Güvenlik Tedbirlerinin Kanun Tarafından Öngörülmesi 25
1.5.2.4.Güvenlik Tedbirine Hâkimin Hükmetmesi 26
1.5.3.Farkları ve Ortak Yönleri İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirleri 26
BÖLÜM 2: KISA SÜRELİ HAPİS CEZALARI VE SEÇENEK YAPTIRIMLAR 30
2.1.Kısa Süreli Hapis Cezası Kavramı 30
2.1.1.Tanım 30
2.1.2.Kısa Süreli Hapis Cezasında Lehe Ve Aleyhe Görüşler 31
2.1.3.Uygulamadaki Görünüm 34
2.2.Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar 35
2.2.1.Tanım 35
2.2.2.Seçenek Yaptırımların Hukuki Niteliği 37
2.2.3.Seçenek Yaptırımların Lehinde ve Aleyhinde Görüşler 40
2.2.4.Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımların Koşulları 44
2.2.4.1.Objektif Koşullar 44
2.2.4.2.Subjektif Koşullar 45
2.3.Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Uygulaması ile Kısa Süreli Hapis Cezasının Değerlendirilmesi 49
2.4.Kısa Süreli Hapis Cezasının Çevrilebileceği Seçenek Yaptırımların Çeşitleri 51
2.4.1.Adli Para Cezasına Çevirme 51
2.4.1.1.Adli Para Cezasının Lehindeki Görüşler 55
2.4.1.2.Adli Para Cezasının Aleyhindeki Görüşler 56

2.4.2.Mağdurun Veya Kamunun Uğradığı Zararın Aynen İade, Suçtan Önceki Hale Getirme Veya Tazmin Suretiyle, Tamamen Giderilmesi 57
2.4.3.Bir Eğitim Kurumuna Devam Etme 61
2.4.4.Belli Yerlere Gitmekten Veya Belirli Etkinlikleri Yapmaktan Yasaklanma .. 63
2.4.5.İlgili Ehliyet ve Ruhsat Belgelerinin Geri Alınması ile Belli Bir Meslek ve Sanatı Yapmaktan Yasaklanma 66
2.4.6.Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırılma 68
BÖLÜM 3: KISA SÜRELİ HAPİS CEZASI SEÇENEK YAPTIRIMLARININ İNFAZI VE ÖZEL İNFAZ USULLERİ 74
3.1.Kısa Süreli Hapis Cezası Seçenek Yaptırımlarının İnfazı 74
3.1.1.Adli Para Cezası Seçenek Yaptırımının İnfazı 76
3.1.2.Mağdurun Veya Kamunun Uğradığı Zararın Tamamen Giderilmesi Seçenek Yaptırımının İnfazı 77
3.1.3.Eğitim Kurumuna Devam Etme Seçenek Yaptırımının İnfazı 79
3.1.4.Belli Yerlere Gitmekten veya Belirli Etkinlikleri Yapmaktan Yasaklanma Seçenek Yaptırımının İnfazı 80
3.1.5.Ehliyet ve Ruhsat Belgelerinin Geri Alınması, Belli Bir Meslek ve Sanatı Yapmaktan Yasaklanma Seçenek Yaptırımının İnfazı 82
3.1.6.Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırma Seçenek Yaptırımının İnfazı 83
3.2.Kısa Süreli Hapis Cezasının Özel İnfaz Usulleri 85
3.2.1.Hafta Sonu İnfaz 86
3.2.2.Geceleri İnfaz 88
3.2.3.Konutta İnfaz 88
3.3.Özel İnfaz Şartlarına Uyulmaması Hali 92
SONUÇ 94
KAYNAKÇA 96

KISALTMALAR

A.B.D	Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
bkz.	Bakınız
C.D.	Ceza Dairesi
CGTİHK.	Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CMK.	Ceza Muhakemesi Kanunu
HAGB	Hükmün açıklanmasının geri bırakılması
m.	Madde
s.	Sayfa
TCK.	Türk Ceza Kanunu
YCGK	Yargıtay Ceza Genel Kurulu

ÖZGEÇMİŞ

Gülten İş ARKUN

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Eğitim

Derece	Yıl	Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı
Y.Ls.	2018	Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Ls.	2011	Maltepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi
Lise	2007	Maltepe Anadolu Lisesi

İş/İstihdam

Yıl	Görev
2014	Araştırma Görevlisi. Okan Üniversitesi Hukuk Fakültesi
2013-2014	Avukat, Demirhan Hukuk Bürosu

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı : İstanbul, 1989 Cinsiyet: K

Yabancı diller : İngilice (iyi)

GSM / e-posta : 0539 327 61 96/ gulten.is@hotmail.com

BÖLÜM 1: TÜRK CEZA HUKUKUNDA GENEL OLARAK CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİ

1.1. Ceza Kavramı

Ceza en basit tanımı ile suç karşılığında uygulanan yaptırımdır[1]. Ceza, Arapça bir kelime olmakla birlikte; "iyi veya kötü olabilen bir karşılık" anlamlarına gelmektedir[2]. Ceza, toplumda korunması zorunlu olan faydaların korunması için vardır ve toplum yaşamındaki huzuru, güvenliği sağlamak amacıyla var olan düzeni korumak için uygulanır[3]. Bu yaptırımlar, topluluğun suç eylemlerini benimsemediğini vurgulamak için yasal bir kararla uygulanırlar[4].

Kelime olarak iyi olabilen bir karşılık anlamına gelse de ceza, Türkçe'de, daha çok kötülüklerin karşılığı olarak anlam kazanmıştır. Türkçe ceza kelimesinin karşılığı Latince'de"poena" sözcüğü olarak karşımıza çıkmaktadır. "Poena"vicdan azabı, elem ve ızdırap anlamlarında kullanılmaktadır. Genel anlamıyla bugün modern tanıma göre ceza; bir takım yoksunlukların uygulandığı, suç işleyen kişi ya da kişilere çeşitli önleyici amaçlarla uygulanan yaptırımlardır[5].

Ceza, topluma olumsuz etki eden ve zarar veren eylemlerin sonucu olarak devletin kanunla düzenlediği, izlediği hedeflerin bütününün yanında özellikle suçluyu bazı yoksunluklara mecbur kılmak ve bu şekilde toplumun geri kalanının bu hareketleri onaylamadığını belirtmek üzere yargısal bir kararla ve olumsuz hareketin boyutu ile orantılı olarak uygulanan korkutucu yaptırımdır[6]. Sosyal kuralları ihlal eden fiilleri işleyen kişilere verilen ceza, hukukun üstünlüğü ve devletin sürekliliği açısından çok önemlidir.

---

[1] Veli Özer Özbek ve Diğerleri, **Türk Ceza Hukuku'nda Genel Hükümler**, 9. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 583

[2] http:/www.tdk.org

[3] Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 10. bası Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017, s.557.

[4] Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* , **s.** 574.

[5] Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım C.I.,** 12. Baskı, İstanbul: Betabasım Yayın, 1997, s.5.

[6] Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.569.

Günümüzde tepkinin devlet aracılığıyla yerine getirilmesi kamusal niteliği ortaya koyar. Ceza, bağımsız yargı makamları tarafından onaylanmaktadır. Bu durum modern hukuktaki güçler ayrılığı ilkesinden kaynaklanmaktadır[7].

Bugüne kadar suç hukukunun yapısı ve ceza, bazı temel kavramlar üzerinde yorumlanmıştır. Kanunun, suç diye tanımladığı ve yasakladığı fiilleri işleyen kişiler yaptığından sorumlu sayılır. 5237 sayılı yasanın 45. maddesi incelendiğinde suç karşılığında uygulanan yaptırımın yol açılan zararların nitelik ve niceliğine göre değiştiği görülmektedir[8]. Ceza hukukunu diğer hukuk dallarından farklı kılan, ceza kavramının ağırlığı ve uygulanmaması halinde toplumlarda karışıklık ve çeşitli siyasi huzursuzlukların baş göstereceğinin kaçınılmaz olması sebebiyle, yasaklayıcı ve emredici normlar kamu düzeni ve toplum barışını sağlamak için düzenlenmişlerdir[9].

Cezanın bir diğer tanımı ise; suç oluşturan bir eylemin varlığı sebebiyle suçlu aleyhine devletin yargı organları tarafından belirlenen bir mahkûmiyetin uygulanması esnasında, suçlunun ıslahını ön plana çıkarmak amacıyla acı ve ızdırap veren kısıtlamalardır[10]. Ancak sadece acı ve ıstırap olarak bakmak doğru olmaz, ceza toplumu iki şekilde doğru olana yönlendirmeye çalışır, bunlardan negatif yönlü olanı korkutmak, pozitif yönde olanı ise hukuk bilincini ve hukuka güveni güçlendirmek suretiyle olandır[11].

Ceza, suç olarak belirlenmiş eylemlere karşı yine yasalarda öngörülen, kişiyi bazı yoksunluklara sokan, suçluyu ıslah etme, topluma yeniden kazandırma ve korkutuculuk özelliğinden dolayı suç işlenmesini önleme amaçlarına yönelik bir yaptırım olarak ifade edilmiştir[12]. Yani ceza aslında ödülün zıttıdır ve ceza da tıpkı ödül gibi insanlık tarihinde çok eskiye dayanan kavramdır, ceza hukuku ismini diğer hukuk dallarından farklı olarak emirlerine uyulmasını sağlayan müeyyidesinden almaktadır[13].

---

[7] M. Tahir Tane, **Ceza Hukuku, Umumi Kısım,** 3. Baskı, İstanbul: 1953, s.40

[8] Filippo Gramatica. **Toplumsal Savunma İlkeleri**, (Çeviren Sami Selçuk), Ankara: İmge Kitabevi, 2005, s.35.

[9]Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.570; Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4.baskı,Ankara, Adalet Yayınevi 2017, s.5.

[10] Mehmet Emin Artuk ve Ahmet Gökcen, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12.baskı, Ankara, Adalet yayınevi, 2018, s.766.

[11] Bahri Öztürk ve Mustafa Ruhan Erdem. **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku,** 18. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2018, s.456

[12] Kayıhan İçel ve diğerleri, **İçel Yaptırım Teorisi,** 2. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2000, s.4.

[13] Zeki Hafızoğulları ve Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11.baskı, Ankara, US-A Yayıncılık, 2018, s.407

Ceza hukuk düzeninin devamını sağlayan bir unsur olarak vurgulanmış ve şöyle bir tanımı da yapmıştır; "Ceza, topluma zarar veren filler karşılığı olarak devletin kanunla koyduğu, izlediği diğer amaçlar yanında, özellikle suçluyu bazı yoksunluklara tabi kılmak ve bu şekilde toplumun söz konusu hareketleri onaylamadığını belirtmek üzere, yargısal bir kararla ve sorumluluk derecesiyle orantılı olarak uygulanan korkutucu yaptırımdır."[14]. İşte bu ceza hukuku alanında toplumsal düzeni bozucu hareketler, icrai ve ihmali şekildeki ihlaller, diğer hukuk dallarına nazaran ceza hukukunda daha ağır sonuçlar doğurur ve bu sonuçlar zarar vermiş olsun ya da olmasın ağır derecede zarar verme tehlikesini bünyelerinde barındırmaları itibarıyla, söz konusu hukuki ihlallere hukukta ayrı bir adlandırma yapılmış ve bunlara suç denilmiştir[15].

Ceza, suç işlemeyi önleme ve bastırıcı özellikler taşımaktadır. Suç işleyen kimseye karşı uygulanan yaptırımların tümü devlet tarafından uygulanmaktadır. Suçu önleme konusunda başarısızlık meydana geldiği durumunda bu toplumsal barışı bozacaktır. Ceza ile suçun tamamı önlenemese de hiç olmazsa en aza indirilmesi esas alınmalıdır[16]. Burada devreye hukukun kendisi girer ve hukukun genel amacı üzerinden cezanın önemi ortaya konabilir. Çünkü hukuk, insan davranışlarını düzenleyen kurallar bütünüdür ve ceza hukuku da kamu hukukunun bir parçasıdır. Toplumsal düzeni devam ettirmek ve o toplumda yaşayan vatandaşların lehine bazı eylemlerin yapılmasını veya yapılmamasını devlet yasaklar. Ve bu yasaklara uymayanlara, karşılığında uygulanan cezadır[17].

Cezanın içinde barındırdığı özellikleri kıstas alındığında genel görüş birliği cezanın toplumsal hayatın birliğini sürdürebilmesi için kullanılan bir silah olduğu yönündedir. Ve bu silah kullanıldığı zaman uygulanan suçluya karşı acı verici bir yoksunluk olarak ifade edilebilir[18].

---

[14] Demirbaş. *Ceza Hukuku Genel Hükümler,* s.563.

[15]Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, Cilt I, 14. Baskı, İstanbul, Der Yayınları, 2016(Güncelleyenler: Köksal Bayraktar, Serap Keskin Kiziroğlu, Hamide Zafer, Hasan Sınar, Murat Önok, Barış Erman)

[16] Oktay Erdoğan, **İnfaz Hukuku**, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016, s.26.

[17]Centel, Zafer, Çakmut., s.3.

[18] Zeki Hafızoğulları ve Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler,** 11.baskı, U-SA yayıncılık, 2018,s.411.

Ve en önemlisi insanı diğer canlılardan ayıran ve insanın varoluş amacını simgeleyen şey şahsiyetini özgürce geliştirmek ve olgunlaştırmasını sağlamaktır, bunu yaparken de insana gerekli imkânları sağlayacak olan devlettir ve cezanın amacı budur[19].

1.2. Cezanın Nitelikleri ve Özellikleri

Cezanın suça karşı bir tepki ve yaptırım olmasından dolayı bazı sonuçlar meydana getirmesi doğaldır. Bu sonuçlara göre öncellikle suçsuz ceza olmayacağı ilkesi ortaya çıkmaktadır. Ceza, yasalarla belirlenen suçlara karşı kişiye uygulanan yaptırım türü olduğuna göre kendine özgü nitelikleri bulunmalıdır. Bu nitelikler aşağıdaki gibi sıralanabilir[20]:

Cezalar kişisel olmalıdır,

Cezalarda kanunilik ilkesi geçerlidir,

Ceza bölünebilir olmalıdır,

Ceza adli hata halinde geri alınabilmelidir,

Ceza suçla orantılı ve etkili olmalıdır,

Verilen cezanın devlete maliyeti en az olmalıdır.

Cezanın bu niteliklerini belirleyen ilkelerinden bazılarına aşağıda yer vermek gerekirse:

1.2.1. Kanunsuz Suç ve Ceza Olmaz İlkesi

Yasallık ilkesi olarak da adlandırılan kanunilik ilkesi ceza hukukunun en önemli ilkelerinden biridir. Kanunilik ilkesinin temeli şüphesiz ki suçların ve cezaların kanunla düzenlenmesidir. Bu anlamda suç ve ceza belirleme yetkisi yalnızca yasama organında olmalıdır[21]. Bu ilke kişilerin keyfi ve dayanaksız şekilde cezalandırılmalarını engellemesinin yanı sıra yasa koyucuya insan haklarını ihlal eden ceza kanunları yapmama yükümlülüğünü de verir[22].

---

[19] Özgenç, s.24.

[20] Saniye Evğün (Kaykaç), "5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Kısa Süreli Hürriyeti Bağlayıcı Cezalara Seçenek Yaptırımlar", (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.** Erzincan: Erzincan Üniversitesi SBE, 2011.), s. 8.

[21] Nedim Bekri, "Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ve İlkenin Uluslararası İnsan Hakları Belgeleri ile Uluslararası Ceza Hukuku Uygulamalarındaki Durumu", **Adalet Dergisi,** Sayı: 38, 2010, s. 60.

[22] Centel, Zafer, Çakmut., s.46.

Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı da bunun bir yansımasıdır ve kişinin keyfi olarak koruma tedbirlerine dahi maruz kalmamasını, cezalandırılmamasını, hareket serbestisinin kısıtlanması suretiyle istediği yere gidip gelebilme, dolaşabilme olanağının ortadan kaldırılamamasını ve bunun güvencesi altında yaşamını sürdürmesini ve geliştirmesini ifade eder[23].

1.2.2 İnsancıllık İlkesi

Ceza insani ve ahlaki olmalıdır. İnsan onurunu zedeleyecek cezalara hükmedilemez. 1982 Anayasasının 17. maddesinin 3. fıkrasında[24], kimsenin insan onuruyla bağdaşmayan bir muameleye tabi tutulamayacağı belirtilmiştir. Uluslararası sözleşmelerde de bu husus vurgulanmıştır. Gerçekten de bireyin kişiliğini zedeleyen herhangi bir yaptırım meşru değildir. Bu açıdan ahlaki yönden insan vicdanını rahatsız eden temel hak ve hürriyetlerin kısıtlandırılması, dayak atma ve işkence cezaları kabul edilemez [25]. Ceza, ahlaki ve insan onuru ile bağdaşır nitelik taşımalıdır ki günümüz ceza hukukunda en önemli husus budur[26]. Tekerlek, teşhir, boyunduruk, dayak, kafa kesme, taşlama, boğma, ateşte yakma, kazığa bağlayıp güneşte bırakma cezalarının çağdaş zamanlarda ilga edilmesinin sebebi budur. "Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 5. maddesi, "Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Milletlerarası Antlaşma'nın 7. maddesi, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi"nin 3. maddesi ve 1982 Anayasası'nın 17/3 maddelerinde genel olarak kimseye işkence ve eziyet

---

[23] Serap Keskin Kiziroğlu, "Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkına İlişkin Anayasal Değişiklikler", **İÜHF Mecmuası,** Cilt. 60, Sayı. 1-2, 2002., s.49.

[24] **1982 Anayasası**,"Madde 17. – Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.(Değişik: 7.5.2004-5170/3 md.)Meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır."

[25] **TCK,** "Madde 94- (1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."

[26] Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.543.

yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza ve muameleye tabi tutulamayacağı ve öldürülemeyeceği açık bir şekilde ifade edilmiştir[27].

Ancak ceza, her ne kadar insancıllık ilkesine uygun hale getirilmeye çalışılsa bile cezanın önleme fonksiyonunun da sağlanması ve suçlunun toplum kurallarına uyum sağlayan bir kişiliğe sahip hale getirilmesi gerektiği unutulmamalıdır[28].

1.2.3. Orantılılık İlkesi

Ceza kusurla orantılı olmalı bu anlamda suç işleyen kişi bakımından kefaret teşkil etmelidir[29]. Yani işlenmiş olan suçun ağırlığı ile karşılığında hükmedilen cezanın suçluda etkisi ve yoksunluğu orantılı ve aynı zamanda etkili olmalıdır. Böylelikle, suç işleyen failin tekrar suç işlemesinin önüne geçilmiş olacak ve diğer kişilerinde suç işlemekten çekinmesi sağlanmış olacaktır[30].

Türk Ceza Kanunu 3. maddesi, suç işleyen kişinin fiilinin ağırlığıyla orantılı ceza ya da güvenlik tedbirine mahkûm olacağını düzenleyerek, orantılılık ilkesini yansıtır. Yine Türk Ceza Kanunumuzun 61. maddesi ile cezanın belirlenmesinde meydana gelen zarar ile failin kusurunun ağırlığının dikkate alınması gerekliliği orantılılık ilkesini vurgulamaktadır. Yani yargıç takdir hakkını kullanacağı durumlarda zarar ve tehlikenin ağırlığını birlikte değerlendirerek makul bir cezaya hükmeder[31].

Suçların nitelik açısından farklılığı ceza açısından da farklı olmasını gerektirir. Bu nedenle suç ile ceza arasında bir oran bulunmalı, ağır suçlar ağır cezayla, hafif suçlar da hafif cezalarla cezalandırılmalıdır. 5237 sayılı TCK'nın 3. maddesine göre "Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur" şeklinde düzenlenmiştir. Bu maddenin gerekçesinde yaptırımların haklı ve ölçülü olması cezada orantılılık ilkesinin gereği olarak görülmüştür[32].

---

[27] Sedat Bakıcı, **5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri**, Ankara, Adalet Yayınevi,2007, s.929

[28] Ayhan Önder, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt: 3**, 1. Bası, İstanbul: Beta Yayıncılık, 1989, s. 18.

[29] Hamide Zafer**, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. Bası, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2016, s. 532.

[30]Artuk, Gökçen, s.776.

[31] Erdoğan,s.38.

[32]Özgenç, s. 84; "Suç işlenmesiyle bozulan toplum düzeninde adaletin sağlanması için suç işleyen kimseye uygulanacak ceza hukuku yaptırımlarının haklı ve ölçülü olması gerekir. Çünkü, ancak haklı ve suçun ağırlığıyla orantılı bir yaptırım ile suç işleyen kişinin bu fiilden pişmanlık duyması sağlanabilir ve yeniden topluma kazandırılması söz konusu olabilir. Yine bireylerin hukuka olan güvenlerinin pekişmesi ve cezanın caydırıcılık etkisinin doğru biçimde gösterilebilmesi için de ceza hukukunun temel ilkelerinden olan orantılılık ilkesine uymak gerekir."

Cezanın önleme amacına ulaşılabilmesinde orantılılık önemlidir. Önlemenin gerçekleşebilmesi için cezalandırmanın yeterli olması, suçu avantaj sağladığı için işlemeyi düşünenlerin, suça bağlanan biraz daha büyük bir dezavantaj nedeni ile suç işlemekten vazgeçmesi gerekir.

Cezanın, beklenen sonucu doğurması için, yol açtığı zararın, suçlunun suçtan elde edeceği yararı aşması yeterlidir[33]. Yani ilke kanunkoyucuya cezayı belirlerken suçların haksızlık derecelerini dikkate alma sorumluluğu yükler. Örneğin; kasten öldürme suçunun cezası ile yaralama suçunun cezası aynı olamaz[34].

1.2.4. Şahsilik İlkesi

Cezanın kişisel olması, verilen cezanın tüm sonucunun fail ile ilgili olmasını gerektirir. Bu nedenle üçüncü kişiler ve failin suça iştirak etmeyen ailesi ve yakınlarının bu cezadan etkilenmemesi, zarar görmemeleri esastır[35].

Cezalar bireyselliği işlenen suçun ağırlığına, failin kişiliğine veya kusurunun derecesine göre belirlenmesi anlamına gelir. Bu nedenle ceza faile uydurularak bireyselleştirilir, aynı suçtan dolayı her şahsa farklı ceza verilebilir. Cezanın bireyselleştirmesi yoluyla herkese farklı ceza verilmesi eşitlik ilkesine de aykırı değildir. Cezaların bölünebilirliği ilkesi de cezanın bireyselleştirilmesi ile yakın ilişkilidir. Cezanın yasalarda sabit olması halinde bölünme olanaksızlaşacağından cezanın farklı kişiliklere, suçun ağırlığına ve kusurun derecesine göre bireyselleştirmesi de imkânsız hale gelir[36].

Ceza sadece fiilin fail ya da faillerine uygulanmalıdır. Anayasa 38. maddesinde, TCK ise 20. maddesinde ceza sorumluluğunun şahsi olduğu ilkesini vurgulamıştır ve kısa süreli hapis cezası yerine seçenek yaptırımlardan birine hükmetme, cezanın bireyselleştirilmesi bakımından araç kurumlardan biridir[37].

Ceza fail dışında başka kimseye etki etmemelidir, yani tamamen kişisel olmalıdır. Ancak; cezanın bu ilkesinin gereklerini yerine getirmek oldukça güçtür ve

---

[33] Fatma Doğan Karakaş, Cezanın Amacı ve Hapis Cezası, Legal Yayınevi, 2010, s.54

[34] Özbek ve diğ., s.81

[35] Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 8.baskı,Yetkin Yayımları, 2018, s.556.

[36]Turhan Tufan Yüce, **Ceza Hukukunun Temel Kavramları**, Ankara, Turhan Kitabevi, 1985, s.105

[37] Ezgi Aygün Eşitli, "Kısa Süreli Hapis Cezası ve Kısa Süreli Hapis Cezalarına Seçenek Yaptırımlar", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** Sayı: 65, 2016, s. 71

ceza doğrudan olmasa da mahkûmun yakınlarını olumsuz etkiler[38]. Ancak bir görüşe göre de dolaylı etkinin ilkeye aykırılık teşkil etmeyeceği de savunulmuştur. Buna göre kişinin hapse girmesi ile ailesinin etkilenmesi zaten kaçınılmazdır[39]. Sonuç olarak, hâkim cezayı belirlerken bu yan etkileri en az seviyede tutacak şekilde belirleme yapmalıdır[40].

Yukarıda sayılan ilkeler dışında cezanın daha bir çok nitelik ve özellikleri mevcuttur. Sonuçları yönünden ceza tamir edilebilir; yani geri alınabilir olmalıdır. Bir ülkede adli sistem ne kadar düzenli çalışabilse de adli hata yapmamak mümkün değildir. Adli hata durumunda da ceza telafi edilebilmelidir. Ölüm cezasına getirilen en büyük eleştiri bu noktada olmaktadır. Ölüm cezası infaz edildikten sonra herhangi bir hukuki hatanın olması durumunda söz konusu ceza geri dönülemez niteliğe sahiptir. Benzer durum hürriyeti bağlayıcı cezalar bakımından da söz konusu olabilmektedir. Adli hata durumunda hükümlü özgürlüğüne kavuşmakla birlikte, cezaevinde geçen yılların tekrar geri verilebilmesi mümkün olmamaktadır[41]. Gerçekten bunlar öyle sonuçlar doğurmaktadır ki tamir edilebilmeleri ya vasıfları açısından mümkün olmamaktadır ya da tamir edilebilir olsalar bile, ceza ile edilememektedir çünkü ceza bu amaca uygun değildir[42].

Cezada olması gereken bir diğer önemli nitelik de söz konusu cezanın devlete az yük getirmesi gerekliliğidir. Bu nedenle devlete en az masraflı ceza türü tercih edilmelidir. Bu kapsamda hürriyeti bağlayıcı cezalar devlete yüksek bir maliyet yükleyeceği için özellikle basit suçlara para cezası uygulanması yoluna gidilmelidir[43]. Bu nedenle, para cezası vermenin tesirli olabileceği basit suçlarda ya da ekonomik suçlarda, devletin daha çok bütçe ayırmasını gerektiren hürriyeti bağlayıcı cezadan kaçınılması gerekmektedir nitekim devlete ve topluma getirdiği mali yük yanında cezaevlerinin olumsuz etkileri de ortadadır[44].

---

[38] Centel, Zafer, Çakmut, s.561

[39]Artuk, Gökçen, s.775.

[40] Ali Rıza Çınar, **Türk Ceza Hukuku'nda Cezalar**, 1. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi, 2005, s.47; Centel, Zafer, Çakmut, s.561

[41] Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.575 ; Çetin Akkaya, **Açıklamalı ve İçtihatlı Cezaların İnfazı ve İnfaz Hukuku**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015, s.5

[42]Hafızoğulları, Özen, s. 419.

[43]Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.577.

[44]Artuk, Gökçen, s.776.

Cezanın suça karşı bir tepki ve yaptırım olmasından dolayı işlenen suçlara karşı cezai yaptırımlarının uygulanması aşamasında failin şahsına karşı kamusal, hukuki, meşru ve zorunlu bazı sonuçlar meydana getirir. Cezanın bu özellikleri şu şekilde sıralanabilir[45]:

Ceza, öncelikle işlenmiş bir suçun somut varlığını gerektirir.

Ceza, suçun karşıtı olarak ortaya çıkar.

Ceza, söz konusu bu suç ile bir nedensellik bağıntısı içindedir.

Ceza, haksızlık oluşturan fiilin niteliğine karşılık olan bir eş nitelikli tepkidir.

Başka bir anlatım ile suç nasıl bir kötülük ise aynı şekilde ceza da bir kötülüktür, yani kötülüğün karşılığı olarak acı ve kötülük içinde barındırmayan bir karşılıkta düşünülemez ve böyle bir tepki ceza olarak adlandırılamaz [46].

Ceza, özü bakımından bir ödetme sürecidir.

Ceza, suçla orantılı bir fiildir.

Ceza özellikleri bakımından suçla bir nedensellik bağı içinde olduğu için suç neden iken ceza suçun bir sonucudur. Suç, topluma karşı bireyin fiili, ceza da faile karşı toplumun bir fiilidir. Dolayısıyla ceza bastırıcı bir özelliğe sahiptir. Korkutuculuk niteliğinin yanı sıra ceza faili bazı yoksunluklara tabi kılmakla faile acı ve ızdırap vermektedir. Ceza, tatsız sonuçlar içerir ve niteliği gereği bir ödetmedir. Ancak yukarıda değindiğimiz üzere bu ödetme bir öç alma duygusu içermemelidir[47]. Yukarıda da sayıldığı gibi cezaya ancak suç teşkil eden bir hareket sebebi ile hükmedilebilir ve daha önceden işlenmiş bir suçun olması zorunludur ki ceza bu özelliği ile geçmişe yöneliktir, diğer taraftan ise işlenen suçun bir ödetmesi olarak genel ve özel önleme ile geleceğe de tesir eder[48].

Ancak; belirtmek gerekir ki ceza türlerinin hepsinin eşit ağırlıkta ve aynı özellikte olması mümkün değildir fakat önemli olan kanun koyucunun yaptırım sistemi

[45] Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.574.
[46] Hafızoğulları, Özen, s.560.
[47]Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.563 ; Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler- "**TCK Haziran 2009 Değişiklikleri İşlenmiş ve Yeni Anayasa Mahkemesi Kararları ve Yargıtay İçtihatlarıyla Genişletilmiş", 8. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2009, s.473; Hafızoğulları ve Özen, s.421.
[48] Mahmut Koca ve İlhan Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 560

üzerine değişiklikler ve düzenlemeler yaparken tüm bu özellikleri ve cezanın amacını esas alarak hareket etmesidir. Hâkimlerin de somut olay üzerinde karar verirken bu özellikleri dikkate almaları gerekmektedir[49].

1.3. Cezanın Amacı

Her yerde ve her toplumda insanların takdir ettiği ya da etmediği olumlu olumsuz davranışlar yapılır. Olumlu davranışlar derecesine göre ödüllendirilir, olumsuz şeyler ise cezalandırılır[50]. Ceza ne verilmiş olan bir zararın tazmini, ne de zarar görmüş bir şeyin zarardan önceki haline döndürülmesidir. Ceza, kötülüğe karşı kötülük olarak zaten ödetmenin kendisidir ve bir şeyin kendisi o şeyin amacı olamayacağı için ödetme ile varılmak istenen sonuç olarak görülmelidir[51].

Düşünülmesi gereken diğer sorun ise devletin kişiyi hangi gerekçe ile cezalandıracağı, cezalandırma hakkının kaynağının ne olduğu olsa da bu unsurlar zamana, izlenen siyasi politikaya, sosyal ve ekonomik duruma göre değişiklik göstermiştir[52].

Sosyal bir tepki olarak beliren ceza kavramı, gün geçtikçe eski şiddetini yitirmiş ve cezalandırmanın amacı da değişime uğramıştır. Eskiden ceza, suçlu bireyin verdiği zararın bedeli olarak görülürken (mutlak ceza teorisi), pozitivist görüşün etkisi ile suçun önlenmesine yönelik bir araç halini almıştır (nispi ceza teorisi)[53]. Yani cezanın amacı konusunda biri bazı yoksunluklara tabi kılarak ıslah etmeyi esas alan, diğeri de genel önlemeyi temini esas alan ve birbiri ile çelişen iki ayrı anlayış gündeme gelmiştir[54]. Birinci grup ödetmeye yöneliktir; yani kural ihlaline karşı misilleme içerir. Yani ceza suçluluk tehlikesine karşı toplumsal bir korunma mekanizmasıdır ve suçluluğun toplumsal zararını aynı şiddette bir kötülükle, zarar ile ödetme biçiminde gerçekleşmeyen savunma, bir ceza olarak değerlendirilemez[55]. Diğer grup ise önleme amacı taşır, yani toplum ve bireyler açısından etkili olmak üzere suçu önlemeye

[49]Artuk, Gökçen, s.776.

[50]Soyaslan, s.64.

[51]Hafızoğulları, Özen, s.411.

[52]Soyaslan, s.65.

[53] Erdoğan. s.10.

[54] Öztürk, Erdem, s.453

[55] Hafızoğulları, Özen, s.421.

odaklanmıştır. Günümüzde baskın olan görüş ise sadece birinci ya da ikinci grup değil hem ödetici hem de önleyici amaçları bünyesinde toplamış olan karma görüştür[56].

Mutlak teorilerle nispi teoriler birbirinden bazı belirgin kısımlarda ayrılırlar. Mutlak teoriler cezalandırmadan geleceğe dönük değil de o an gelişen kötülük karşısında bir rahatlama sağlamayı hedefler. İşlenmiş olan bir fiilin yarattığı haksızlık sonucunda, bu fiil karşısında öngörülen yaptırım ile telafi edilmesini amaçlar. Öte yandan nispi teoriler bunun tersine cezaların verilmesinde suç anı değil suçtan sonraki zaman dilimi için anlam içerir, aynı suçun başkaları tarafından tekrarlanmaması amacını güder[57].

Mutlak teori savunanlara göre, ceza verilmesinin başlı başına bir amaç olarak görülmesi ve cezada bunun dışında bir amaç aramamaları ceza, adalet ve kefaret kavramlarından meydana gelmektedir. Bu nedenle devlet hiçbir yararı olmasa dahi cezayı uygulamak ve suçluyu cezalandırmak zorundadır. Çünkü adalet suçlunun yaptığı kötülüğün ve verdiği zararın karşılığını görmesini gerektirir[58]. Cezanın amacını bir kişinin geçmiş zamanda yapmış olduğu kusurlu hareketin karşılığını ödemesi gerekliliğine dayandırmıştır. Cezanın kefaret amacı, kişinin suçu işlemek dolayısıyla içinde bulunduğu kusurluluk durumundan ibra olmasını sağlamak şeklinde hukukun toplum düzenindeki bir yansımasıdır[59]. Bu teoriye göre cezanın suçlunun işlediği kötü hareketin bedeli olmaktan başka hiçbir yararcı görüşle bir bağlantısı yoktur[60].

Buna göre, herkes işlemiş olduğu haksız fiilin sonuçlarına ve bedeline katlanmak, bunu ödemek ve bu fiil sebebiyle karşı karşıya kalacağı yaptırımın vereceği acı ve ıstırabı çekmek zorunda bırakılmalıdır ki adalet sağlanabilsin[61].

Ayrıca mutlak ceza teorileri sosyal bir amaca yönelik değildir. Failin yeniden sosyalleşmesini engeller, sadece kötülüğe karşılık vermeyi hedefler ve bu ödetme gereksinimi toplum psikolojisini etkileyen bir gereksinimdir.

---

[56] Veli Özer Özbek, **"Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi"**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 1996) s. 162; Veli Özer Özbek, **İnfaz Hukuku**, 7. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık,2015, s.26

[57] Dönmezer, Erman, s. 561.

[58] Centel, Zafer, Çakmut. s.536; Demirbaş, s.570.

[59] Özgenç, s. 699.

[60] Koca, Üzülmez, s.561.

[61] Özbek ve diğ. S.584

Yani devlet bunu karşılamazsa, linç adaleti meydana çıkabilir ki bunu engellemekte devletin en önemli görevlerinden biridir[62]. Cezayı amacın kendisi olarak gören ve kusuru ile bir suça sebebiyet veren kişinin her ne olursa olsun cezalandırılması gerektiğini savunan mutlak görüşler esas alındığında hapis cezasına seçenek yaptırımların uygulanabilirliğinden söz etmek de mümkün değildir. Mutlak teoriler açısından failin ıslahı veya yeniden topluma kazandırılması, cezalandırmadan beklenilecek bir amaç değildir ki bu husus nispi teori savunucularının eleştirdiği bir noktadır[63].

Nispi teorilerde ise ceza hiç tek başına amaç olarak görülmemiştir ve cezanın ancak yararlı sonuçlarının olduğunun kabul edilmesi halinde ancak cezanın uygulanabileceği vurgulanmıştır[64]. Burada ceza suça değil amaca odaklanmıştır. Ceza gelecek için verilir. Cezalandırma ile ileride işlenecek suçlarla mücadele edilir, suçlunun kendisi ve toplum suçtan korunur[65]. Yeniden sosyalleştirme, hükümlünün gelecekte sosyal sorumluluk içinde suçsuz bir yaşam sürdürebilmesi için cezaevinde gösterilen gayretlerin toplamıdır[66]. Bu teoriye göre cezanın amacı geleceğe yönelik olarak suç işlenmesine engel olmaktır ve cezanın meşru olması için toplum tarafından izlenen bir amacın olması mecburi ve yeterlidir[67].

Nispi Teorilerde de tıpkı mutlak teorilerde olduğu gibi devletin ceza verme gücünün sınırının belirlenmesi yetersiz bulunmuştur[68]. Buna göre nispi teorilerin masum ve suç işlememiş kişilerin de cezalandırılmasına sebebiyet verdiği çünkü nispi teorilerde suç işlememiş ancak ağır suçluluk tehlikesi gösteren kişiyi sosyalleştirici tedavi söz konusu olduğu görülmektedir[69]. Faili yeniden topluma kazandırma yönü ile özellikle ceza teorisi olarak kendi kendisinin inkar ettiği ve bu görüş kabul görürse ceza yerine sadece önleyici nitelikte olan güvenlik tedbirlerinin uygulanması gerektiği bir durumun meydana gelmesi açısından eleştirilmiştir[70].

---

[62] Öztürk, Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, s.454.
[63]Soner Hamza Çetin, **Türk Ceza Kanunu'nda Seçenek Yaptırımlar**, 1. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2011, s.16.
[64] Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.572.
[65] Karakaş Doğan, s.22
[66]Timur Demirbaş, **İnfaz Hukuku,** 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015, s. 185.
[67] Koca, Üzülmez, s.561
[68] Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler,* s.573.
[69]Centel , Zafer, Çakmut., s.541.
[70] Öztürk, Erdem, s.455.

Cezanın günümüzdeki amacı toplum yaşamı için gerekli olan değerleri muhafaza edebilmektir. Çünkü düzenin sağlamış olduğu güven ve özgürlük duygusu insanlar için en büyük ihtiyaçtır[71]. Yapılan araştırmalara göre cezaların kesinliği, yakalanma riski ve ceza alınacağının düşünülmesi bireyleri suçtan uzaklaştırmaktadır[72]. Ayrıca geleneksel ceza hukuku teorilerinden hiçbiri yalnız başına uygulandığında ve incelendiğinde tatmin edici değildir[73].

İlerleyen zamanlarda suçlulara uygulanan cezalar, yere ve zamana göre farklılıklar göstermiş, genellikle de toplumsal kültür ile yakın ilişki içinde olmuştur. Ceza sistemleri tarihi süreç içerisinde, önceleri, sadece failin cezalandırılarak, toplum ve mağdurun intikam dürtülerinin tatminini ve muhtemel suçluları suç işlemekten vazgeçirmeyi amaçlamışken, daha sonra, kişi hürriyeti gibi bir nimetten mahrum ederek cezalandırmayı, günümüzde ise suçluyu topluma yeniden kazandırmayı hedeflemektedir[74]. Bu nedenle günümüzde mutlak ve nispi ceza teorileri birleştirilerek uzlaştırıcı ceza teorileri şeklinde yerini almıştır. Bu birleşim cezanın işlevi açısından daha yerinde görüldüğünden hukukçular ve felsefeciler eleştirilere yanıt olmak amacı ile bu iki teoriyi birleştirme gayreti göstermişlerdir[75]. Cezalandırmanın esasını ve amacını açıklayan bu karma teori cezanın hedeflerini orantılı bir biçimde bağdaştırmaya çalışmış ve ceza hem adaleti sağlamak hem de toplumu savunmak için verilmelidir demiştir[76]. Bu nedenle günümüzde mutlak ve nispi ceza teorileri birleştirilerek uzlaştırıcı ceza teorileri şeklinde yerini almıştır. Bu birleşim cezanın işlevi açısından daha yerinde görüldüğünden hukukçular ve felsefeciler eleştirilere yanıt olmak amacı ile bu iki teotiyi birleştirme gayreti göstermişlerdir[77]. Cezalandırmanın esasını ve amacını açıklayan bu karma teori cezanın hedeflerini orantılı bir biçimde bağdaştırmaya çalışmış ve ceza, hem adaleti sağlamak hem de toplumu savunmak için verilmelidir demiştir[78].

[71]Sulhi, Dönmezer, **Kriminoloji**, İstanbul: Beta Basım Yayım, 1994, s.28.
[72]Mustafa, Tören Yücel, **Türk Ceza Siyaseti ve Kriminolojisi**, 4. Baskı. Ankara: Legal Kitabevi, 2007., s.243.
[73] Öztürk, Erdem, s.457.
[74]Soyaslan.*Ceza Hukuku Genel Hükümler,* s.526.
[75] Demirbaş.*Ceza Hukuku Genel Hükümler,* s. 573.
[76] Koca, Üzülmez. s.562.
[77] Demirbaş.*Ceza Hukuku Genel Hükümler,* s. 573
[78] Koca, Üzülmez, s.562

Türk Ceza Kanunu'nda da birleştirici bir siyasetin izlendiğini anlamaktayız. Nitekim TCK m.1'de ceza kanununun amacı kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemek olarak belirtilmiştir[79]. 5237 sayılı TCK'nın ilk maddesinde ceza kanununun amacından bahsedilmiştir[80].

Bu maddede suçun işlenmesinin önlenmesi açısından özel ve genel önlemeye işaret edilmiş, cezanın bir ödetme olduğu ifade edilerek bir kefaret ya da ıslah edici amacı bulunduğu ise belirtilmemiştir. Bununla birlikte TCK'nın tamamı incelendiğinde cezanın bir kefaret ve ıslah edici amaçlar için verildiği anlaşılacaktır[81]. Ayrıca, TCK'nın 3. maddesinde "Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur"ifadesi ile birlikte 61. madde yargıcın cezayı belirlerken değerlendirme yapmasına fırsat verilmesi ile de, TCK'da kusurun ağırlığına göre ceza tayinin yapıldığı anlaşılır[82].

"Yargıtay Ceza Genel Kurulu"nun 2014/324 ve 2015/39 sayılı kararlarında suç sayılan fiili işleyene verilecek cezanın başlangıçta kefaret amaçlı daha sonra ise hükümlünün ıslahı ve topluma kazandırılması amacı güdüldüğü bildirilmiştir[83].

Son Yargıtay kararları dikkate alındığında Yargıtay'ın Uzlaştırıcı ceza teorisini benimsediği anlaşılmaktadır[84].

Başka bir Yargıtay kararında ise cezanın amacı şu şekilde açıklanmıştır:

---

[79] Öztürk, Erdem, s.458.

[80]5237 sayılı TCK'ya göre ceza kanununun amacı: "Madde 1- (1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir."

[81] Sururi, Aktaş. "Cezalandırmanın Amacı Üzerine." **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.8, Sy. 1, 2009, s.20

[82]Artuk ,Gökçen.s. 833.

[83] Yargıtay C.G.K, 10.6.2014, E. 2014/2-180 K. 2014/324; Yargıtay C.G.K., 10.3.2015, E. 2013/8-816 K. 2015/39. "Geçerli bulunan hukuk kurallarına göre suç oluşturan fiili işlediği sabit olan kişiye verilecek cezanın amacı başlangıçta kefaret (ödetme) anlayışına dönük iken, zaman içerisinde bu anlayıştan vazgeçilerek hükümlünün ıslahı ve topluma kazandırılması hedeflenmiştir. 5275 sayılı Kanunun 3.maddesinde de; ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amacın, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir hayat biçimine uyumunu kolaylaştırmak olduğu açıklanmıştır."(**Kazancı İçtihat Bankası**, Erişim: 29.08.2018).

[84] Bkz. Yargıtay 1. C.D., 16.3.2016, E. 2016/1796 K. 2016/1292; Yargıtay 1. C.D., 26.12.2016 E. 2016/4907 K. 2016/4426. (**Kazancı İçtihat Bankası,** Erişim: 29.08.2018)

"Yaptırımların amaç ve faydalarını açıklayan düşüncelerdeki ana fikir, cezanın kefaret olduğu gibi suç işlenmesini önleyici etki de yaptığıdır. Suçun işlenmesiyle bozulan hukuk düzeninin yeniden tesis edilmesi için, bu düzenin hamisi olan suçluyu cezalandırır. Ceza, toplumun kendisini savunmak için başvurduğu bir önlemdir. Toplumdaki adalet duygusunun tatmin edilmesi gereklidir. Adalet ise; suç teşkil eden hareketin bir ceza ile karşılanmasını gerektirir."[85].

Belirtmek gerekir ki cezanın kanunlara saygılı vatandaşlar üzerinde yarattığı korku, ilerideki suçluluk tehlikesine karşı toplumu teskin ve temine yaramaktadır, sonuç olarak ceza herkese hitap eder ve manevi cebir ile önleyici bir etki meydana getirir[86]. Ceza hukuku ne kadar insanileşirse insanileşsin cezanın ödetme amacı hiçbir zaman terk edilemez, çünkü ceza toplumsal hayatı zarar verici davranışlara karşı korumada önemli bir rol oynayarak korkutuculuk şeklinde meydana çıkan genel önleme fonksiyonuna da sahip olmak zorundadır. Diğer yandan suçluyu ıslah ederek, onun yeniden sosyalleşmesini ve topluma uyum sağlayabilen bir birey haline gelmesini de sağlayarak özel önleme fonksiyonunu da içinde barındırmalıdır[87].

1.4.Türk Ceza Hukukunda Yer Alan Ceza Çeşitleri ve Hapis Cezası

Suç karşılığı olarak uygulanabilecek yaptırımlar, ceza ve güvenlik tedbirleri olarak belirlenmiştir ve TCK 45. madde de belirtildiği üzere ceza olarak ise sadece hapis ve adli para cezası uygulanacaktır denerek sade, basit ve uygulanması kolay bir sistem oluşturulmuştur[88]. Yani 5237 sayılı TCK 2. maddesi gereğince "yaptırımlar" başlıklı üçüncü kısımda; cürüm ve kabahat ayrımını kaldırıp tek bir ceza sistemi ile mülga 765 sayılı kanundaki yaptırım sisteminden tamamen farklı bir sistem getirmiştir[89].

---

[85]Yargıtay 16. C.D., 21.6.2016, E. 2015/5829 K. 2016/4175, (**Kazancı İçtihat Bankası,** Erişim: 25.08.2018).

[86]Hafızoğulları, Özen s.414.

[87] Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* , s.574.

[88]Artuk,Gökçen,Yenidünya; Gerekçeli Ceza Kanunları, 19. baskı s.71

[89]Hafızoğulları, Özen, s.446

Buna göre yaptırımlar, cezalar ve güvenlik tedbirleri olarak iki grupta toplanırken, cezalar ise hapis cezası ve para cezası olmak üzere iki çeşittir. Ve kanunilik ilkesi gereğince bu cezalardan başka cezaya hükmedilemez[90].

Suç karşılığı olarak bir kısım suçlarda sadece hapis veya adli para cezası öngörüldüğü gibi bir kısım suçlarda ise hem hapis hem de adli para cezası olarak birlikte veya seçenekli olarak yer verildiği de görülmektedir ki bu duruma en çok ekonomik suçlarda rastlanmaktadır[91]. Özel Ceza Yasalarında ve yürürlükten kaldırılan 765 Sayılı TCK uyarınca verilen ağır hapis cezaları "5252 Sayılı TCK'nın Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanunu'nun 6/1 maddesi uyarınca hapis cezasına, hafif hapis ve para cezaları ise 7/1 maddesi uyarınca idari para cezasına dönüştürülmüştür[92].

Birleşmiş Milletler ile Avrupa Konseyi'nin belgelerinden, insan hakları ile bağdaşan bir ceza olduğunu gördüğümüz hapis cezası, failin işlediği suça karşılık olarak kanunda belirtilmiş olan süre boyunca cezaevlerinde özgürlüğünden yoksun bırakılmasıdır[93]. Gerçekten de hapis cezaları hem toplumun kanunlara olan güvenini geliştirme hem de içinde barındırdığı eğitim programları ile aynı zamanda suçlunun ıslahına olanak sağlama bakımından teorik açıdan en uygun yaptırım çeşidi olarak karşımıza çıkar[94].

Türkiye'de hürriyeti bağlayıcı cezalar, 18 yaşından büyükler için cezaevi ve 18 yaşından küçükler için ise çocuk eğitimevlerinde infaz edilmektedir[95]. Ceza infaz kurumları genel tanımı ile tutuklanan veya hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilen kimselerin içinde yaşamını devam ettirdiği, iç ve dış güvenlik bakımından özel önlemlerin alındığı kamu binalarıdır[96].

İnsanca yaşamanın en önemli değerlerinden olan özgürlük için insanlar tarih boyunca türlü fedakârlıklar yapmış, ağır bedeller ödemişlerdir. Belki de bu yüzden özgürlükten yoksun bırakma en yaygın cezalandırma yöntemlerinden biri olarak kullanılmaktadır[97]. Bunun bir diğer sebebi de Anayasa 19. madde anlamında hapis

[90] Özbek ve diğ., s.589
[91] Öztürk, Erdems.458
[92] Abdülkadir Akın, **İnfaz Hukuku,** Seçkin Yayınevi, Ankara,2016, 2. Baskı, s.29.
[93] Demirbaş, *İnfaz Hukuku*, s.72.
[94]Centel ve diğ., s.568
[95]Soyaslan, s.570.
[96] Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.602.
[97] Sena Elturan Gül, **Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar,** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.17

cezalarının ortak özelliği yine Anayasanın 17. ve 38. maddeleri doğrultusunda insani, şahsi ve bölünebilir olmalarıdır[98]. Günümüzde özgürlüğü bağlayıcı cezaların genel önleme yönünden önemli ölçüde etkili oldukları, özgürlükten yoksun bırakılma korkusunun insanların suç işlemesini önleyeceği düşünülmektedir. Ancak bunun yanında özel önleme yani suçluların topluma kazandırılması yönünden yetersiz programlar uygulandığı tartışılsa da hapis cezalarının uzun süre yaptırım sisteminde varlığını sürdüreceği aşikârdır[99].

Hürriyeti bağlayıcı cezanın insan hakları ile bağdaştığı Birleşmiş Milletler ile Avrupa Konseyi belgelerinden çıkarılabilmektedir, fakat son çare (ultimaratio) olarak uygulanabilirler ve bu ceza türünün insanlık şerefini zedeleyici olarak infaz edilmesi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırıdır[100]. Hapis cezasının cezalandırma sisteminin esası haline gelmesi, Fransız İhtilali ile birlikte özgürlüğün insan için vazgeçilemeyecek bir değer oluşunun anlaşılması sonucu gerçekleşmiştir[101]. Hapis cezaları, toplumun hukuka güveninin tekrar oluşmasını sağladığı ve uygun eğitim programları uygulanmasıyla suçlunun ıslahına olanak tanıdığı düşünülen cezalardır. Dolayısıyla hapis cezası, hukuki nitelik olarak suçlunun yalnız hürriyetini elinden alan bir ceza olup bu anlamda suçlunun hayatına, sıhhatine ve haysiyetine dokunamaz[102].

Cezalar, yönelmiş oldukları değerlere ve hukuki niteliklerine göre yaşam hakkına, hürriyete ve malvarlığına yönelik cezalar şeklinde sınıflandırılabilir ancak günümüzde ölüm cezalarının aleyhine çok güçlü bir akım vardır ve bu gelişmeye uygun olarak 03.08.2002 tarih ve 4771 sayılı Kanun ile mevzuatımızdan idam cezaları kaldırılmıştır[103].

Türk Ceza Kanunu'nda hapis cezası; müebbet ve süreli hapis cezası olarak düzenlenmiştir. TCK m. 46'da hapis cezası, infaz süreleri ve infaz koşullarına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve süreli hapis olarak ayrılmıştır[104]. Öte

[98]Hafızoğulları, Özen, s.447.
[99] Öztürk, Erdem, s.463.
[100] Feridun, Yenisey. **İnfaz Hukukunun Tarihçesi ve Tutuklu ve Hükümlü Haklarının Gelişim, Modern Ceza İnfazı ve Cezaevlerinin Yönetim Sistemi Kolokyumu**. Ankara, 15-16 Şubat 2001, s.10 .
[101]Artuk, Gökçen, s.684.
[102] İnce, s.29.

[103] Koca, Üzülmez, s.563.
[104] Karakaş Doğan, s.63

yandan bunlar arasında, cezanın amacı ve hak yoksunluğu bakımından herhangi bir ayrım öngörülmemiştir[105].

1.4.1.Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis Cezası

Ölüm cezasına karşılık olarak getirilmiş olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının, müebbet hapis cezasından TCK m.47 anlamında ayrıldığını görüyoruz. Buna göre: "Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası hükümlünün hayatı boyunca devam eder, kanun ve tüzükte belirtilen sıkı güvenlik rejimine göre çektirilir" şeklinde ele alınmıştır[106]. Ceza sistemimizde önceden ölüm cezası öngörülmüş olan hallerde, ölüm cezasının kaldırılması ile birlikte yerine ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası uygulanmıştır[107].

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.25'te, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazına ait bazı esaslar yer almaktadır. Buna göre, hükümlü tek kişilik odada barındırılır, hükümlüye günde bir saat açık havaya çıkma ve spor yapma hakkı tanınır ve kurum içi yönetmeliğinde belirtilenlerin dışında herhangi bir spor ve iyileştirme faaliyetine katılamaz[108]. Hükümlünün cezasının infazı hiçbir şekilde durdurulamaz ve ara verilemez, ancak bunun istisnası hükümlünün sağlık sorunları ceza infaz kurumlarında olmadığı takdirde tam teşekküllü Devlet ya da Üniversite hastanesinde giderilir[109].

1.4.2.Müebbet Hapis Cezası

Müebbet hapis cezası, TCK m.48'e göre hükümlünün hayatı boyunca devam eder ve bu ceza kanuna belirtilmiş olan bazı suçlar haricinde[110] kapalı ceza infaz kurumlarında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gibi özel infaz rejimine göre değil, süreli hapis cezasına uygulanan infaz rejimine göre çektirilir[111].

Müebbet hapis cezasında şartla tahliyeden yararlanmak için cezaevinde geçirilmesi gereken sürenin birçok ülkeye oranla uzun olması eleştiri konusu yapılabilir. Aynı bağlamda kanunda yer alan bazı suçlardan mahkûm olanların, şartla tahliye

---

[105]Soyaslan, s.710.
[106]Demirbaş, *İnfaz Hukuku*, s.74.
[107] Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 21. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s.668.
[108]Artuk, Gökçen s.612.
[109]Centel,Zafer, Çakmut., s.570.
[110] TCK m.77,78,81,82,188,302,303,304,307,308,309,310,311,312,313,314,315.
[111]Artuk, Gökçen, s.796.

hükümlerinden yararlandırılmasının engellenmesi, cezanın amacı ve hümanizm ilkesi ile uyum göstermemektedir[112]. Cezanın hükümlünün ıslahı ve bu ıslahtan sonra topluma yeniden kazandırılması amacına dayandırıldığında, hayat boyu hapse mahkûm edilenlerin topluma geri dönme umudu tüketilmemeli aksine af ya da koşullu salıverilme olanakları ile beslenmelidir[113].

Ağırlaştırılmış müebbet ve müebbet hapis cezalarının amacı, suçluyu bir yere kapatarak toplumu koruma altına almaktır[114]. Müebbet hapis cezası, infazın hükümlü ölünceye kadar devam ettiği bir ceza türüdür (TCK m. 48). Cezanın hükümlünün ıslahı ve bu ıslahtan sonra topluma yeniden kazandırılması amacına dayandırıldığında, hayat boyu hapse mahkûm edilenlerin topluma geri dönme umudu tüketilmemeli aksine af ya da koşullu salıverilme olanakları ile beslenmelidir[115]. Müebbet hapis cezası için hükümlülerinin cezaevinde geçirmesi gereken süre ülkeden ülkeye değişkenlik gösterse de ortak payda bu cezanın belirsiz bir süre için verilmesidir[116].

Avrupa Konseyi tavsiye kararlarında, müebbet hapis cezası hükümlülerinin belirli bir aşamadan sonra salıverilme olasılığına sahip olması desteklenmektedir. Son aşamada hükümlünün tehlikeliliğinin devam ettiği tespit edilirse salıverilme taleplerini reddedebilir[117].

1.4.3.Süreli Hapis Cezası

Süreli hapis cezası, Yasa'da aksi belirtilmediği durumlarda bir aydan yirmi yıla kadar olan özgürlüğü bağlayıcı cezadır ve suçun tanımlandığı kanun maddesinde hapis cezasının alt ve üst sınırı gösterilmemişse, bu genel sınırlar üzerinden bir hüküm verilir[118]. Ancak ilgili kanun maddesi, suçun karşılığında öngörülmüş olan cezanın alt ve üst sınırını ayrıca göstermişse, TCK m.49'da öngörülen alt ve üst sınır değil kanunun ayrıca göstermiş olduğu sınır dikkate alınır[119].

---

[112] Karakaş Doğan, s.47
[113]Yenisey, s.237
[114] Erdoğan, s.48.
[115]Yenisey. s.237; Özbek.s.91
[116] Karakaş Doğan, s.161
[117]http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_coperation/prisons_and_alternatives/legal_instruments/Rec%20_2003_%2022%20E%20Conditional%20Release.pdf (28 Nisan 2009) (Aktaran: Fatma Karakaş Doğan, Cezanın amacı ve hapis cezası, s.165).
[118]Centel, Zafer, Çakmut, s.570.
[119] Öztürk, Erdem, s.464.

Cezanın yerine getirilmesine dair usul ve esaslar 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da düzenlenmiştir. Buna göre hükümlü, hükmedilen cezanın üçte ikisini iyi halle geçirdiğinde koşullu salıverilmeden faydalandırılabilir ancak kasten işlenmiş suçlarda mahkûmiyetin kanuni sonuçları verilen ceza süresince devam eder[120].

Kanunda ayrıca somut olayda hükmedilen hapis cezasının süresi bakımından uzun ve kısa süreli hapis cezası ayrımına yer verilmiştir[121]. Türk Ceza Kanunu m.49' dan da anlaşılacağı üzere "Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezasıdır". Öte yandan kısa süreli hapis cezalarında TCK m.53/1 hükmü uygulanmaz[122]. Bunun önemi kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar açısından karşımıza çıkar ve bu kurum ikinci bölümde daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1.4.4.Adli Para Cezası

Ceza İnfaz Kanunu m.5/1'de para cezası tanımlanmıştır, buna göre "Para cezası kanunda yazılı haller arasında tayin olunacak bir miktar paranın Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir." Yani işlenmiş olan suç karşılığında failin kusuru ve ekonomik durumu ile orantılı şekilde devlete bir miktar para ödemesine karar verilir ki bu kamu para cezasıdır[123].

Para cezalarının belirlenmesinde 765 sayılı TCK klasik sistemi benimsemişti ve bu sisteme göre hâkim alt ve üst sınırlar arasında bir ceza belirlemede takdir yetkisine sahipti. Ancak; bu sistem eşitlik ilkesine aykırı olarak zengin ve fakir suçlular arasında aynı etkiyi göstermemesi ve enflasyona bağlı olarak zaman içinde caydırıcılığının azalması gibi sebeplerden ötürü bu sistem tamamen bırakılmış ve TCK artık gün para cezası sistemini benimsemiştir[124].

Adli para cezasının ne şekilde infaz edileceği CGTİK madde 106'da düzenlenmiştir. Buna göre, hâkim öncelikle 5 günden az 730 günden fazla olmayacak tam gün sayısını bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarparak hükümlünün ödemesi gereken toplam adli para cezası miktarını bulacaktır. Bu miktar TCK m. 52

[120]Hafızoğulları, Özen, s.448.
[121] Özgenç, s.710.
[122]Hafızoğulları, Özen s.448.
[123] Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler,* s.630.
[124] Öztürk, Erdem, s.519

uyarınca günlük en az 20 en fazla 100 TL olabilir. Kararlaştırılan adli para cezasının ya bir seferde tamamının ödenmesine ya da taksitle ödenmesine karar verilebilecektir[125]. Ancak TCK m.52 uyarınca adli para cezasının üst sınırının daha yüksek olarak belirlenmesi de mümkündür ancak bu durum alt sınırın veya üst sınırın gösterildiği hallerde geçerli olabilir, aksi halde soyut genel sınır olan 730 gün dikkatte alınır[126].

İşlenen suç dolayısıyla TCK m.61 uyarınca cezanın belirlenmesine ilişkin sistem ve sıra takip edilerek işlenen suç dolayısı ile sonuç gün tespit edilir ve cezanın şahsileştirilmesi aracı olarak, kişinin ekonomik durumu, bakmakla yükümlü olduğu aile bireyleri gibi durumlar dikkate alınarak bir gün karşılığında ödeyebileceği para miktarı takdir edilir. Böylece adli para cezasına hükmedilirken ceza adaleti sağlanabilecektir[127].

Hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde adli para cezasını ödemezse, Cumhuriyet Savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarı hapis cezasına çevrilerek, hükümlünün iki saat çalışması karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına karar verilir[128].

Ancak adli para cezasına yönelik olumlu ve olumsuz eleştiriler bulunmaktadır. Bunlara ikinci bölümde daha ayrıntılı olarak değinilecek ve kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlardaki yansımaları ele alınacaktır.

1.5.Güvenlik Tedbirleri

1.5.1.Kavram

Suçluların cezalandırılmaları tek başına amaç olarak görülemez aksine bir sonuç olarak ele alınmalıdır çünkü bazı durumlarda ceza fayda yerine zarar getirebilir ve böyle durumlarda suçluluğu azaltıcı tedbirleri tercih edilmelidir[129]. Böylelikle güvenlik tedbiri kavramı ortaya çıkmıştır. Güvenlik tedbirleri kanunda öngörülen toplumsal savunma araçları olup, toplum için tehlike oluşturan suçun işlenmesinden sonra hâkim tarafından hükmedilen yaptırımlardır[130]. Suçlunun işlediği suç bakımından

[125]Artuk, Gökcen s.877.
[126]Centel, Zafer, Çakmut, s. 574.
[127] Özgenç, s.806.
[128]Artuk, Gökçen, s.879.
[129]Soyaslan, s.558.
[130] Mehmet Emin Artuk, "Güvenlik Tedbirleri", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C. XII, Y. 2008, s.1.

kusurlu ya da kusursuz olmasının bir önemi olmadan fail ya da suçun konusu ile veya suçun işlenmesinde kullanılan araçla alakalı uygulanan yaptırımlardır[131].

Güvenlik tedbirleri, faili ıslah etme yönünde etkili olup bu amaçla kanunda yerini alarak cezanın ödetici olma niteliğine karşılık sadece failin iyileştirilmesine ve toplumun korunmasına yani önleme amacına hizmet etmektedir[132]. Fiil ve failin kişiliğinden kaynaklanan tehlikelilik halini önlemeye tahsis edilmişlerdir[133]. Buna göre TCK m.2'de "Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz." şeklinde belirtilen tehlikelilik halini ortaya koyan suç olgusu ortaya çıkmadıkça güvenlik tedbirine hükmedilemeyeceğidir[134].

Güvenlik tedbirleri cezadan farklı olarak geleceğe yöneliktir çünkü amacı failin tekrar suç işlemesini engellemek ve onu ıslah ederek topluma yeniden kazandırabilmektir[135]. Buradan anlıyoruz ki güvenlik tedbirleri doktrinde cezanın karşıtı olarak cezanın yerini almak üzere meydana getirilmişse de ceza hukuku sisteminde kanunlara uyulmasını sağlamak üzere cezadan bağımsız olarak bulunmaktadır[136].

5237 sayılı TCK'nın 2/1. maddesiyle kanunun suç saymadığı bir fiil için güvenlik tedbiri uygulanamayacağı belirtilerek kanunilik ilkesine vurgu yapılmıştır. TCK'nın 3/1 maddesiyle de güvenlik tedbirinin işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı olması düzenlenmiştir. Güvenlik tedbirinin uygulanmasını gerektiren eylem ile uygulanacak güvenlik tedbiri ve süresi kanunla düzenlenmelidir. Ancak unutulmaması gereken nokta şudur: güvenlik tedbirlerinin kanuniliği ilkesi cezada kanunilik ilkesi gibi sert değildir, güvenlik tedbirinin nevi olarak belli olması yeterli görülmüştür[137].

Yasallık ilkesinin güvenlik tedbirlerinde de geçerli olmasının bir yansıması olarak güvenlik tedbiri açısından da aleyhe yasa geriye yürümeyecektir ancak; buna karşılık güvenlik tedbirlerinde infaz rejimini belirleyen bir yasa söz konusu olduğunda TCK m.7/3 uyarınca yürürlükte olan yasa derhal uygulanır[138].

---

[131] Özgenç, s.830; Koca, Üzülmez s.615
[132]Centel, Zafer, Çakmut., s.701.
[133]Artuk/Gökçen s.905
[134] Koca, Üzülmez, s.615.
[135]Centel, Zafer, Çakmut., s.702.
[136]Hafızoğulları, Özen s.431.
[137] Hamide Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. Bası, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2016, s. 632
[138]Centel, Zafer, Çakmut., s.706.

Güvenlik tedbirlerinin uygulanmasına mahkemece karar verilir. Hâkim önüne gelen vakada eylemin kişinin oluşturduğu tehlikenin ağırlığı ile orantılı güvenlik tedbiri ve süresi belirlenir. Kanunda bir süre öngörülmüş ise bu süre ile sınırlı kalarak güvenlik tedbirinin uygulanmasına karar verilecektir[139]. Bu sürelerin esnek bir şekilde düzenlenmiş olması kişi özgürlüğüne saygı ile bağdaşmadığından eleştirilmiş ve örnek olarak tedavi için akıl hastalarının hastanende yatma sürelerinin doktor raporuna göre hâkim tarafından uzatılabileceği gösterilmiştir[140].

Anayasamızda güvence altına alınan ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesinin gereği olarak sadece gerçek kişiler hakkında ceza yaptırımına hükmedilebilir ancak bu ilke, işlenen suç dolayısıyla özel hukuk tüzel kişileri hakkında güvenlik tedbiri uygulamaya engel değildir[141].

5237 sayılı TCK'nın 2. maddesinde güvenlik tedbirleri yönünden de yasallık ilkesinin geçerli olduğu vurgulandıktan sonra, "Birinci Kitap", "Üçüncü Kısım", "İkinci Bölüm"de, "Güvenlik Tedbirleri" düzenlenmiştir. Bu başlık altında:

53. madde "Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma",

54. madde "Eşya müsaderesi",

55. madde "Kazanç müsaderesi",

56. madde "Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri",

57. madde "Akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri",

59. madde "Sınır dışı edilme" ve

60. maddede ise "Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri" ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır.

Güvenlik tedbirlerinin kanunda öngörülen toplumsal savunma araçları olup, toplum için tehlike oluşturan suçun işlenmesinden sonra hâkim tarafından hükmedilen yaptırımlar olduğu tanımından da yola çıkarak güvenlik tedbirlerinin uygulanması için aşağıdaki dört şartın bulunması gerekir ve bunlar[142]:

---

[139] Önder, s.102.
[140] Soyaslan, s.560.
[141] Artuk,Gökçen,Yenidünya, gerekçeli ceza kanunları, s.86
[142] Artuk, Gökçen, s.905.

Tehlikelilik halinin bulunması

Bir suçun işlenmiş bulunması

Güvenlik tedbirlerinin kanun tarafından öngörülmesi

Güvenlik tedbirine hâkimin hükmetmesi

1.5.2.Güvenlik Tedbirlerinin Uygulanma Şartları

1.5.2.1.Tehlikeli Hal

Cezalar failin kusuru ile orantılı olarak uygulanmayı gerektirse de bu durum her zaman ceza hukukundan beklenen önleme görevini yerine getirmede etkili olmaz, işte bu gibi durumlarda amaç fiil ve failin kişiliğinden kaynaklanan tehlikelilik halinin failin ıslahı için gerekli programlarla önlenmesidir[143]. Bu nedenle güvenlik tedbirine suçun ağırlığı değil tehlikelilik hali dikkate alınarak hükmedilir[144].

Bazı kimseler geçmişteki durumları, kötülüğü yaşam şekli olarak benimsemeleri, bazı bedensel ve zihinsel hastalıkları nedeniyle tehlike arz edebilirler. Hiç bir suç işlememiş olsalar bile davranışlarıyla tehlikeli halde olduklarını gösteren bireyler olabilir ama bu bireyler için güvenlik tedbiri uygulanamaz. Bir bireyin tehlikeli halde olduğunun tespit edilmesi kolay değildir. Tehlikeli olduğuna hükmedilen bireylere süresiz güvenlik tedbiri uygulanır. Esas itibariyle tehlikeli hal kavramının içine dâhil olan bireyler tekrar suç işleme meyli taşımaktadırlar[145].

Güvenlik tedbirleri ceza hukuku sistemi içerisinde geleceğe ait mümkün veya muhtemel bir tehlikeyi engellemektir ve burada işlenen suç failin tehlikeliliğinin kanıtıdır ancak bu durum tedbirlerin uygulanmasına bir neden değil sadece bir vesiledir[146].

Günümüz ceza hukuku failin iradesinin özgür ve sağlıklı olmasına dikkat eder. Failin yaptığı hareketin anlam ve önemini kavraması vurgulanmaktadır. İsnat kabiliyeti bulunmayan kişilerin hareketleri suç olarak nitelendirilemez ve cezalandırılamaz. Bu fiillerin cezalandırılmama sebebi hukuka uygun olmaları değil, kusurlu olmamalarıdır.

---

[143] Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.639.
[144] Özgenç, s.832.
[145] Artuk, Gökçen, s.906.
[146] Hafızoğulları, Özen, s.433.

Suç kusurluluğu gerektirirken, güvenlik tedbirleri için tehlikelilik hali yeterlidir. Ancak tehlikelilik hali belirsiz bulunmaktadır. Somut olarak ortaya konmamış bir kavram gereği; bir kimsenin güvenlik tedbirini gerektiren hareketi sebebi ile mahkûm edilmesi kanunilik ilkesinin sağladığı belirlilik unsuruna aykırıdır[147].

1.5.2.2.Güvenlik Tedbirine Suç İşledikten Sonra Hükmedilmesi

Güvenlik tedbirini uygulama yoluna fail suçlu kabul edilip suç ortaya çıktıktan sonra uygulamak gerekir çünkü güvenlik tedbirleri, bir suç işlendiği için uygulanmaz aksine hedeflediği amaç suçların asla işlenmemesi değil, suçun bir daha işlenmemesidir[148]. Yani ceza kanunlarında gösterilmiş ve tanımlanmış olan hukuka aykırı bir fiil işlenmiş olmalıdır çünkü failin tehlikelilik hali ancak bir suç işlemesi ile ortaya çıkar [149].

Bir diğer görüşe göre güvenlik tedbirleri suç işlenmesini önlemeye yönelik yaptırımlar olduğu için koşullar arasında bir suçun mutlaka işlenmesi aranmamalıdır çünkü sadece suç işlendikten sonra değil işlenme tehlikesi var ise de uygulanabilirler[150]. Güvenlik tedbirlerinin uygulanması için suçun tamamlanmış olması aranmaz, suçun icra hareketlerine başlanmış olması failin tehlikelilik halini tespit için yeterlidir[151].

1.5.2.3.Güvenlik Tedbirlerinin Kanun Tarafından Öngörülmesi

Anayasa madde 38'de belirtildiği üzere ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur denmek suretiyle görüyoruz ki suçta ve cezada kanunilik ilkesi şüphesiz güvenlik tedbirleri içinde geçerlidir[152]. Nitekim bu husus ceza kanununun 2.maddesinin 1.fıkrasında kanun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz şeklinde ifade edilmiştir[153].

Hâkim, suç teşkil eden bir fiil işlenmedikçe ve kanunen belli hal ve durumlar mevcut olmadıkça tedbire karar veremeyeceği gibi, kanunda yazılı olmayan bir güvenlik tedbirinin uygulanmasını da emredemez. Bu kural Türkiye Anayasası'nda

[147]Haluk Çolak, Altun Uğurtan, "Güvenlik Tedbirleri ve 5237 s. TCK'na Göre Yaptırım Teorisindeki Yeri", **Adalet Dergisi**, s.22.
[148]Hafızoğulları, Özen, s.434.
[149]Centel, Zafer, Çakmut., s.706.
[150]Soyaslan, s.595.
[151]Artuk, Gökçen, s.907.
[152]Centel, Zafer, Çakmut., s.705.
[153] Koca, Üzülmez, s.616.

olduğu gibi bazı ülkelerin mevzuatlarında açıkça yer almış fakat İtalyan Ceza Kanunu örneğinde olduğu gibi bazı ülkeler mevzuatlarında açıkça yer vermemişlerdir[154].

1.5.2.4.Güvenlik Tedbirine Hâkimin Hükmetmesi

Güvenlik tedbirlerine ancak bir hâkim tarafından suç karşılığında hükmedilebilir, bu nedenle suç işlememiş olmasına rağmen yaşam biçimleri sebebi ile toplum için tehlike arz eden kişilere uygulanan tedbirler ceza hukuku anlamında güvenlik tedbiri değil kolluk tedbiri özelliği taşırlar[155]. Çünkü ceza yaptırımlarında olduğu gibi güvenlik tedbirleri de kişi hak ve özgürlüklerine müdahale oluştururlar ve bu koşul sayesinde keyfi müdahaleler önlenerek hâkim güvencesi sağlanmış olur[156].

Güvenlik tedbirleri bazı suçlular veya ceza sorumluluğu bulunmayan failler için uygulanan ve amacı iyileştirme ve sosyalleştirme olan bulunan bir takım tedbirlerdir. Bu tedbirler bütün suçlular için uygulanmaz; kanununda belirlenen belli oranda tehlikelilik barındıran suçlular ve şahsi durumları gereği haklarında ceza verilemeyecek kişilere uygulanabilir. Tüzel kişiler içinde güvenlik tedbiri uygulanabilir. Mukayeseli hukukta güvenlik tedbirlerinden bir kısmının idari nitelikte olduğu ve bunların idari makamlar tarafından verilmesi savunulmaktadır[157].

Ceza ve güvenlik tedbirine ancak Hakim'in kararı ile hükmolunabilmesi yönündeki görüşü sınırlayıcı bulan görüşlerde mevcuttur. Buna göre güvenlik tedbiri kasten işlenen bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkumiyete bağlı kanuni sonuç olarak hâkim kararına gerek olmadan uygulanabilir ve çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı çocuk koruma kanununa göre çocuğun anası, babası, vasisi istemi üzerine de alınabilir[158].

1.5.3.Farkları ve Ortak Yönleri İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirleri

Avrupa konseyi terminolojisinde "cezalar ve tedbirler" terimi hem hapis ceza ve tedbirleri hem de hapis dışı ceza ve tedbirleri karşılamak için kullanılmış ve madde bağımlılığı tedavisine hükmetme gibi suçluyu toplum içerisinde tutarak ona bazı

[154] Artuk, s.470.
[155] Zafer, s.631.
[156]Artuk, Gökçen, s.909.
[157] Erdoğan, s.1082.
[158] Özgenç, s.834.

kısıtlamalar getirme amacıyla tedbirlerin varlığının önemi vurgulanmıştır[159]. Ceza hukukunun koruma amacına ulaşmada ceza tek başına yeterli olmadığı için yanında ayrıca güvenlik tedbirlerine de yer verilmiştir. Çünkü ceza kusuru denkleştirmeyi amaçlarken şahsi kusuru dikkate alır fakat güvenlik tedbirleri için bu nokta tehlikelilik unsurudur[160].

Güvenlik tedbirleri ile cezalar benzer yönleri olsa bile hem nitelikleri hem de uygulanış biçimleri açısından farklılıklar gösterirler. Hem güvenlik tedbirleri hem de cezaların amacı suç işlenmesinin önlenmesidir. Her iki kurum da kanunilik ilkesine tabidir. Bu ilke uyarınca kanunda yazılı olmayan bir ceza ya da güvenlik tedbiri yaptırımı hâkim tarafından uygulanamaz[161]. Güvenlik tedbirleri de cezalar gibi kişilerin malvarlığına ya da özgürlüklerine yönelik olabilir[162].

İki yaptırım türü şiddetleri yönünden de bazen birbirlerine yakınlık gösterebilmektedirler. Buna göre; hapis cezası ile kişi hürriyetinden yoksun bırakılırken fail cezaevi idaresi tarafından kontrol altında tutulur diğer yandan güvenlik tedbiri ile bağımlılıktan kurtulmak için hastaneye yatırılan kişi de yine hürriyetinden yoksundur ve hastanenin kontrolü altındadır[163].

Cezanın acı verme özelliği sebebiyle geçmişe yönelik işlenen suç karşılığında ödetici iken, gelecek açısından genel ve özel önleme işlevini yerini getirir. Güvenlik tedbiri ise failin tekrar suç işlemesini önleme ve toplumu koruma odaklı olduğu için geleceğe yöneliktir[164]. Güvenlik tedbirlerinin amacı ne onarma ne de ödetmedir; gerçekleşmesi henüz uzak gelecekteki bir tehlikeye karşı toplumu savunma amacına yöneliktir bu nedenle ceza hukuku sisteminde bastırıcı araçlar değil önleyici savunma araçları olarak tanımlanırlar[165]. Yani cezaların failin cezalandırılması amacını gerçekleştirirken bazı yoksunluklara maruz bıraktığı şey failin maddi bütünlüğü ve

[159] Necati Nursal, Selcen Ataç; Denetimli Serbestlik ve Yardım Sistemi, Ankara, Yetkin Yayınları, 2006, s.75.

[160] Öztürk, Erdem, s.537.

[161]Akın, s.65; Haluk Toroslu, "Ceza Müeyyidesi**",** (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,** Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007), s. 18

[162]Artuk, Gökçen, s.912.

[163]Soyaslan, s.559.

[164]Artuk, Gökçen, s.913; Centel, Zafer, Çakmut., s.702; Ayşe Nuhoğlu, **Ceza Hukukunda Emniyet Tedbirleri**, Adil Yay., Ankara 1997. s.6.

[165]Hafızoğulları, Özen, s.435.

manevi dünyası iken güvenlik tedbirlerinde suçlunun topluma kazandırılması ve iyileştirilmesi ön planda tutularak acı verilmesi istenmez[166].

Türk Ceza sisteminde cezaların türünü, uygulanış biçimini ve esaslarını, ne kadar süre uygulanacaklarını suçlunun kusurunun yoğunluğu belirlerken güvenlik tedbirleri açısından dikkate alınan unsur tehlikeliliktir[167]. Nitelikleri gereği güvenlik tedbirleri cezaların aksine belirsiz süreli olarak görüldüğü için en az ceza kadar ağır olabilecekleri gözden kaçmamalıdır ve fail tarafından bu acı ve ızdırap olarak hissedilse bile bu durum güvenlik tedbirlerinin yapısı gereği zorunlu bir sonuçtur[168]. Yine de güvenlik tedbirlerinin amacının tedavi ve suçlunun ıslahı olduğu dikkate alınarak makul sınırı aşmamasına özen gösterilmelidir[169].

Ceza hukukunun temel prensiplerinden bir tanesi kusursuz ceza olmaz ilkesidir. Bu ilke gereği bir haksızlık dolayısı ile kusurlu addedilmemesi halinde kişiye ceza hükmedilemez ancak işlediği fiil açısından tehlikelilik hali söz konusuysa, koruma ve ıslah amacının ön plana çıktığı güvenlik tedbiri kurumuna başvurulabilir[170]. Bu nedenle sadece kusur yeteneğine sahip olanlara ceza uygulanabilirken; güvenlik tedbirleri hem kusur yeteneğine sahip olanlara hem de sahip olmayanlara da uygulanabilmektedir[171].

Kanunda hapis cezasının infazının ertelenmesi kurumu düzenlenmişse de güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi kural olarak ertelenemez[172]. Ayrıca ceza af ile ortadan kaldırılabilir ancak güvenlik tedbiri ister sadece tedbire hükmedilmiş olsun ister ceza yaptırımı ile birlikte hükmedilmiş olsun ceza ortadan kalksa bile varlığını sürdürür[173].

Son olarak bu farklarla birlikte kabul etmek gerekir ki ceza ve güvenlik tedbirlerinin hukuki nitelikleri birbirinden farklıdır, bu sebeple bir suç hakkında her iki yaptırım türüne de hükmedilmesi "non bis in idem" kuralını ihlal etmez[174]. Güvenlik

[166]Soyaslan, s.558.
[167]Hafızoğulları, Özen, s.434.
[168]Centel, Zafer, Çakmut., s.702.
[169]Artuk, Gökçen, s.912.
[170] Özgenç, s.701.
[171]Hafızoğulları, Özen, s.434; İçel ve diğ, s.4.
[172] Zafer, s.633.
[173]Soyaslan, s.559
[174]Demirbaş, *Ceza Hukukunda Genel Hükümler*, s.640

tedbirlerinin hukuki niteliğini 5237 sayılı TCK kapsamında irdelediğimiz de görüyoruz ki genel hükümlere ilişkin birinci kitabının "Yaptırımlar" başlıklı üçüncü kısmında, ceza ve güvenlik tedbirlerinin ayrı bölümlerde düzenlenmiştir. Kanunun 45. maddesinde; suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezaların hapis cezası ve adli para cezası olduğu belirtildiği için kanun koyucunun güvenlik tedbirlerini ceza olarak nitelendirmediğini kanun ile hüküm altına aldığı söylenebilir[175].

[175]Artuk, *Güvenlik Tedbirleri,* s.474.

BÖLÜM 2: KISA SÜRELİ HAPİS CEZALARI VE SEÇENEK YAPTIRIMLAR

2.1.Kısa Süreli Hapis Cezası Kavramı

2.1.1.Tanım

Kısa süreli hapis cezasının özel infaz rejimine tabi tutulabilmesi veya bu cezalar yerine seçenek yaptırımların konulabilmesi öncelikle bir cezanın ne zaman kısa süreli sayılacağı sorununun çözülmesine bağlıdır. Bu konuda bir fikir birliğinin oluştuğunu söylemek ise pek mümkün değildir. Öğretide kısa süreli hapis cezasının işlevinin göz önünde bulundurulmak suretiyle bir tanıma ulaşılabileceği yönünde görüşlere de rastlanmaktadır buna göre infazın devam ettiği süre içinde hükümlü üzerinde belirgin bir etki bırakmaya elverişli olmayan hapis cezaları kısa sürelidir. Ancak böyle bir etkinin ne zaman başladığını belirlemek zor olacağından çözüm demek doğru olmayacaktır[176]. Ancak belirtmek gerekir ki bu şekilde de sorunu çözmek mümkün görünmemektedir keza cezanın hangi süre içinde hükümlü üzerinde böyle bir etki yarattığını belirlemek, ya da her hükümlü üzerinde aynı sürenin etkili olup olmayacağını tespit etmek olanaksızdır[177].

Süreli hapis cezalarının süresine göre kısa ve uzun süreli hapis cezası olarak sınıflandırılabileceği, TCK 49/2 maddesinden anlaşılmaktadır. Bu maddeye göre; "Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası kısa süreli hapis cezasıdır."

Kısa süreli hapis cezalarının infazı yerine başka bir işlemin uygulanıp uygulanamayacağı konusunda süreli hapis cezasının kısa süreli veya uzun süreli olup olmaması önem kazanır[178]. Hapis cezasının kısa süreli olup olmadığının belirlenmesinde suç tipinde gösterilen soyut ceza değil, yargılama sonunda TCK 61. madde hükmüne göre bireyselleştirilerek hükmedilen somut ceza esas alınır[179]. Birden fazla suçtan ayrı ayrı hapis cezasına mahkûmiyet halinde, toplam cezaya değil, her bir suç için verilen cezanın süresi dikkate alınmalıdır[180].

---

[176] Öztürk, Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, s.467.
[177] Öztürk, Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, s.467.
[178] Artuk, Gökçen, s.798.
[179] Yargıtay 4. CD. 03.11.1987 T., 1987/7174 E., 1987/8989 K**.,** (**YKD,** Mart 1988, s. 424).
[180] Koca, Üzülmez s.571.

Bunun yanında belirtmek gerekir ki, mevzuatımızda süreli hapis cezalarının sakıncalarını gidermeye yönelik olarak kısa süreli hapis cezalarının seçenek yaptırımlara çevrilmesi dışında başka kurumlara da yer verildiği görülmektedir[181].

Milletlerarası Ceza ve İnfaz Komisyonu 1948 yılında üç aydan az olan hürriyet bağlayıcı cezaları kısa süreli olarak nitelemiştir. Bu niteleme 1950 yılında yapılmış olan 12. Milletlerarası Ceza Hukuku Kongresi'nde de kabul edilmiştir. Daha sonra 1960 yılında Londra'da yapılan Suçların Önlenmesi ve Faillere Uygulanacak Muamele Hakkında 2. Birleşmiş Milletler Kongresi'nde ise, sınır altı aya çıkarılmıştır. Bu düşünce birçok ülke tarafından da (örneğin; Belçika, Finlandiya, Yunanistan, Japonya, Kenya, Norveç, Hollanda) kabul görmüş gibidir[182]. 1950 La Haye 12. Uluslararası Ceza Hukuku Kongresinde, üç aya kadar olan hürriyeti bağlayıcı cezalar, kısa süreli olarak kabul edilmiştir. 1960 Londra Suçların Önlenmesi ve Suçlulara Uygulanacak Muamele Hakkında Birleşmiş Milletler Kongresi'nde ise altı ay üst sınır kabul edilmiştir[183].

2.1.2.Kısa Süreli Hapis Cezasında Lehe Ve Aleyhe Görüşler

Cezanın amaçları göz önünde bulundurulduğunda, failin cezaevinde tutulması, hem mağdurun ve yakınlarının ödetme duygularını tatmin etmekte hem de fail açısından ve toplum açısından güven oluşturmaktadır. Özellikle ağır suçlular için hapis cezasından vazgeçmek mümkün değildir[184]. Ancak basit suçlar için hapis cezasının aynı faydayı gösterip göstermediği her zaman tartışma konusu olmuştur.

Kısa süreli hapis cezasının lehinde ileri sürülen fikirler, daha çok bu yaptırımın uzun süre hapiste kalmanın sakıncalarını ortadan kaldırması ile ilgilidir. Nitekim mahkûmun cezaevinde kaldığı süre kısa olduğundan, tekrar topluma döndüğünde, sosyal yaşamın kurallarına çabuk ve zorluk çekmeden adapte olması mümkündür. Yaptırımın bu şekilde hükümlü yakınlarının mahkûmiyet dolayısıyla uğradıkları üzüntü ve zarar fazla olmadığı gibi, kişi çalışma hayatından da uzun bir müddet ayrı

[181] Koca, Üzülmez s.572.

[182] Haluk, Çolak ve Uğurtan, Altun. "Kısa Süreli Hapis Cezaları, Seçenekli Yaptırımlar ve İnfaz Rejimleri," TBBD, Sayı. 67, 2006, s. 176.

[183]Eşitli, s. 66.

[184] Fatma Karakaş Doğan, s.139

kalmayacaktır[185]. Kısa süreli hapis cezasının suçluyu daha kötü hale getirdiği konusundaki eleştiriler ise, bunun sorumlusunun "cezanın uzunluğu değil, cezaevlerinin fonksiyonlarına uygun şekilde işletilmesi" olarak görülmelidir[186].

Günümüzde genellikle kısa süreli hapis cezasının zararlı sonuçları bulunduğu kabul edilmektedir. İlk olarak hapis cezalarından beklenen yararın elde edilmesi uygun bir ıslah rejimine tabi tutulan hükümlünün belirli bir süre cezaevinde kalmasını gerektirir[187]. Çünkü, hükmedilen hapis cezasının süresinin kısalığından ötürü, hükümlülere eğitim öğretim, mesleki formasyon gibi programlar uygulanamamakta ve suçlunun topluma kazandırılması için hiçbir şey yapılamamaktadır fakat hükümlüyü cezaevine koymakla çok şey kaybedilmektedir[188]. Kısa süreli mahkûmlar sürenin kısa olmasından ötürü ıslah edilemezken, uzun süreliğine hapishanede bulunan diğer mahkûmlar ise hapishanelerin doluluk oranları sebebiyle ıslah programlarının etkisiz olması sorunu ile karşı karşıya kalacaklardır[189].

Buna karşılık kısa süreli hapis cezalarının lehine olarak, kısa süreli de olsa özgürlüğünü yitireceği düşüncesinin, hükümlü üzerinde korkutucu bir baskı meydana getireceğine de işaret edilmiş ayrıca infaz kurumunda kaldığı sürenin kısa olmasından ötürü dışarı çıktığında sosyal hayata daha kolay uyum sağlayacağı da düşünülmektedir[190]. Kısa süreli hapis cezalarının insanlar üzerinde oluşturduğu korkutucu etki inkâr edilemez; ancak yukarıda da belirtildiği gibi infaz kurumlarında hükümlülerin ıslahına yönelik olarak uygulanan programlar uzun bir süreyi gerekli kılmaktadır ve kısa süreli hapis cezalarında bu süreyi infaz etmek olanaksızdır[191].

Kısa süreli hapis cezası hükümlünün ıslahından ziyade, hapse girmiş olma şeklinde tezahür eden toplumun onur kırıcı bir hükmünün ifasını sağlar. Oysaki genel önlemde dürüst bir vatandaşı korkutan şey, hapse girmiş, çıkmış olmak lekesidir. Kısa süreli bir ceza ile lekelenen vatandaşın suç işlemesini engelleyen manevi sebepler yok

---

[185] Mehmet, Emin Artuk. "Türk Ceza Hukukunda Yaptırımlar Sistemi." **Ceza Hukuku Dergisi (CHD).** Cilt. 2, Sayı. 4, 2007, s. 66.

[186] Artuk, Gökçen, s. 864; "Bugün için cezaevlerinin şartlarının düzeltilmesi bir tarafa artık bu kurumların da özelleştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Örneğin; ABD'de toplam 4.900 cezaevinden 44 cezaevi (% 2), İngiltere'de ise toplam 135 cezaevinden 4 tanesi (% 3), özel sektör tarafından işletilmektedir."

[187] Dönmezer, Erman. s.1445.

[188] Soyaslan s.586

[189] Karakaş Doğan, s.148

[190] Centel , Zafer, Çakmut., s.573.

[191] Öztürk, Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri*, s.468.

olmaktadır. Toplumun menfaati için bu manevi engelleri mutlak bir zorunluluk gerekmedikçe yıkmamak gerekir. Ayrıca sosyal yaşamda kısa süre için de olsa cezaevine girmiş kimselere karşı olumsuz bir tavır sergilenir. Bu ise eski mahkûmun toplumsal yaşamını zorlaştırır. İş, çevre ve ailesiyle olan ilişkilerini gereksiz yere bozar. Kısa süreli hapis cezası cezaevlerindeki kalabalığı ve bununla orantılı olarak infaz masraflarını artırır. Böylece cezaevlerinin ıslah edici fonksiyonu zarar görür[192].

Türk hukuku bakımından bir yıl ya da daha az süreli bir hapis cezasının toplumun suç işlememiş geri kalan kısmında çok büyük bir caydırıcı etki yapmasının beklenemeyeceği ve o suçu işlemeye niyet etmiş kişinin belki de suçu işlemekten vazgeçmeyeceği düşünülebilir; ancak her suç toplumun düzenini eşit miktarda sarsmaz. Örneğin; adam öldürme suçuna verilen müebbet hapis cezasının caydırıcı olduğu ancak çevreyi kirletme suçuna verilen altı aylık bir hapis cezasının caydırıcı olmadığı iddia edilmemelidir[193]. Kanaatimizce de önemli olan suça karşı verilmiş olan cezanın uzun ya da kısa olması değil, kişinin işlediği suç karşılığında muhakkak ceza alacağını bilmesi ve bu cezanın kusuru ile orantılı olduğunu görmesi yeterlidir. Çünkü hafif suçlar olarak tabir ettiğimiz suçlara karşı verilen cezaların toplumda failin cezalandırılmadığı yönünde algı oluşturması, büyük suçların işlenmesinde artışa ve korkutucu etkinin azalmasına sebep olabilir görüşündeyiz.

1960 Londra ve 1965 Stockholm Birleşmiş Milletler kongrelerinde kısa süreli hapis cezalarından tamamen vazgeçmesi önerilmiştir; ancak kısa süreli hapis cezalarının tamamen ortadan kaldırılması, cezanın genel önlem amacının yerine getirilmesi açısından engelleyici nitelikte olacaktır[194]. Öte yandan, cezanın infazında aslında amaçlananın özel önleme olduğu, yani işlediği suçtan pişmanlık duyan hükümlünün cezaevinden çıktıktan sonra suçsuz bir yaşantı sürmeye yatkın bir kişi haline gelmiş olması beklenir. Ancak günümüzde ceza infaz kurumları, ne kadar iyi hale getirilirse getirilsin infazın sosyolojik ve psikolojik koşulları nedeniyle bunun gerçekleştirilemeyeceği düşünülmektedir[195].

---

[192]Doğan Soyaslan, **Kriminoloji**,3. Baskı, İstanbul, Yetkin Yayınları,2018, s 195; Vehbi Kadri Kamer, **Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı**, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2007, s. 9.

[193] Irmak Duman, "Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar", (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,** İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE,2017), s.20.

[194] Öztürk, Erdem, s.470.

[195]Akbulut, s.740

Kısa süreli hapis cezaları "keskin ve şok" olarak nitelendirilmekle birlikte, bünyelerinde çeşitli sakıncalar içeren cezalardır[196]. Kısa süreli hapis cezaları Hürriyeti bağlayıcı cezalar sistemi açısından öğretide tartışılan ve kabul edilen görüş kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların günümüzde yararından öte zararının olduğudur. Hürriyeti bağlayıcı cezaların faydalı olabilmesi için, hükümlü bir süre cezaevinde kalmalı ve ıslah edilmelidir. Bu sebeple kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar korkutucu ve uslandırma niyeti olduğu için çoğu zaman haklı olarak yeterli gelmemektedir. Ayrıca kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar suçlunun topluma yeniden uyumunu sağlayacak iyileştirme programının uygulanmasına engeldir. Yani bu cezalar kısa olduklarından dolayı cezadan beklenen amacı gerçekleştiremezler[197]. Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar cezaevlerinde bir kalabalığa neden olmakla infaz masraflarını da artıracağı bir gerçektir. Bunlar devletin mali yükünü de artırır; hükümlü içinde yeterli bir ıslah yönetimi değildir[198].

İşte bu nedenlerden dolayı kanun koyucu, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar için özel ceza tedbir veya infaz türleri ile bu kısa süreli hapis cezalarının yaptırımlara çevrilmesini öngörmüşlerdir[199].

2.1.3.Uygulamadaki Görünüm

Hapis cezası ve seçenek yaptırımların mükerrer suçluluk üzerindeki etkisini değerlendiren elli yedi çalışma incelendiğinde şöyle bir sonuca varılmış: hapiscezasına mahkûm olanların mükerrer suçluluk oranı %55.5 iken, seçenek yaptırıma tabi olanlarda bu oran %44.5'tir bu da gösteriyor ki seçenek yaptırımlar, mükerrer suçluluğun önlenmesinde etkilidir. Fakat bu etki, kayda değer bir büyüklükte olmasa da hapis cezası ile karşılaştırıldığında, seçenek yaptırımlar az bir oranda da olsa mükerrer suçluluğu önlemede hapis cezasından daha etkilidir[200].

Türkiye'nin tarihine bakıldığında, belirli dönemlerde hapishanelerin doluluğu azaltmak için bir yöntem olarak af yasalarının çıkarıldığını görmek

[196]Centel, Zafer, Çakmut, s. 565.
[197]Dönmezer, Erman. *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt:II*, s.648
[198] Ali Rıza Çınar, **Türk Ceza Hukuku'nda Cezalar**, 1. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi, 2005, s. 12.
[199] Soyaslan s.586
[200] Buket Abanoz. Suçun Önlenmesinde Hapis Cezası ile Seçenek Yaptırımların Etkinliğinin Karşılaştırılması, s.19

mümkündür[201].Ancak; sistematik gerçekler affın meşruiyeti için yeterli olmamaktadır ve aflar kanun koyucunun yalnızca acil durumlarda devreye sokabileceği klasik üretim araçlarındandır[202].

2.2.Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar

2.2.1.Tanım

Hapis cezasına seçenek yaptırımlar; hapis dışı önlemler ve cezaya alternatif tedbirler olarak da ele alınabilir. Uluslararası mevzuatta genel kabul edilen tanımı "hapis dışı önlemler" iken mevzuatımızda "kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar" tanımı kullanılmaktadır[203]. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar cezanın bireyselleştirilmesi konusunda önemli bir araç rolü oynarlar ayrıca, Yargıtay Ceza Genel Kurulu da bu seçenek yaptırımları "yargısal kişiselleştirme kurumu" olarak tanımlamıştır[204].

Türk Anayasassı 38. maddesinde cezanın şahsiliğine yer verilmiş olsa da cezanın amacı konusunda yeterli açıklama bulunmamaktadır. Ancak; işlenen suça karşılık olarak ödetici tepki olan ceza ile suçlunun ıslah edilmesi ve yeniden topluma kazandırılması amaçlanmalıdır. Nitekim günümüzde bir medeniyet standardı olması gereken konu İtalyan Anayasası 27.madde de şöyle yer almıştır: "Cezalar insanlık duygusuna aykırılık oluşturan muameleden ibaret olamazlar, hükümlünün yeniden eğitilmesi amaçlamak zorundadırlar"[205]. Kanun koyucu, kişinin eğitim durumu, çevresi ve ahlaki eğilimlerine göre ıslahı gerekmeyen tesadüfi bir suçlu olabileceği için kısa süreli hapis cezalarının infaz kurumunda çektirilmesinin başkaca birtakım sakıncalar doğurabileceğini de vurgulayarak TCK m.50'de çeşitli seçenek yaptırımlar düzenlemiştir[206].

---

[201] Timur Demirbaş, "Af Tartışmaları ve 4616 Sayılı 23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıvermeye Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun", Anayasa Yargısı Dergisi, Cilt 18, Ankara: Anayasa Mahkemesi Yayınları, 2001, s. 79.

[202] Serap Keskin Kiziroğlu, **Türk Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Af Sorunu Sempozyumu,** 07.12.2010, s.37.

[203] Erdoğan, s.707.

[204] Şahin, *Ceza Davalarında sıklıkla hata yapılan konular*, s.1.(Söz konusu karara ayrıntılı bilgi için bkz.: 02.03.2004 gün,8-39/56 Karar sayılı karar).

[205]Hafızoğulları, Özen s.416.

[206] Koca, Üzülmez s.571.

Kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi 5237 sayılı Kanun'un TCK madde 50' de düzenlenmiştir. Kısa süreli hapis cezasının çevrilebileceği yaptırımlar 50. maddede sınırlı sayıda (numerus clauses) belirtilmiş olduğundan cezanın bunların dışında bir yaptırıma çevrilmesi mümkün değildir[207]. Bu konuda bir Yargıtay kararına göre; fail hakkında yerel mahkeme TCK m. 50/1-d kapsamında kütüphanede kitap okuma yaptırımına hükmetmiş ise de karar "kütüphanede kitap okumanın "bir etkinliği yapmaktan yasaklanma" olarak kabul edilemeyeceği, ayrıca "bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etme" tedbiri kapsamına da girmeyeceğinden bahisle bozulmuştur[208].

Kısa süreli hapis cezasının TCK m.50 uyarınca adli para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilmesi durumunda artık asıl mahkûmiyet bu madde hükümlerine göre çevrilmiş olan adli para cezası veya tedbirdir[209]. Kısa süreli hapis cezalarının seçenek yaptırımlardan birine çevrilmesi, genel hükümler arasında düzenlendiğinden TCK 5. madde uyarınca da maddede öngörülen düzenleme özel ceza kanunları ile ceza içeren kanunlardaki suçlar bakımından da uygulama alanı bulacaktır[210].

TCK madde 50' de düzenlenmiş olan seçenek yaptırımlar şunlardır:

a. Adlî para cezası
b. Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesi
c. En az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etme
d. Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma
e. İlgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınması veya belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma
f. Kamuya yararlı bir işte çalıştırılma

[207] Zafer, s.540.
[208] Yargıtay 6. C.D, 9.6.2014, E. 2013/32843 K. 2014/12865.; Yargıtay 3. C.D, 14.11.2007, E. 2007/11371 K. 2007/8313(Kazancı İçtihat Bilgi Bankası. E.T: 19.12.2018)
[209] Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler,* s.620.
[210] Koca, Üzülmez, s.573.

2.2.2.Seçenek Yaptırımların Hukuki Niteliği

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi mülga 647 sayılı Kanun' un 4. maddesinde düzenlenmişken, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni ceza sistemimizde maddi ceza hukukunun müeyyidesi olması nedeniyle 5237 sayılı TCK'nın 50. maddesinde düzenlenmiştir[211]. Kanunun bu iradesine bağlı olarak TCK 50. maddesinde sıralanan yaptırımların niteliği bir tartışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanun bir suça yaptırım olarak yalnızca bu iki grubu belirttiğine göre, TCK m. 50'de yer alan seçenek yaptırımları birer ceza niteliğinde mi yoksa güvenlik tedbiri niteliğinde mi olduğu tartışmalıdır.

Gerçekten hükümde yer alan tüm yaptırımlar ceza olarak nitelendirilirse bu defa kanunda şeklen madde başlığı olarak "ceza" yanında "yaptırım" terimine yer verilmesinin bir anlamı olmayacaktır. Öte yandan seçenek yaptırımlar içinde adli para cezası dışındaki tüm yaptırımlara güvenlik tedbiri demekte doğru olmayacaktır[212].

Bunu anlamak için seçenek yaptırımların işlevine bakmak gerekir. İşlev, bir nesne ya da bir kimsenin gördüğü iş, iş görme yetisi ve görev anlamına gelmektedir. Cezanın işlevi dendiğinde bu cezanın ne işe yaradığı ne görevi gördüğü olarak anlaşılması gereken; cezanın etkisi ve sonuçlarıdır[213]. Kısa süreli hapis cezası yerine seçenek yaptırımlardan birine hükmetmenin işlevi de cezanın bireyselleştirilmesinin enstrümanlarından birini oluşturmaktır[214].

Anayasa Mahkemesi"nin vermiş olduğu bu konuya ilişkin bir karar bu kurumların mantığını açıkça ortaya koyacaktır: "… Çağdaş ceza ve infaz hukuku alanında gittikçe daha büyük bir ölçüde öngörülen ve mahkemelere, cezaların şahsileştirilmesi ve dolayısıyla bireyselleştirilmesi ilkesinin yeni bir uygulama biçimi olarak, suçlunun kişisel ve özel hallerine, suçun işlenmesindeki şekil özelliklerine göre, düzelmesini ve toplumun da korunmasını sağlamak için suçluyu daha çok kendi denetim ve gözetimi altına koymak amacı kapsamında, hükmettikleri kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaları, daha hafif olan para cezalarına veya tedbirlere veyahut başka yaptırımlara çevirme yetkisinin tanınmasına ilişkin olarak ceza ve ceza infaz

[211] Veli Özer Özbek. **Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Anlamı, İzmir Şerhi, Genel Hükümler,C. 1**. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005, s. 74.
[212] Özbek ve diğ., s.594
[213]Hafızoğulları, Özen, s.412.
[214] Özgenç, s.742.

kanunlarında veya öteki yasaların cezaya veya cezanın infazına ilişkin maddelerinde yer alan hükümler Anayasa‟nın kişi hürriyetleri ile toplum yarar ve düzeni yönlerinden koyduğu güvencelere aykırı bulunmamasından başka, cezalar ile emniyet tedbirlerinin gerek hükümde ve gerekse yerine getirmede şahsileştirilmesini ve bu nedenle bireyselleştirilmesini sağlamaya yardımları bakımından, Anayasa'nın 33‟üncü maddesine konulmuş cezaya ilişkin ilkelere uygun olup, Anayasa'nın buyurucu veya yasaklayıcı başka herhangi bir hükmü ile de çatışmadığından, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülemez. Esasen itiraz konusu madde, cezalar ile emniyet tedbirlerinin mahkemelerce özel ve somut olarak hesap edilip uygulanması konusunda hâkimlere ceza alanında bütün çağdaş ceza ve yerine getirme sistemlerinde gerçekçi bir görüşle öteden beri tanınmış bulunan takdir yetkisinin, yerine getirme alanında biraz daha genişletilmesinden ibaret bulunmaktadır."[215].

Ceza ve güvenlik tedbirleri TCK'da ceza hukukunun iki izliliği kavramının yansıması olarak iki başlık altında düzenlenmişlerdir ve bunun sonucu olarak güvenlik tedbirlerinin de bir ceza hukuku yaptırımı olduğu için tipe uygun ve hukuka aykırı bir davranışın varlığını gerektirir[216].

Yasal düzenlemede TCK'nın 50. maddesi kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar başlığı altında yer alsa da 50. maddenin yedinci fıkrasında, "hükmedilen seçenek tedbirin hükümlünün elinde olmayan nedenlerle yerine getirilememesi durumunda, hükmü veren mahkemece tedbir değiştirilir" şeklindeki ifadeden, belirtilen yaptırımlardan adli para cezası dışındaki seçeneklerin tedbir niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır[217]. Nitelikleri farklı olsa da her iki yaptırım türü de faili uslandırmayı ve onu topluma yeniden kazandırmayı amaç edinir[218]. Ancak; kısa süreli hapis cezasına seçenek bu yaptırımlar TCK m. 53-60 arasında düzenlenen güvenlik tedbirlerinden

[215] Anayasa Mahkemesi, K. 09.03.1971., E.1970/42, K.1971/30 sayılı ilamı (AMKD. 1972, sy: 9, s. 358) ile 29.04.1980 tarih ve E.1979/37, K.1980/26 sayılı ilamı (AMKD. 1981, sy: 18, s. 166) Hüseyin İnce, "Kısa süreli hapis cezasına uygulanabilecek seçenek yaptırımlardan "kamuya yararlı bir işte çalıştırma' yaptırımı"(community service labor program):
http://www.yayin.adalet.gov.tr/adaletdergisi/30.sayi/09_36_25.pdf (E.T:12.12.18)

[216] Öztürk, Erdem, s.452

[217] Nursal, Ataç, s.376.

[218] Artuk, Gökçen, s.911.

farklı olsalar da birer güvenlik tedbiri niteliği taşırlar[219]. Ve baskın görüş genelde bu iki görüş yönündedir[220].

Ancak bir diğer görüşe göre, kanun 50. maddesinde düzenlenen seçenek yaptırımlar, yürürlükten kalkmış bulunan 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanundan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na hiç alınmamalıydı. Çünkü Türk Ceza Kanunun ikinci maddesi ve Anayasa'nın 38. maddesinde bahsedilen yaptırımlar ile sadece ceza yaptırımı ifade ediliyorsa, 50. maddede hürriyeti bağlayıcı ceza yerine öngörülen yoksunluklar cezadır. Aksi halde bu ifadeyle, hem cezalar, hem de güvenlik tedbirleri kastediliyorsa başlık olarak cezalar arasında yer aldıkları için yanlış konumlandırıldıkları söylenebilir[221]. Ayrıca aynı doğrultuda güvenlik tedbirlerinin ihlale, yani suça tepki olarak çıkmadığı ve ödetici bir karaktere sahip olmadığı belirtilerek seçenek yaptırımların suça tepki olarak çıktığı ve dolayısıyla ceza niteliklerinin bulunduğu da belirtilmiştir[222].

Bununla birlikte maddede kısa süreli hapis cezaları için öngörülen adli para cezası dışındaki seçenek yaptırımların, tedbir olarak nitelendirilmesinin, amacı ifade etmekten uzak olduğu, seçenek yaptırımlar arasında sayılan aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazminin tedbir niteliğinde olup olmadığının tartışılabileceğini belirtmiştir[223].

Bir diğer görüş ise seçenek yaptırımların unsur ve niteliklerine bakarak tek tek niteliğine karar vermek şeklindedir[224]. Buna göre: "Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklama", "ehliyet veya ruhsat belgelerinin geri alınması veya belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanması" ve "kamuya yararlı bir işte çalıştırılma" seçenek yaptırımları, cezaya özgü olan kınama amacına yöneldikleri ve üç yaptırım bakımından da öngörülen süre açısından verilmiş cezanın göz önünde bulundurulması gerektiği için ceza olarak görülmeye daha yatkındırlar[225].

---

[219]Hamide Zafer, Emniyet Tedbiri Muhakemesinin Özellikleri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: LXII, Sayı: 1-2, 2004, s. 277; Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.621

[220] Ayrıntılı bilgi için bkz. Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler,* s. 540; Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler,* s. 611.

[221]Hafızoğulları, Özen, s.449.

[222] Eşitli, s.67.

[223] Koca, Üzülmez, s.533.

[224] Çetin, s.58

[225] Maden, s.105.

Aynı zamanda, hürriyeti bağlayıcı yaptırım (custodialsanction) şeklinde karşımıza çıkan yaptırım türü, kişiyi özgürlüğünden mahrum bırakan ve kapalı bir yerde tutulmasına neden olan her türlü cezai tepkidir. Diğer yandan seçenek yaptırımlar ise tersinden hareketle, hürriyeti bağlayıcı olmayan yaptırım (non-custodial veya alternativesanction) şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Çünkü seçenek yaptırımlar, kişiyi özgürlüğünden mahrum bırakmayan tedaviye yönelik birçok programı da içine alabilen bir yaptırım türüdür[226]. Kanaatimizce de aslında seçenek yaptırımlar içeriğinde cezanın en büyük özelliklerinden biri olan acı ve ızdırap verme özelliğini taşımamaktadır.

Son olarak mağduriyetin giderilmesi seçenek yaptırımı açısından ele alınan onarıcı adalet kavramına değinmek isteriz. Buna göre failin mağdurun uğradığı zararları ve mağduriyeti gidermek ve mağdurun konumunu ve malvarlığını eski haline getirmeye yönelik çaba vermesi gerekir. Alman ceza hukukunda kısa süreli hapis cezalarına seçenek oluşturan kurumlar arasında, onarıcı adalet yaptırımları sayılan mağduriyeti giderme ve eski hale getirme önemli yer tutmaktadır[227]. Onarıcı adalet kavramını açıklamak gerekirse; onarıcı adalet, suç nedeniyle ortaya çıkan haksızlığın suça etki eden kişilerin doğrudan katılımı ile giderilmesini amaçlayan, mağduru merkez olarak konumlandıran, uyuşmazlığı geleceğe yönelik çözmeyi amaçlayan bir yaklaşım türüdür[228].

2.2.3.Seçenek Yaptırımların Lehinde ve Aleyhinde Görüşler

Hapis cezası, insanları ruhsal çöküntüye iten, umutsuzluk hissine kapılmasına neden olan ve ileride toplumsal yaşama yeniden uyum sağlamaya çalışsalar da mahkûmların bunu başarmasını zorlaştıran bir cezadır. Ve öte yandan cezaevi içinde sıkışıp kalan suçlu, pişmanlık duymak bir yana kalsın kendisine haksızlık yapıldığını düşünmeye başlamaktadır[229].

Tarihe bakacak olursak aydınlanma döneminde cezanın infazının insanileştirilmesi için başlatılan eylemler, cezaevi içinde insan onuruyla bağdaşan bir konum yaratma ve hükümlüleri topluma yeniden kazandırma anlayışına çok katkıda

[226]Buket Abanoz **," Suçun Önlenmesinde Hapis Cezası ile Seçenek Yaptırımların Etkinliğinin Karşılaştırılması"** Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi-Journal of Penal Lawand Criminology 2017; 5(2):1-28, s.4 (http://dergipark.gov.tr/download/article-file/374348) E.T.:14.12.2018

[227]Maden, s.9.; Duman, s.58.

[228] Ekrem Çetintürk, **Onarıcı Adalet ve Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma,** Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s.9.

[229] Centel, Zafer, Çakmut, s.569.

bulunamasa da ceza kanunu yapılandırmalarında büyük rol oynamış ve hürriyeti bağlayıcı cezaları odak noktası haline getirmiştir[230]. Toplumsal düzenin korunmasında son araç olma, ceza hukuku temel ilkelerindendir ve hapis cezasının infazından mümkün olduğunca kaçınılmasını gerektirir. Bu görüş ceza ve infaz politikalarını etkileyerek hapis cezasının infazında cezaevi dışındaki infaz yöntemlerini öne çıkarmıştır. Evde infaz, kamuya ait bir yerde zorunlu olarak kalma, zararın giderilmesi bu seçeneklerin bazılarıdır; suç işleyen kimsenin cezaevinde olması toplumu rahatlatmaktaysa da hapis cezasının suçu önleme de sanıldığı kadar etkili olmadığı ve hükümlünün arınmış olarak topluma dönmediği ortadadır[231].

Uluslararası sözleşmelerde genellikle "hapis dışı önlemler" olarak adlandırılan seçenek yaptırımların ortaya çıkmasının sebeplerinden biri düzeni bozan hareketlere karşı toplumun öç alma duygusunun azalması ve cezalandırmanın amacındaki tarihi değişimlerdir[232]. Bazen bazı suçlulara bir kere yargılanmak dahi uyarı işlevini yerine getirmiş olmaktadır, bu işlevin gerçekleşmesi için yargılamanın ceza ile sonuçlanmasına gerek yoktur. Böylelikle özgürlükleri kısıtlanmadan cezanın amacı gerçekleşmiş olur[233].

Ceza infaz kurumuna giren suçlunun ıslah edilebilmesi için suçlunun belirli bir süre ıslah rejimine tabi tutulması gerekmektedir. Ve bu rejim sonuç almaya yetecek uzunlukta olmalıdır. Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar bu sonucu gerçekleştirmekte elverişli değildir. Bu nedenle seçenek yaptırımlar ön plana çıkmalıdır. Suçlular cezalarının infazı sırasında diğer suçlularla temas etmektedirler ve yeni suçlularla tanışıp başka suçlara teşvik edilmektedirler[234]. Diğer mahkûmlarla daimî temas mecburiyeti hatta cezaevine alışmış, yıllanmış, mükerrer suçlularda bile kaygı yaratıcı, tahrik edici bir faktör olarak yeni psikolojik tehditleri ortaya çıkarmaktadır[235].

Cezaevine giren hükümlü geçici bir süre içinde olsa işini kaybetmekte, çıkınca aynı işine tekrar kavuşamamaktadır. Bu durum mahkûmun hem kendisine hem de ailesine ekonomik yönden zarar vermekte ve bu zarar mahkûm cezaevinden çıktıktan

---

[230] Öztürk, Erdem, s.462.
[231] Füsun Sokullu Akıncı. "Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar ve Alternatif Ceza Yaptırımları," **Yeni Türkiye Dergisi.** Y:2, S:10, 1996, s.679.
[232] Erdoğan, s.707.
[233] Fatma Doğan.s.183.
[234] Çolak, Altun, *Ceza ve Güvenlik Tedbirleri,* s.46; Erdoğan. s.708.
[235] Dönmezer, s. 200.

sonra da devam etmektedir. Öte yandan cezaevine giren hükümlü toplumda bir nevi damgalanmakta, eşi, çocukları ve kendisi çoğu kez çevresi tarafından dışlanmaktadır[236].

Kısa sürelide olsa cezaevine giren kişi hem kendisi toplumda saygınlığını kaybetmekte hem de aileside toplum nazarında saygısını yitirip bu durumdan etkilenmektedir[237].

Kısa süreli hapis cezalarına seçenek yaptırımları ön plana çıkaran bir diğer unsur ise ceza infaz kurumlarının aşırı doluluğu ve devlete maliyetinin fazla olmasıdır[238]. Hükümlülerin bakım, rehabilitasyon ve ıslahı için gerekli aktivitelerinin masrafları bütçe için önemli bir yüktür. Sayısı çok fazla olan kısa süreli hürriyeti bağlayan cezaya mahkum olanların mümkün mertebede ceza infaz kurumuna sokulmaması dolaylı olarak devlet bütçesine katkı anlamına gelmektedir[239]. Öte yandan her ne kadar modern teçhizatla donatılmış olursa olsun hapishane koşullarının gerçek hayattakinden farklı olduğu ortadadır. Hükümlülerin yaşam alanı ve hareket özgürlüğü cezaevine girilmesiyle birlikte çok sıkı şekilde daralır, öyle ki özel alan hatta mahrem alan kaybolur[240].

Hürriyeti bağlayıcı ceza kısa süreli olsa bile hem fail hem de kamu bakımından ağır sonuçlar meydana getiren bir ceza yaptırımıdır ve bu nedenle kanun koyucu, hürriyeti bağlayıcı olmadığı için kişiyi de kamuyu da daha az külfet altına sokan başka cezalara yer vermiştir[241].

Mülga 647 sayılı kanun zamanında günümüz TCK m.50'nin karşılığı olarak düzenlenen 4. madde hakkında Yargıtay modern ceza hukukunun yaptırım düşünce ve kavramının büyük değişikliklere uğradığından bahsetmiş[242]. Ayrıca suçluya sadece acı vermeyi hedefleyen cezaların toplum yararı ile bağdaşmadığının anlaşıldığından ve bunun sonucu olarak ceza kavramının yanında suçlunun kişiliğine uygun önlemlerin uygulanmasının ön plana çıktığından bahsetmiştir[243]. Bu görüşler günümüzde Türk

[236]Soyaslan, s.586.
[237] Centel, Zafer, Çakmut, s.571
[238] Karakaş, Doğan s. 184
[239]Soyaslan, s.586.
[240] Demirbaş, *İnfaz Hukuku*, s. 219.
[241]Hafızoğulları, Özen, s.453.
[242] Yargıtay Ceza Genel Kurulu 13.10.1998 tarih, 5-251/311 karar (Uyap Bilgi Bankası) E.T. :15.09.2018
[243] Özbek ve diğerleri, s.595

Ceza Kanunu madde 50'de düzenlenmiş olan seçenek yaptırımlar bakımından da devam etmektedir.

Seçenek yaptırımların çözüm olabileceği bir diğer sorun ise cezaevlerinin doluluk oranlarıdır. İşlenen suç sayılarındaki artışlar arttıkça cezaevlerindeki hükümlü sayıları da artmakta ve hükümlünün ıslahı için uygulanan programlar verimli olamamaktadır. Geçici çözüm olarak daha az mevcuda sahip cezaevlerine nakil yapılsa bile, mahkûmların programları yarıda kalmakta, ailelerinden uzağa gönderilmelerinden ötürü aile ilişkileri sarsılmakta ve nakiller sebebiyle kaynak israfı da meydana gelmektedir[244].

Kısa süreliğine dahi olsa cezaevine kapatılan hükümlü orada yeni suçlularla tanışmakta ve bunun etkisi ile çıktıktan sonra kısa süre içinde yeni bir suç daha işleyerek cezaevine geri dönmektedir[245]. Bir yandan da kısa süreliğine hapis cezası alan kişinin içerde maruz kaldığı saldırılar, cinsel saldırılar ve aile ilişkilerinin bozulma olasılıkları işlenen suç yanında belki de çok daha ağır zarar ve onarılmaz hasarlara sebep olacaktır[246].

Belirtmek gerekir ki Birleşmiş Milletler Hapis Dışı Önlemlerle ilgili Asgari Standart Kurallar (Tokyo Kuralları), hapis dışı tedbirlerin geliştirilmesi ve ilgili uygulamaların yakından izlenmesi konusunda vurgu yapmıştır. Ayrıca bu kurallara göre, hapis dışı önlemler; ırk, renk, cinsiyet, yaş, dil, din, siyasal veya diğer bir fikir, ulusal veya toplumsal köken, mülkiyet, doğum ya da diğer bir konum gibi nedenlerle ayrımcılık yapılmaksızın ceza adaleti işleyişinin her aşamasında herkese uygulanmalıdır[247].

Her ne kadar katı cezaların tüm bu zararları bulunsa da ceza hukuku sisteminde failin korunmasına önem verilmesinin mağdurların ihmal edilmesine yol açtığı şeklinde eleştiriler gelmiştir. Oysa doğru olan fail ve mağdurun korunması arasında bir dengenin sağlanmasıdır[248].

---

[244] Erdoğan, s.708

[245] Öztürk/Erdem, s.468

[246] Centel,Zafer,Çakmut, s.571

[247] Nursal/Ataç, s.537; Erdoğan, s.710

[248] Erdoğan, s.709

Sonuç olarak sayılan bu sebeplerden ötürü kanun koyucu kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar için özel ceza, tedbir veya infaz türleri öngörmüştür. Ceza ve İnfaz Kanunlarımızda 6 aydan kısa süreli hapis cezaları için özel infaz rejimleri belirlenmiş, bir yıldan kısa süreli hapis cezaları için ise seçenek yaptırımlara hükmedilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

2.2.4.Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımların Koşulları

2.2.4.1.Objektif Koşullar

Hâkim tarafından seçenek yaptırımlara karar verilebilmesi için olması gereken en temel şart suçu sabit kişiye verilen hürriyeti bağlayıcı cezanın kısa süreli hapis cezası olmasıdır. Bu şart öğretide çevirmenin objektif nitelikli şartı olarak adlandırılır[249]. Yani bir hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilebilmesi için o hapis cezasının 1 yıldan az süreli olması zorunludur. . Ayrıca birden fazla suçtan mahkûm olan sanığın cezasının tayininde toplam ceza miktarı değil, her bir suçtan dolayı ayrı ayrı hükmedilen ceza dikkate alınır ve bu suçlar için hükmedilen cezalar tek tek 1 yılı aşmamışsa seçenek yaptırımlara çevrilebilir[250].

Taksirli suçlar bakımından ise farklı bir durum öngörülmüştür. Buna göre, taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezası uzun süreli de olsa bu ceza diğer koşulların varlığı halinde adli para cezasına çevrilebilecektir ancak; hükmün uygulanması için suçun basit taksir ile işlenmiş olması gereklidir, bilinçli taksir halinde uygulanamaz[251].

Eğer taksirli suçlardan hükmolunan hapis cezası zaten kısa süreli ise bu ceza para cezasına veya diğer tedbirlere çevrilebilir ki taksirin bilinçli ya da bilinçsiz olması

---

[249] Koca, Üzülmez, s. 552.

[250] Artuk/Gökçen s.800

[251] Özbek ve diğerleri, s.596; *Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezası, uzun süreli de olsa (örneğin, taksirle ölüme sebebiyet, TCK. m.85) adli para cezasına çevrilebilir (TCK. m50/4). Diğer bir ifadeyle, taksirli suçlardan dolayı hükmedilen uzun süreli hapis cezaları 50. maddede yer alan tedbirlere çevrilmez. Doğaldır ki, çevirmenin gerçekleşebilmesi diğer şartların da (örneğin, suçlunun yargılama sürecinde duyduğu pişmanlık) varlığına bağlıdır. Bununla birlikte bilinçli taksirin varlığı halinde hükmedilen uzun süreli hapis cezasının paraya çevrilmesi mümkün değildir. (TCK. m.50/4,2. cümle). Sanığın bilinçli taksirle hareket edip mağdurların basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralanmasına neden olduğu olay nedeniyle yapılan yargılama sonunda tayin edilen hapis cezasının kısa süreli olmadığı ve adli para cezasına çevrilemeyeceği gözetilmelidir.* **(Yargıtay 12. Ceza Dairesi E. 2011/23828K. 2012/6944T) Kazancı İçtihat Bankası, Erişim: 25.08.2018)**

önem teşkil etmez. Dikkat edilmesi gereken husus bilinçsiz taksirli hareket karşılığında verilen uzun süreli hapis cezasının sadece adli para cezasına çevrilebileceğidir[252].

Diğer önemli husus ise hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesinde sanığın talep edip etmemesi gerekliliğidir. Kısa süreli hapsin adli para cezası veya tedbire çevrilmesi için, baskın görüşe göre sanığın talepte bulunması şart değildir[253]. Hâkim gerekli gördüğü hallerde seçenek yaptırımlara kendiliğinden karar verebilmelidir, çünkü sanığın lehine bir sonuç yaratabilecek olduğu için seçenek yaptırıma çevirme konusunda talep aranmadan karar verilmesi daha isabetli olacaktır[254]. Çünkü talep aranması yasayı bilmeyen sanıklar açısından haksızlığa sebep olacaktır[255].

Ancak aksi yöndeki görüşe göre sanık veya müdafii tarafından bu yönde bir talep bulunmadığı sürece, mahkemenin kendiliğinden konuyu ele alarak bu yönde karar verme yükümlülüğü bulunmamaktadır[256]. Yargıtay'ın bu konudaki görüşü ise hâkimin ceza yaptırımını belirlerken bir istek bulunsa da bulunmasa da yaptırımların kişiselleştirilmesi zorunluluğu gereği, hapis cezasını seçenek yaptırıma çevirip çevirmeme hususunu kararında tartışması yönündedir[257].

2.2.4.2.Subjektif Koşullar

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 50 doğrultusunda kısa süreli hapis cezasına uygulanacak seçenek yaptırımların sübjektif koşulları"suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlendiği özelliklere göre mahkemece belirlenen yaptırım şekilleri..." olarak tanımlanmıştır.[258]. Yani hâkimin takdiri ile belirlenecek hususlar sübjektif koşulları olarak adlandırılır. Burada dikkat edilmesi gereken husus takdir hakkı söz konusu olsa bile talep edilip edilmediği fark etmeksizin seçenek yaptırımları neden uygulamadığını hâkimin kararında gerekçelendirmek zorunda olmasıdır[259]. Bu durumda kanun koyucu

[252] Artuk/Gökçen s.801
[253] Centel, Zafer ve Çakmut, s. 602
[254] Toroslu, s.99
[255] Şahin s.18
[256] Çınar, s.52
[257] Ayrıntılı bilgi için bkz.:CGK- 20.11.2007 T., 2007/9-241 E. Ve 2007/243 K.; 2. CD-09.11.2015 ., 2014/14330 E. Ve 2015/20205 K. (Uyap Bilgi Bankasi, E.T.:15.08.2018)
[258] Çolak, Altun, s. 195.
[259] Hafızoğulları, Özen, s.453.

hâkime vermiş olduğu takdir yetkisini, hakimin belli ölçü ve sınırlamalara uyarak kullanmasını istemiştir[260].

Hâkimin bu konudaki takdir yetkisi sınırlandırıldığı için, hakimin bu yetkiyi nasıl kullandığı denetlenmektedir. Örneğin, dikkatsizlik sonucu ölüme neden olma olayında "ölenlerin yakınlarına tazminat ödeyerek tatmin eden" sanığa verilen hapis cezasının para cezasına çevrilmemesi yasaya aykırı bulunmuştur nitekim paraya çevirme sanığın sosyal ve kişisel durumuna uygundur ve ceza da alt sınırdan hükmedilmiştir[261].

Bu durum Mülga 647 sayılı kanunun 4. maddesinde de ele alınmış hatta söz konusu kanunun döneminde Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında; anılan düzenlemenin, cezanın sanığın kişiliğine göre ayarlanmasını öngören yargısal kişiselleştirme kurumu olduğu belirtilmiş. Maddenin uygulanmasına veya uygulanmasına yer olmadığına karar verilirken gösterilen gerekçenin, sanığın kişiliği ile ilgili bilgi ve belgelerin özenle değerlendirildiğini gösterir şekilde yasal ve yeterli olması gerektiği, bu uygulama nedeniyle sanığın sair hallerinin irdelenmesi ve suçun işleniş biçimi ile işlenmesindeki özelliklerin nazara alınması gerektiği vurgulanmıştır[262].

Subjektif koşulların ne demek olduğuna daha ayrıntılı bakmak gerekirse, suçlunun kişiliğinden kastedilen daha önce suç işleyip işlemediği ya da seçenek yaptırımın uygulanması halinde suçtan uzak durup duramayacağı iken suçun işlenmesindeki özellikler bakımından ise suçun tesadüfen ya da tasarlanarak işlenmesi, mağdurun kusuru gibi etkenler dikkate alınır[263]. Suçlunun mesleği, evli veya çocuk sahibi olup olmadığı hakkındaki bilgileri ifade eden sosyal ve ekonomik durumun tespiti için, sosyal araştırma yaptırılabilir ve ekonomik durumu hakkında bilgi ilgili kurumlardan istenebilir[264].

Türk Ceza Kanunu içinde yer alan bazı koşulların varlığı halinde, kısa süreli hapis cezasının adli para cezasına veya seçenek tedbirlere çevrilmesi, yargıcın takdir yetkisinden çıkartılarak zorunlu hale getirilmiştir. TCK m. 50 /3'e göre; daha önce hapis cezasına mahkûm edilememiş olmak koşuluyla, mahkûm olunan ceza otuz gün ve daha az süreli hapis cezası ile fiili işlediği sırada on sekiz yaşını doldurmamış veya altmış beş

[260] Koca, Üzülmez s.553
[261] Centel, Zafer, Çakmut, s.609
[262] Yargıtay Ceza Genel Kurulu 02.04.2014 tarih ve 39/56 sayılı kararı (Uyap Bilgi Bankası E.T: 14.09.2018)
[263] Özbek ve diğerleri, s.597
[264] Erdoğan, s.719

yaşını bitirmiş olanların mahkûm edildiği bir yıl ve daha kısa süreli hapis cezaları seçenek yaptırımlardan birisine çevrilecektir. Hangi seçeneğin uygulanacağı yargıcın takdir yetkisindedir[265].

Çevirme kural olarak hâkimin takdir yetkisinde ise de görüyoruz ki hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilme zorunluluğu iki durum için geçerlidir. İlki hapis cezasının süresi, diğeri ise failin yaşı dikkate alınarak tayin edilmiştir[266]. Mahkûmiyetin otuz gün ya da daha az süreli hapis cezasını içermesi veya kısa süreli hapis cezasına mahkûm edilen failin fiili işlediği tarihte 18 yaşını doldurmamış veya 65 yaşını bitirmiş olmalıdır. Bu iki seçenekten birinde çevirme için birlikte aranan şart daha önce hapis cezasına mahkûmiyet bulunmaması gerekliliğidir[267].

Yani önceki mahkûmiyetin güvenlik tedbiri olması çevirme zorunluluğuna engel değildir, ancak; daha önce hapis cezasına hükmedilmişse çevrilmesi artık hâkimin takdirine bağlıdır[268]. Önceki mahkûmiyet, adli sicilden silinmiş veya silinme koşulları gerçekleşmiş ise de TCK m.50'nin uygulanması bakımından engel olmadığı söylenebilirdi ise de yeni Adli Sicil Kanunu'na göre adli sicilden silinen mahkûmiyet, arşiv kaydına alınacağından, yeni suçtan dolayı hükmedilen hapis cezasının adli para cezasına veya diğer seçenek tedbirlere çevrilmesini engelleyecektir[269]. Kanaatimizce, kanunda öngörülen süre geçtikten sonra mahkûmiyet arşivde kalsa bile, adli sicilden sonra silinmesi tedbirin hükmedilmesi için yeterli görülmelidir, çünkü aksi halde mahkûm işlediği suçun etkilerinden ömür boyu kurtulamamaya zorlanmış olur.

Bu konuda dikkat edilmesi gereken diğer bir konu ise cezanın insanileştirilmesi açısından öngörülmüş olan diğer kurumlarla ilişkidir. TCK'nın 50. maddesinde öngörülen kişiselleştirme kurumu, HAGB' den sonra değerlendirilmesi gerekli bir bireyselleştirme kurumu olmakla birlikte, erteleme açısından aralarında birbirlerine karşı bir öncelikleri bulunmamaktadır. Ancak, mecburi olan hükümlerin, takdiri hükümlerden önce uygulanması gerekliliği sonucu hapis cezası öncelikle TCK m. 50/1

[265] Özbek ve diğerleri, s.598

[266] Şahin, s.27

[267] Centel, Zafer, Çakmut, s.610

[268] Artuk/Gökçen, s.799

[269] Öztürk,Erdem, s.478

seçenek yaptırımlarına çevrilecek, bu madde uygulanmadan hapis cezasının ertelenmesi yoluna gidilemeyecektir[270].

Seçenek yaptırımlardan birine çevirmenin zorunlu olduğu ve kriter olarak yaşın ele alındığı ikinci halde ise; yine failin fiili işlediği tarihte 18 yaşını doldurmamış veya 65 yaşını bitirmiş olması, sanığın daha önce kesinleşmiş bir hapis cezasına çarptırılmamış olması ve yargılamaya konu suç nedeniyle hükmedilen somut cezanın 1 yıl ve daha az süreli hapis cezası olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi halidir[271].

Hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesine ilişkin düzenlemenin sadece ilk defa suç işlemiş kişiler bakımından uygulanabilecek bir kurum haline getirilmesi gerektiğini ve kurumun mükerrirler, itiyadi suçlular, suçu meslek edinenler ve örgüt üyesi suçlular hakkında uygulanmasının önünün kapanması gerektiğini ve sadece üçüncü fıkra ile sınırlı kalmaması gerektiği de belirtilmektedir[272].

Sanık ya da suça sürüklenen çocuk süresi ne olursa olsun, daha önce kesinleşmiş bir hapis cezasıyla mahkûm edilmemiş olması ile yargılamaya konu suç için hükmedilen cezanın 30 gün veya daha az süreli hapis cezasını gerektirmesi şartları birlikte gerçekleşmelidir.[273]

Türk Ceza Kanunu 50. maddesinin 2. fıkrası "Suç tanımında hapis cezası ile adlî para cezasının seçenek olarak öngörüldüğü hallerde, hapis cezasına hükmedilmişse; bu ceza artık adlî para cezasına çevrilmez." düzenlemesiyle, hâkimin somut cezayı verirken zaten kullanmış olduğu adli para cezasına çevirme takdir yetkisi bir kere daha kullanmaya çalışması engellenmiştir[274]. Örneğin TCK m. 125 hakaret suçunun cezasını üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası olarak öngörülmüş ve hakim seçme imkanı varken yine de hapis cezasını tercih etmişse artık bu üç aylık hapis cezasını adli para cezasına çeviremeyecektir[275]. Bununla birlikte çevirme yasağı sadece adli para cezası bakımından öngörülmüş olduğundan hükmedilen hapis cezasının diğer seçenek yaptırımlara çevrilmesi mümkündür[276].

---

[270] Şahin, s.60
[271] Özbek ve diğerleri, s.598
[272] İzzet, Özgenç. **Ceza Hukuku Genel Hükümler,** s.677; Şahin. s.33
[273] Şahin. s. 27.
[274] Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler,** s. 538.
[275] Özbek ve diğerleri, s.600
[276] Artuk/Gökçen, s.800

Son olarak belirtmek gerekir ki TCK madde 50' de sözü geçen "suçun işlenmesindeki özellikler" TCK m.61'de sayılan özelliklerden ayrı özelliklerdir. Cezanın bireyselleştirilmesi kurumu için dahi olsa aksi düşünülmemelidir çünkü bir sebep ancak bir kez dikkate alınabilir[277].

2.3.Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Uygulaması ile Kısa Süreli Hapis Cezasının Değerlendirilmesi

Ceza yargılaması sonucunda kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasına hükmün açıklanmasının geri bırakılması denir[278]. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 231/5-6' da öngörülen şartların gerçekleşmesi halinde yargılamayı yapan mahkeme, sanık hakkındaki hükmün açıklanmasını geri bırakabilir[279].

Yargıtay 10. Ceza Dairesinin uygulamasına göre "Kullanmak için uyuşturucu madde bulundurmak" suçlarında sanık hakkında "tedaviye ve/veya denetimli serbestlik tedbirine" hükmedilmesi halinde, tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin geciktirilmesinin bunların niteliği ve amacı ile bağdaşmayacağından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Özel Daire kararına göre; ''Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için ön koşul olarak, yargılama sonucu belirlenen cezanın, karar tarihinde yürürlükte bulunan 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu 'nun 23/1. maddesinde, en çok 3 yıla kadar (3 yıl dahil) hapis veya adli para cezası ve hükümden sonra 08.02.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5728 sayılı Kanun ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 231/5. maddesinde ise, en çok 2 yıla kadar (2 yıl dahil) hapis veya adli para cezası olması gerektiği belirtilmiş olup; somut olayda, sanık hakkında verilen ve seçenek yaptırıma dönüştürülen hapis cezası ile birlikte ''tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine" hükmedilmesi, tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin geciktirilmesinin bunların niteliği ve amacı ile bağdaşmayacak olması karşısında, tebliğnamedeki bozma düşüncesi benimsenmemiştir"[280].

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması açısından bir diğer husus ise denetim süresi içinde hükmün açıklanmasını gerektirecek bir durumun meydana gelmesidir. Bu durumda mahkeme, TCK m.50/3 oluşmuşsa zorunlu hükümleri uygulamakla yükümlü

[277] Hafızoğulları/Özen s. 453
[278] Koca/Üzülmez s.586
[279] Demirbaş, s.693
[280] http://www.yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/yd/temmuz2008.pdf (E.T.: 11.10.2018)

olduğundan HAGB kararına konu sanık ya da suça sürüklenen çocuk hakkında sayılan seçenek yaptırımlardan birine çevirme uygulayarak, önceki hükmü aynen açıklamayacaktır[281].

Yargıtay görüşüne göre CMK' nın 231. maddesinin 1. fıkrası uyarınca ancak, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanık hakkında durumun değerlendirilerek, kısmi infaz veya koşulların varlığı halinde TCK 50 ve 51. maddelerinin uygulanması suretiyle yeni bir mahkûmiyet hükmü kurulabileceğinin dikkate alınması gerekir. Yeniden suç işleyen sanık hakkında hapis cezasının, TCK' nın 50/3 maddesinin uygulanmasını gerektiren yasal bir zorunluluk bulunmadığı halde, aynı Kanunun 50/1-f maddesi uyarınca kamuya yararlı bir işte çalıştırılma tedbirine çevrilmesi, aleyhe temyiz bulunmadığından bozma sebebi sayılmayacağını belirtmiş ve önceki hükmü açıklamakla yetinilmesi gerektiği vurgulanmıştı[282].

Ceza Muhakemesi Kanunu m. 231/7' ye göre "...açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkum olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.". Bu fıkrada yer alan sınırlandırma, sadece kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar bakımından uygulanır. Uzun süreli taksirli suçlar için ise çevirme yapılacağı düzenlenmiştir. Ancak Yargıtay bazen de aksi görüş olarak taksirli suçlardan hükmolunan 2 yıldan fazla hapis cezalarının adli para cezasına çevrilmesi durumunda, HAGB' ye konu olabilirler şeklindeki bir yaklaşımla, seçenek yaptırımlara çevirme yasağının sadece kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar için getirildiğinin kabulünün hukukun temel ilkeleri ve 231. maddenin 7 ve 11. fıkralarındaki düzenlemelere aykırı olacağını gerekçe göstererek, HAGB karar verildiği hallerde, taksirle işlenen suçlar açısından TCK m. 50/4' ün uygulanamayacağını kabul eder[283].

Ceza Muhakemesi Kanunu 231'inci maddesinin 11'inci fıkrasındaki düzenleme karşısında, denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere bilerek uyulmaması halinde; hüküm, hiçbir değişiklik yapılmaksızın aynen açıklanmalıdır. Yükümlülüklerin sanığın elinde olmayan nedenlerle yerine getirilememesi halinde ise, mahkemece cezanın yarısına kadar

[281] Şahin, s.59
[282] 12. CD- 08.07.2013 T., 2012/26781 E. Ve 2013/18677 K. (Uyap Bilgi Bankası E.T:12.12.2018)
[283] Şahin, s.1301

belirlenecek bir kısmının infaz edilmemesi, ertelenmesi veya seçenek yaptırımlara çevrilmesi ihtimalleri tartışılmalıdır[284].

2014 yılı istatistiklerine göre, ceza mahkemelerinde verilen karar sayısı 3.929.262, mahkûmiyet hükümlerinin toplam sayısı 1.455.983, hükmün açıklanmasının geri bırakılması toplam karar sayısı ise 681.275'dir. Bu istatistiki verilere göre, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları, toplam karar sayısının % 17,3'ünü teşkil etmektedir[285].

Kural olarak fail için kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlara çevrilmesinden daha lehe sonuç verecek başka bir kurum var ise hâkimin öncelikle bu hususu değerlendirmesi gerekmektedir ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması seçenek yaptırımlara göre öncelikli kurumdur[286]. Ancak kanaatimizce hükmün açıklanmasının geri bırakılmasındansa belki suçluya eğitici ve öğretici bir seçenek yaptırımın verilmesi hem kamu adına hem de fail adına daha lehe bir durum olabilir. Bu nedenle en azından doğrudan seçenek tedbirlere hükmedilemese de denetim süresi içinde hükmü açıklama durumu doğmuş ve şartları da yerindeyse öncelik seçenek tedbirlere tanınmalıdır.

2.4.Kısa Süreli Hapis Cezasının Çevrilebileceği Seçenek Yaptırımların Çeşitleri

2.4.1.Adli Para Cezasına Çevirme

Ceza suç teşkil eden eylemin karşılığı olarak, failin çeşitli hak ve yararlarını etkileyen devletin gösterdiği bir tepkidir. Bu anlamda cezalar işlenen suçun niteliğine ve ağırlığına göre failin yaşam hakkına, hürriyetine mal varlığına ve şerefine yönelik olabilir[287]. Hükümlünün mal varlığına yönelik yaptırım, para cezasıdır. Günümüzde gerçek anlamda kısa süreli hapis cezaları yerine seçenek olarak uygulanan yaptırım, para cezasıdır[288].

Kısa süreli hapis cezası yerine hükmedilen adlî para cezası Tüzük madde 51/1-a uyarınca infaz edilir. Buna göre:

---

[284] Caner Gürhan, "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılmasına İlişkin Güncel Sorunların Yargıtay Kararlar Işığında Değerlendirilmesi" TBB Dergisi 2014 (111); s.150
[285] http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/is-tatistik_2014/33.pdf
[286] Özbek ve diğerleri, s.598
[287] Koca/Üzülmez, s.592
[288] Öztürk/Erdem s.473

a) 5237 sayılı Kanunun 50. maddesine göre hapis cezasına seçenek olarak mahkemece belirlenen adlî para cezası, hükümde yer alan para miktarı Devlet Hazinesine ödenerek yerine getirilir,

b) Kesinleşen adlî para cezasını içeren ilâm, Cumhuriyet başsavcılığına verilir. Cumhuriyet savcısı hapis cezasından çevrilen adlî para cezasının otuz gün içinde ödenmesi için hükümlüye bir ödeme emri tebliğ eder,

c) Hükümde, adlî para cezası takside bağlanmamış ise, otuz günlük süre içinde adlî para cezasının üçte birini ödeyen hükümlünün isteği üzerine geri kalan kısmının birer ay ara ile iki eşit taksitte ödenmesine imkân sağlanır. İlk taksitin süresinde ödenmemesi hâlinde, durum mahkemeye bildirilir. Cumhuriyet savcısının talebi üzerine mahkemece, kısa süreli hapis cezasının kısmen infazına karar verilir ve bu karar derhâl infaz edilir,

d) Hükümde adlî para cezası takside bağlanmış ise kararda belirtilen süreye göre infaz edilir. Otuz gün içinde ilk taksitin ödenmemiş olması hâlinde, durum mahkemeye bildirilir, kararda yer almamış olsa bile Cumhuriyet savcısının talebi üzerine hükmü veren mahkemece kısa süreli hapis cezasının tamamen infazına, sonraki bir taksitin ödenmemiş olması hâlinde ise kısmen infazına karar verilir ve bu karar derhâl infaz edilir,

e) Bu fıkra hükümlerine göre hapis cezasından adlî para cezasına çevrilip de ödenmeyen adlî para cezasının mahkemece hapis cezasına dönüştürülmesi hâlinde bu cezanın infazında koşullu salıverilme hükümleri uygulanır

f) Bu fıkra hükümlerine göre çocuklar hakkında hapis cezasından adlî para cezasına çevrilen ancak ödenmeyen adlî para cezaları yeniden hapse dönüştürülemez.

g) 5237 sayılı Kanunun 50. maddesinin dördüncü fıkrasına göre taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezalarının adlî para cezasına çevrilmesi hâlinde, bu cezanın infazı hakkında da bu fıkra hükümleri uygulanır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda adli para cezası, gün para cezası sistemi esas alarak düzenlenmiştir. Kural olarak hapis cezasına seçenek yaptırım olarak nitelendirilse de, özellikle ekonomik suçlarda suçun işlenmesi ile bir çıkar elde edildiği

tespit edilse de bunun miktarının belirlenemediği durumlarda hapis cezasının yanında adli para cezasına da yer verilmiştir[289].

Buna göre, hâkim öncelikle 5 günden az 730 günden fazla olmayacak tam gün sayısını, sonra ise günlük ödenmesi gereken miktarı belirleyerek, bu ikisinin çarpımından hükümlünün ödemesi gereken toplam adli para cezası miktarını bulacaktır. Bu miktar TCK m. 52 uyarınca günlük en az 20 en fazla 100 TL olabilir. Kararlaştırılan adli para cezasının ya bir seferde tamamının ödenmesine ya da taksitle ödenmesine karar verilebilecektir[290]. Kısa süreli hapis cezasının adli para cezasına çevrildiği hallerde uygulamada asıl mahkûmiyet, TCK m.50/1'e göre çevrilen adli para cezasıdır[291].

Bazı hallerde kısa süreli hapis cezasının para cezası veya tedbire çevrilmesi yasaktır. TCK madde 50/2'ye göre, "suç tanımında hapis cezası ile adli para cezasının seçenek olarak öngörüldüğü hallerde, hapis cezasına hükmedilmişse; bu ceza artık adli para cezasına çevrilmez". Örneğin, hakaret suçunu düzenleyen TCK'nın 125/1. maddesi, fiile ait cezayı üç ay ile iki yıl arasında hapis ya da adli para cezası şeklinde belirlemiştir. Hâkim seçim imkânı olmasına rağmen sanığı para cezasına değil, kısa süreli bir hapis cezasına mahkûm etmişse, bu ceza artık paraya çevrilemez. Bununla birlikte, suç tanımında adli para cezası ile hapis cezasının seçimlik olduğu bazı hallerde, hapis cezası tercih edilip, somut ceza belirlendiğinde, m. 50/3'te yer alan ceza sınırının altında bir hapis cezasına ulaşılırsa, kanaatimizce diğer şartları da mevcutsa, adli para cezasına çevirmek mümkündür. Yargıtay'ın görüşü de bu doğrultudadır[292].

---

[289] Özgenç., s.92

[290] Erdoğan, s.681; Irmak Duman, s.40

[291] Centel, Zafer, Çakmut, s.511

[292] **Yargıtay 13. Ceza Dairesi - Karar: 2017/4027**: Suça sürüklenen çocuğun suç tarihi itibari ile hapis cezasına mahkûmiyetinin bulunmadığı cihetle, 5237 Sayılı Kanun'un 50/3. maddesinde yer alan "Daha önce hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmak koşuluyla, mahkûm olunan otuz gün ve daha az süreli hapis cezası ile fiili işlediği tarihte onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş bulunanların mahkûm edildiği bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, birinci fıkrada yazılı seçenek yaptırımlardan birine çevrilir." şeklindeki düzenleme gereğince, çocuk hakkında hükmedilen 1 yıldan az kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırıma çevrilmesinin zorunlu olduğunun gözetilmemesinde isabet görülmediğinden anılan kararın bozulması gerekmiştir, (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim: 02.09.2018)

Yargıtay 19. Ceza Dairesi - Karar: 2017/29: Sanıklardan T'nin adli sicil kaydında hapis cezasının bulunmaması, M. hakkındaki cezaların ise adli para cezasından ibaret olması karşısında, sanıklar hakkında neticeten verilen 25 gün hapis cezasının TCK'nın 50/3. maddesi uyarınca seçenek yaptırıma çevrilmesi zorunluluğuna uyulmaması hukuka aykırı olup hükmün bozulması gerekmiştir. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim: 02.09.2018)

Yargıtay 18.Ceza Dairesi - Karar: 2016/15716: Seçimlik ceza öngören suçlarda hapis cezasının tercih edilmesi halinde bu cezanın ancak adli para cezası dışındaki diğer seçenek yaptırımlara çevrilebileceği gözetilmeyerek, TCK'nın 50/2. maddesine aykırı davranılması hukuka aykırıdır. (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim: 02.09.2018)

Diğer vurgulanması gereken nokta ise yukarıda da belirtildiği gibi TCK m.50/4'e göre ise taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezası uzun süreli de olsa adli para cezasına çevrilebileceğidir[293].

Türk Ceza Kanunu m. 50/2 sadece adli para cezasına çevirme yasağı getirdiğinden, hükmedilmiş hapis cezası 50. maddede belirtilmiş olan tedbir çeşitlerinden bir tanesine çevrilebilir[294]. Adli para cezaları hesaplanırken kısa süreli hapis cezasının gün sayısı, bir günün karşılığı olarak belirlenmiş miktar ile çarpılır (TCK. m.52/1). Bir gün karşılığı olarak para cezası belirlenirken 20 Türk Lirasından az ve 100 Türk Lirasından fazla olmamasına dikkat edilmelidir. Bu miktar suçlunun ekonomik ve diğer şahsi halleri (örneğin yaşı, mesleği, medeni hali, çocuk sahibi olup olmadığı vs.) göz önünde bulundurularak takdir edilir (TCK m. 52/2). Kısa süreli hapis cezasının adli para cezası şeklinde uygulanması CGTİHK'nın 106. maddesi çerçevesinde yerine getirilir. 26.02.2008 tarih ve 5739 sayılı Kanun'da yapılan değişikliğe ilişkin gerekçede de bu husus açıkça ifade edilmiştir[295].

Yargıtay' da sanık hakkında adli para cezası tayin ederken, meslek ve aile fert sayısının dikkate alınmasını önemsemiştir. Örneğin şoförlük yapan, 2 çocuklu ve 1.700 TL aylık geliri olan birine günlük 40 TL gibi asgari sınırdan uzak fazla ceza tayinin hukuka aykırı ve bireyselleştirmeden uzak olduğunu görüşlerinde belirtmiştir[296].

5739 sayılı Kanunla TCK'nın 50/6. maddesinde bahsedilen yaptırım ifadesi tedbir şeklinde değişikliğe uğramıştır ve adli para cezaları nitelik olarak fıkranın kapsamı dışına çıkarılmıştır. Bu değişikliğin sonucu olarak hükümlü, kısa süreli hapis cezası yerine hükmedilen tedbirin gereğini yerine getirmediği takdirde çevirmeye konu olan hapis cezasının kısmen veya tamamen infazına karar verilecekken adli para cezasına çevrilmiş olup gerekleri yerine getirilmemişse sadece adli para cezasının infazına dair hükümler uygulanacaktır[297]. Buna göre; adli para cezasının ödenmemesi

[293] Öztürk/Erdem, s.471

[294] Soyaslan, s.589

[295] Ziya, Koç. "Elektronik izleme ile Hapis Cezasının Konuta Çektirilmesi," **Ankara Barosu Dergisi.** Sayı 2, (2013), s. 178

[296] 12.CD-28.05.2015 T., 2014/20228 E. ve 2015/9193 K. (Uyap Bilgi Bankası) E.T:06.11.2018

[297] Koca,Üzülmez s.584

durumunda hükümlü hakkında tazyik hapsi uygulanacak ve hapis cezasına mahkum olmaya bağlı sonuçlar da doğmayacaktır[298].

2.4.1.1.Adli Para Cezasının Lehindeki Görüşler

Para cezaları, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların sakıncalarını ortadan kaldırması bakımından cezanın amaçlarına uygun bir yaptırımdır. Gerçekten hükümlüyü sosyal çevresinden ayırmayan, toplum içerisinde çalışarak, kendisine ve ailesine faydalı olmasını sağlayan para cezası, bu suretle bireye sorumluluk duygusu yükler, cezanın devlete yük getirmesini önleyerek tam tersi kazanç elde etmesini sağlar ve hükümlüde alışkanlık yaratmaz[299]. Para cezasının ödeme zorunluluğu kişiyi düzenli olarak çalışmaya ve tutumlu olmaya da sevk eder. Ayrıca bu yaptırım, hapse girmediğinden topluma suçlu olarak teşhir edilmemiş olan hükümlünün davranışlarını olumlu yönde etkiler[300].

Failin kusuruna ve işlenen suçun ağırlığına orantılı olarak hükmedilen para cezası, bölünebilme kabiliyetine sahiptir. Böylece suçun tam karşılığını teşkil edebilme imkânı mevcuttur. Bu durum yaptırımın bireyselleştirilmesi imkânını da artırmaktadır. Nitekim taksite bağlanabilen para cezaları, bir yandan faile ödeme kolaylığı getirirken, diğer yandan da cezanın caydırıcılık etkisinin tekrarlanmasını sağlar. Para cezasında belirli bir meblağ malvarlığından çıkan fail, bunu hatırladıkça başka suç işlemekten kaçınır. Yukarıda da belirtildiği üzere, para cezasının taksite bağlandığı hallerde bu etki daha fazladır.[301]

Para cezalarının lehinde olarak bu yaptırımın etkili olduğu da belirtilmiştir. Nitekim sosyal ve ekonomik hayatta önemli bir araç olan paranın, kişinin malvarlığından kısmi de olsa eksilmesinin, onun yapmayı tasarladığı bir takım işlerden vazgeçmesine neden olacağı ve dolayısıyla bireyi yoksunluklara maruz bırakacağı ileri sürülmüştür. Bu yoksunluklar failin (kişisel durumuna bağlı olarak), zorunlu ihtiyaçlardan, en pahalı zevklerine kadar geniş bir alanı kapsar. Para cezasının korkutucu ve elem verici etkisi, kazanç maksadıyla işlenen suçlarda daha da belirgindir.

---

[298] Özgenç, s.621

[299] Centel, Zafer, Çakmut, s.572

[300] Vehbi Kadri, Kamer. "Denetimli Serbestlik, 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi," **Sempozyum,** 1-3 Haziran 2008, s. 706

[301] Zahir, Kızmaz. "Ceza veya Kriminal Yaptırımın Suç Oranları Üzerindeki Caydırıcı Etkisi," **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.** Cilt. 7, Sayı. 2 (2006), s.230.

Zira bu saikle suç işleyen, para kazanmak, paraya sahip olmak amacıyla hareket etmiştir. Böyle bir suçluyu para cezasına mahkûm etmek, paraya değer veren bir kimse olması nedeniyle daha etkilidir[302]. Kazanç elde etme düşüncesi ile işlenmiş olan suçlarda, hürriyeti bağlayıcı cezadan ziyade para cezasının daha etkili olduğu ileri sürülmüşse de para cezası hapis cezasının yerini alamamıştır, sadece hürriyeti bağlayıcı ceza ile para cezasının birlikte verilmesi düşüncesine katkıda bulunmuştur[303].

Para cezasının belki de en önemli faydası, adli hata halinde geri alınabilme imkânının mevcut bulunmasıdır. Hâlbuki hürriyet bağlayıcı cezalarda hapse girmiş bir kimseyi, adli hata halinde artık hapse girmemiş hale getirmek mümkün değildir. Bu gibi hallerde her ne kadar mağdura uygun bir tazminat verilmesi düşünülse de, bu tazminat ancak bireyin uğradığı zararın maddi kayıplarını tamir edebilir[304].

Son olarak özellikle kısa süreli hapis cezaları açısından önem arz eden diğer bir yararı da, kısa süreli olarak ceza infaz kurumuna girmenin neden olduğu sakıncaları gidermeye yönelik en elverişli ceza türü olmasıdır[305]

2.4.1.2.Adli Para Cezasının Aleyhindeki Görüşler

Adli para cezası hakkında birçok tartışma süregelmektedir. Adli para cezaları hakkında en çok ileri sürülen görüş adil olmadıkları hakkındadır. Buna göre; toplumda zengin insanlar için adli para cezası caydırıcı bir etki yaratmazken, yoksul kesim için para cezasını ödeyebilecek durumda olmadıklarından adli para cezası ödenmediğinde hapse girmek olarak yansıyacağından, zengin kesim için hapse girmemek olarak tezahür edecektir[306].

Para cezasının suçludan başka kişilerce de ödenmesi mümkün olduğundan cezanın bireyselliğine aykırı olduğu ve etkisiz kaldığı da ifade edilmiştir. Yerinde olan bu düşüncenin çok sık gerçekleşebilecek bir ihtimal olmadığını belirtmek gerekir. Nitekim hükümlü her suç işlendiğinde etrafında yardımsever kimseleri bulamayabilir. Ayrıca para cezalarının hükümlüden başkaları tarafından ödenmesi halinin, cezai müeyyideler ile önlenmesi de mümkündür. Para cezalarının infazında bir takım

[302] Dönmezer ve Erman. **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, C. II**, s. 513.
[303] Hafızoğulları, Özen s.467
[304] Sulhi, Dönmezer. **Genel Ceza Hukuku Dersleri**, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayını, 2004, s. 283
[305] Demirbaş, Genel Hükümler, s.631
[306] Hafızoğulları, Özen s.466

güçlüklerin bulunduğu, diğer bir anlatımla para cezasına mahkûm edilen birçok kimsenin yeterli derecede gelirleri bulunmadığından ya da malvarlıklarını kaçırmayı veya saklamayı başardıklarından bu yaptırımın infazından kurtuldukları belirtilmiştir[307].

Cezanın amaçlarından biri suçlunun toplum kurallarına aykırı davranması sonucunda bir yaptırım ile karşı karşıya kalacağını göstermektir. Ancak para cezasının bu etkiyi suçluya yeterince hissettirmediği belirtilmiş ve para cezasından hüküm giyenlerin çoğunun bu cezayı ödemedikleri için infazla ilgili uygulamaların daha sıkı hale getirilmesi önerilmiştir[308].

Kuruma getirilen diğer bir eleştiri de, para cezasını ödeyen hükümlünün rehabilitasyon konusundan hiçbir eğitime tabi tutulmamasıdır[309]. Ayıca para cezası tek başına verildiği taktirde, toplumda suçlunun onurunu kıran ve cezada bulunması gerekli ahlâkî niteliklerden yoksun bir ceza türü olarak kabul edilir ve hürriyeti bağlayıcı cezalarda mevcut bulunan, cezanın genel önleme etkisi para cezalarında yer almaz[310].

2.4.2.Mağdurun Veya Kamunun Uğradığı Zararın Aynen İade, Suçtan Önceki Hale Getirme Veya Tazmin Suretiyle, Tamamen Giderilmesi

Mağdur kavramı Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu içinde açıkça tanımlanmamıştır. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Beden muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmeliğin 3. maddesinde mağdur; suçtan veya haksız fiilden zarar gören kişi olarak tanımlanmıştır[311]. Geniş anlamda mağdur ise tüm toplumdur[312].

Türk Ceza Kanunu 50. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendi uyarınca kısa süreli hapis cezası; mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, a)aynen iade, b) suçtan önceki hale getirme ve c) tazmin suretiyle tamamen giderilmesi hükmünü içermektedir.

[307] Donay, s. 49.
[308] Demirbaş, Genel Hükümler, s.632
[309] İçel diğ., s.98.
[310] Çolak/Altun, "Bir Yaptırım Türü Olarak Para Cezalarının Teori Ve Uygulamadaki Analizi" ,TBB Dergisi, Sayı 69, 2007,s.248
[311] Şahin, s.105
[312] Hafızoğulları/Özen, s.475

Mahkeme kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezanın, bu sayılan zararın giderilmesi yollarından hangisine hükmettiğini ve bunun gerekçesini kararında göstermelidir[313].

Mağdurun ya da kamunun uğradığı zarar 3 şekilde giderilebilir: bunlardan ilki aynen iade, ikincisi suçtan önceki hale getirme ve üçüncüsü ise tazmindir[314]. İadenin esas olarak, sadece ekonomik haklara zarar veren suçlar açısından; tazminin ise hem ekonomik suçlar hem de bazı yaralama fiilleri için geçerli olabileceği söylenemez. Çünkü mülga 647 sayılı Kanun madde 4 gerekçesinde bu seçenek yaptırımın, mal aleyhine işlenen ve basit zararlar veren suçlar için gerekli görüldüğü takdirde uygulanacağı belirtilmiş olsa da 5237 sayılı kanun açısından böyle bir sınırlama bulunmamaktadır ve zarar veren her fiile hüküm uygulanabilmelidir[315].

Kısa süreli hapis cezasının söz konusu tedbirlere çevrilmesine karar verilmeden önce işlenen fiil dolayısıyla mağdur veya kamu aleyhine maddi nitelikte bir zararın meydana geldiği ve bu zararın miktarının objektif olarak tespit edilmesi gerekir. Bent "tamamen" ibaresine yer verdiğinden zararın kısmen giderilmesine ilişkin karar verilemez[316]. Yargıtay bu hususta, zarar miktarı tespit edilmeden infazda tereddüde yol açacak şekilde sanık hakkında tayin edilen hapis cezasının TCK'nın 50. maddesinin 1/b bendindeki katılanların uğradığı zararın tazmin suretiyle tamamen giderilmesi seçenek yaptırımına çevrilmesine karar verilmesinin Kanun'a aykırı olduğundan bahsetmiştir[317].

Türk Ceza Kanunu etkin pişmanlığa ilişkin bazı maddelerinde (m.168, m.248) zararın giderilmesi, malın iade edilmesi halinde verilecek cezanın indirileceğini öngörmektedir. Bu koşulun yerine getirilmesiyle indirilen ceza, bir yıl veya daha az süreli hapis cezası (kısa süreli hapis cezası) haline ulaşmışsa, ceza ayrıca bu seçenek tedbire (m.50/1-b) çevrilip çevrilemeyeceği tartışmalıdır. Hukuki niteliklerinin

---

[313] Çetin, s.171

[314] **Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük m.51/2**: Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın giderilmesi yaptırımının infazı:
a) Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın giderilmesi, suç nedeniyle uğranılan zararın aynen iade edilmesi, suçtan önceki hâle getirilmesi veya tazmin edilmesi suretiyle tamamen giderilmesi şeklinde yerine getirilir,
1. Zararın aynen iade edilmesi; hükümlünün işlediği suç nedeniyle haksız olarak ele geçirdiği şeyi aynen ya da satın almak suretiyle suçtan zarar görene iade etmesidir.
2. Suçtan önceki hâle getirme; suç nedeniyle verilen zararın, hükümlü tarafından ya da başkası aracılığıyla çalışmak, çalıştırılmak, tamir etmek veya buna benzer faaliyetlerle giderilmesidir.
3. Zararın tazmin edilmesi; suç nedeniyle verilen zararın bedelinin suçtan zarar görene ödenerek tazmin edilmesidir.

[315] Özbek ve diğerleri, s.602

[316] Şahin, s.109

[317] 12.CD-12.11.2012 T., 2012/5452 E. Ve 2012/23675 K.(UYAP E.T. 05.10.2018)

birbirlerinden farklı olması nedeniyle bu hükümlerin birlikte uygulanması mümkün görünmemektedir. Nitekim etkin pişmanlığı düzenleyen maddeler cezayı etkileyen bir sebep sayılırken, TCK'nın 50. maddesinde öngörülen aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin, cezanın yerine geçen bir tedbirdir. Diğer bir anlatımla, etkin pişmanlığa ilişkin madde uygulanınca ceza azalacak ve fakat kalmaya devam edecektir. TCK'nın 50. maddesi tatbik edilince artık ceza değil, seçenek yaptırımlar uygulanacaktır[318].

Bu hususta önemli nokta hem 168. madde de hem de 248. madde de etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için suç sonucu meydana gelen zararın tamamı ile tazmin edilmesi gerekmektedir. Böylelikle hapis cezası bakımından artık tazmin edilecek bir zarar kalmadığından bu seçenek tedbire hükmedilemese de diğer tedbirlere hükmetmekte bir engel yoktur[319]. Öte yandan TCK m. 168 ise kısmi tazmine de olanak verdiği için, tazmin edilmeyen kısım için mağdurun veya kamunun zararının giderilmesi seçenek yaptırımına başvurulabileceği de savunulmuştur[320].

Mağdurun zararının giderilmesi, TCK'nın 50/1-b maddesine göre "mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi" seçenek yaptırımına karar verilmişse; kararda failin aynen iade edeceği veya eski hale getireceği ya da tazmin edeceği miktar tam olarak belirlenmelidir. Burada zarardan anlaşılması gereken maddi zararlar olup, manevi zararlar bu kapsamda değerlendirilmemelidir[321].

Ancak aksi yöndeki görüşlerde öğretide mevcuttur, buna göre madde de herhangi bir sınırlama öngörülmemiştir bu nedenle hem maddi hem manevi zararları kapsamalıdır[322]. Çünkü bu seçenek yaptırımın onarıcı adaletin bir parçası olduğu kabul edilirse, uzlaşma kurumu ile benzerlikleri görülebilir ve uzlaşmada da esas giderim zararın maddi olarak telafi edilmesi olsa da özür dilemek, samimi bir kabulde bulunmak veya pişmanlığını yerine getirmekte bir yöntem olarak kabul edilebilir[323]. Konuyla ilgili

[318] Veli Özer Özbek, Mehmet Bihat Kanbur, Koray Doğan,Pınar Bacaksız,İlker Tepe,Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.603; Koca/Üzülmez, s.598
[319] Koca/Üzülmez s. 591
[320] Özbek ve diğerleri, s.643
[321] Erdoğan. s.722; İzzet Özgenç, s.673
[322] Özbek. diğ., s.602
[323] Buket Soygüt Arslan, Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, s.31

Yargıtay'ın görüşü ise zararın maddi zarar olarak kabul edilebileceği, özür dilemenin, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesi kapsamında değerlendirilemeyeceği yönündedir[324]. Ancak gerek m.168 gerekse m.248 diğer tedbirler açısından birlikte uygulanabilirler[325].

Alman Ceza Kanununda çocuklar için düzenlenen bir güvenlik tedbirine göre, hâkimin vereceği bir emirle belli yükümlülüklere tabi kılınması sağlanabilir. Bunlar para yaptırımı, ödeme, topluma yararlı bir işte çalışma, suç mağdurunun suçtan uğradığı zararı giderme ve mağdurdan resmen özür dileme şeklinde olabilir[326]. A.B.D.' de ise, fail ve mağdurun görüşmelerinin zararın giderilmesi sisteminin başarısını arttırmakta olduğu düşüncesinden hareketle, fail ve mağdurun kontrol altında bir ortamda yüz yüze görüşmeleri sağlanır ve bu şekilde mağdur suçun kendisini nasıl etkilediğini faile hissettirebilecektir[327].

Kanun koyucunun, zararın haksız fiil olarak Borçlar hukuku sisteminde giderilmesi ve ceza yanında birlikte tazminata da hükmetmesi mümkünken özel hukuka ait bir yaptırımı ceza hukuku yaptırımı olarak ceza sistemine dâhil etmesi öğretide eleştirilmiştir[328]. Ancak ceza teorisi gerçekten mağdur ve fail arasındaki karmaşık anlaşmazlığa önem vermeyerek kendisini toplumsal gerçeklikten korumaya çalışsa da mevcut bir uyuşmazlığın çözülmesi için mağdur tarafından yapılan bir yardım talebi olduğu gerçeği de dikkatten kaçmamalıdır[329].

"Kamunun uğradığı zarar" ifadesi belirsiz bir anlam taşımaktadır zira bütün suçların mağduru aynı zamanda kamudur diyebiliriz. Yani bu durumda kamu idaresinin uğradığı zarar anlaşılmalıdır. Çünkü ancak bu durumda tazmini gereken bir zarar söz

[324] 4.CD-20.11.2007 T., 2007/9637 E.,2007/9605 K. :"5237 sayılı TCK'nın 125/1,3,4 ve 43/2,1, 62, 31/3. maddeleri uygulanarak hakkında 9 aya 21 gün hapis cezasına hükmolunan sanığın cezasının kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya seçenek yaptırımlar arasında bulunmayan "polis karakollarındaki polislerden ayrı ayrı özür dilemesi" biçiminde bir cezaya çevrilmesi, hukuka aykırıdır. Özür dileme, 50. maddede öngörülen, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi anlamına da gelmez."

[325] Özbek ve diğerleri, s.603

[326] Feridun Yenisey, "mukayeseli hukuk açısından ceza sorumluluğu yaşı ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklar ve gençler için ceza hukukunda uygulanan alternatif yaptırımlar"; http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/egitimbasvuru_basvuru/mukayeselihukukta.pdf (E.T: 15.12.2018)

[327] Erdoğan, s.722

[328] Hafızoğulları/Özen s.451

[329] Mustafa Özbek, "Çağdaş Ceza Adaleti Sistemlerinde Alternatif Çözüm Arayışları ve Arabuluculuk Uygulaması", Feridun Yenisey (drl.), İstanbul: Arıkan Yayınları, 2005, s.121.

konusu olabilir[330]. Ve zararın miktarının objektif olarak tespit edilebilmesi gerekmektedir[331].

2.4.3.Bir Eğitim Kurumuna Devam Etme

5 Mart 2013 Tarih 28578 Sayılı Resmî Gazete, "Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği"nin 63. Maddesinde "(1) Eğitim kurumuna devam etme; mahkemelerce hükümlünün kişisel, sosyal ve eğitim durumu dikkate alınarak, en az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmesini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeyi zorunlu kılan seçenek yaptırım"olarak tarif edilmiştir.

Bu tedbirin kabulüyle hükümlünün bir meslek veya sanat edinmesinin sağlanması amaçlanmış olup, kişinin öğretim düzeyi, yetenekleri ve istekleri dikkate alınarak gerektiğinde barınma imkânı bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesine karar verilebilir[332]. Hakim, hükümlünün işlediği suça, eğitim seviyesine, yeteneklerine, isteklerine ve yönelimlerine dikkat ederek hangi meslek ve sanatın eğitimine hükmedeceği konusunda karar verir[333].

Gerekli ise kurum barınma imkânı da olan bir eğitim kurumu olarak belirlenebilir[334]. Gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etme tedbiri genelde suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanmaktadır. Fakat suça sürüklenen çocuklar hakkında Çocuk Koruma Kanunu'nda da benzeşen nitelikte tedbirler bulunmaktadır. Suça sürüklenen çocuk hakkındaki tedbir, eğer kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak verilmişse TCK'nın 50/1. maddesinde yazılı bir yaptırımdır ve c fıkrasındaki şekli ile uygulanmalıdır.[335]

[330] Hafızoğulları ve Özen. s.475
[331] Artuk/Gökçen, s.805
[332] Çetin, s. 186.l
[333] Özbek ve diğerleri, s.604
[334] Centel/Zafer/Çakmut, s.612
[335] Erdoğan. s.726

Meslek ve sanat ile anlaşılması gereken, kişinin geçimini temin etmek için kişinin elde etmesi gereken beceridir. Bu becerilere örnek olarak tesisatçılık, terzilik, kuaförlük, şoförlük gibi işler verilebilir[336].

Sanığın, öncelikle bir meslek ve sanatının bulunmaması ayrıca meslek veya sanat edinmeyi sağlayan eğitim kurumuna kayıt koşullarını taşıması halinde bu seçenek yaptırıma karar verilebilir[337]. Yani bu görüşe göre fail hem meslek ve sanat sahibi olmalı hem de işlediği suç bu meslek ve sanatın sağladığı yetkileri kötüye kullanmak sureti ile işlenmiş olmalıdır aksi halde başka bir seçenek tedbire çevrilmelidir[338].

Ancak öğretide aksi yönde görüşte mevcuttur. Buna göre, sanık bir meslek ve sanat sahibi olsa bile eğer onu suç işlemekten alıkoyacak bir başka meslek veya sanat kazanması isteniyorsa, bu seçenek yaptırıma hükmolunabilir[339]. Yargıtay'ın görüşüne göre ise TCK m. 50/1-c ile hükmedilmesi söz konusu olan seçenek yaptırımın amacı bir meslek ve sanat kazandırmak olduğundan, bir meslek ve sanata sahip olanlar hakkında bu tedbirin uygulanamayacağı yönündedir[340].

Söz konusu seçenek yaptırıma hükmedilirken hangi meslek ve sanatın eğitimi yapılacağına hâkim karar verir ve bu yetki sadece hâkime aittir. Hâkim bu kararı verirken hangi eğitime neden gerek görüldüğünü karar yerinde tartışmalıdır. Eğitim kurumu belirlenirken yapılan bu tartışmada hangi suçun işlendiği, sanığın öğrenim düzeyi, yetenek ve eğilimleri dikkate alınmalıdır[341].

---

[336] Çetin. s.185

[337] Kamer. **Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı**, s 224; Öztürk ve Erdem "**Uygulamalı Ceza Hukuku Ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku"**, s.426

[338] Koca, Üzülmez s.591

[339] Çetin, s.74

[340] 6. CD.- 27.05.2013 T., 2010/20970 E. Ve 2013/12700 K.; Cihan Şahin, **Ceza Davalarında Sıklıkla Hata Yapılan Konular**, 1. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016, s.118 Ayrıca, **12. CD.-04.02.2015 T., 2014/12916 E. Ve 2015/2001 K:** "TCK'nın 50. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendindeki meslek edinmeyi sağlamak amacıyla bir eğitim kurumuna devam etme tedbirinin amacının bir meslek veya sanat edinmek olması dolayısıyla bir meslek ve sanata sahip olanlar hakkında bu tedbirin uygulanamayacağı anlaşılmakla 1982 doğumlu, ilkokul mezunu ve esnaflık yaptığı anlaşılan sanık hakkında belirlenen kısa süreli hapis cezasının, TCK'nın 50. maddesi gereğince, iki yıl süreyle bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etme seçenek yaptırımına çevrilmesi, Kanuna aykırı olup, sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükmün bu sebepten dolayı 5320 sayılı Kanunun 8. maddesi uyarınca halen uygulanmakta olan 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi gereğince isteme aykırı olarak 1412 sayılı CMUK'un 326/son maddesinin gözetilmesi koşuluyla BOZULMASINA, 04/02/2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi." (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim: 02.09.2018)

[341] İnce. s.191.

2.4.4.Belli Yerlere Gitmekten Veya Belirli Etkinlikleri Yapmaktan Yasaklanma

Bu tedbire göre hükümlü belli yerlere gitmek veya belirli etkinlikleri yapmak bakımından yasaklanabilir. Bu konuda tartışılmakta olan sorun tedbirin nasıl uygulanacağı ve uygulamadan sonra denetleme hususunun nasıl yapılacağı konusudur[342]. Ayrıca belirli yerlere gitmekten yasaklanma mahkuma olumsuz bir yük getirmelidir, yani yeniden suç işlemesini tetikleyecek yerlerden kaçınma olarak hükmedilmelidir, kişiye bir yere gitme ya da yapma gibi pozitif yük getiren tedbire hükmedilmemelidir[343].

"Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği"'ne göre "belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma" 64. maddede şu şekilde tanımlanmıştır:

(1) Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma; mahkemelerce hükümlünün kişisel, sosyal ve eğitim durumu ile tekrar suç işleme riski göz önüne alınarak iyileştirmeyi ve suçun tekrarını önlemeyi esas alan, hükümlünün mahkûm olduğu hapis cezasının yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmesini veya belirli etkinlikleri yapmasını yasaklayan seçenek yaptırımdır.

(2) Belirli yerler veya etkinlikler; hükümlünün suç işlemesinde, suça yönelmesinde ya da zararlı alışkanlıklar edinmesinde veya bağımlılık yapan maddeler kullanmasında; çevresel, psikolojik, sosyal veya ekonomik etkisi bulunan ya da hükümlünün yeniden suç işlemesine yol açan etkenleri tetikleyecek yerler veya etkinliklerdir."

Türk Ceza Kanunu 50/1 (d) maddesi gereğince; kısa sureli hapis cezası, mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya çevrilebilir. Mahkûm olunan hapis cezasının yarısından az olamaz ve bir katını da aşamaz. Örneğin, sekiz ay hapis cezasına mahkûm olan kişinin cezası en az dört ve en fazla sekiz ay süreyle içki satılan yerlere gitmeme tedbirine çevrilebilir[344].

[342] Özbek. **İnfaz Hukuku.** s.96
[343] Şahin, s.123
[344] Artuk, Gökçen s.806

Hâkim kararında tedbirin süresini Mülga 647 sayılı Kanun aksine mutlak ve kesin bir şekilde göstermiş olmak yerine mahkûm olunan cezaya göre belirler[345]. Bu konuda süre sınırı konmuş olan tüm seçenek tedbirler açısından dikkat edilmesi gereken husus bir katına kadar ifadesinden ne anlaşılması gerektiğidir. Anlaşılması gereken sürenin failin mahkûm olduğu cezanın süresini geçemeyeceğidir[346]. Ancak aksi görüşe göre bir kat fazlası sınır olarak esas alınır, örneğin; on aylık bir hapse hükmedilmişse, mahkûm beş aydan yirmi aya kadar belirli yerlere gitmekten veya belli etkinlikleri yapmaktan yasaklanabilecektir[347].

Yasaklanmaya konu teşkil eden yer veya etkinliklerin neler olduğu konusunda kanunda açık bir ifade kullanılmamıştır[348]. Belirli yerler, hükümlünün, suç işlenmesine veya suça yönelmesine uygun ortam sağlayan, suçta kullanmaya elverişli araçlara kolayca ulaşmasını sağlayan, kötü ve zararlı alışkanlıklar edinmesine neden olan yerleri ifade etmektedir[349]. Belirli etkinlikler ise, hükümlünün suç işlemesine sebep olan veya suç işleme olasılığını arttıran kumarhane, stadyum, kahvehane, bar, okul çevresi ve benzeri yerlerde yapılan etkinliklerden yasaklanmayı belirtmektedir[350].

Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklama tedbirinde amaç hükümlünün suç çevresinden uzak kalmasını sağlamak olmalıdır. Ayrıca tedbir ile suç arasında bir bağ olmasına dikkat edilmeli ve denetim sağlanacak şekilde kararda bu bağ gösterilmelidi[351]. Bu konuyla ilgili Yargıtay, "belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma"dan kastedilenin yaşam için çok gerekli olan ve korunan bir başka hakkı ihlal etmeyen, sadece kişiye özgü davranış ve tutumlar gibi etkinlikler olarak anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir ve itibarla, yasada açıkça yer almayan ve sonucu itibariyle bir cezaya dönüşen, başka hakların kullanımlarını engelleyen, suç işleme yaşı ile de uyumlu olmayan yaptırım uygulanması hukuka aykırıdır[352].

---

[345] Özbek ve diğerleri, s.605
[346] Mehmet Maden, s.74; Artuk/Gökçen s.806
[347] Koca, Üzülmez, s.580
[348] Özbek ve diğerleri, genel hükümler, s.604
[349] Karakaş Doğan. s.270
[350] Necati Nursal ve Selcen Ataç. **Denetimli Serbestlik ve Yardım Sistemi** (Probation), Ankara: Yetkin, 2006, s. 383
[351] Erdoğan., s.728
[352] **11. Ceza Dairesi 2007/6084 E., 2008/11138 K.**: "Sanığa hükmolunan 10 ay hapis cezasının, 5237 Sayılı Yasanın 50/3. maddesi gereğince seçenek yaptırımlardan birine çevrilmesinde, 50. maddenin 1. fıkrasının (d) bendinde yer

Seçenek tedbirin, kişinin yaşamını sürdürebilmesi ve geçimini sağlaması için yapması gerekli etkinlikleri yasaklayıcı nitelikte olmaması gerekliliğine örnek olarak; sosyal ve ekonomik durumu itibariyle işine toplu taşıma araçlarını kullanarak giden kişinin, toplu taşıma aracında yer meselesi nedeniyle tartıştığı bir kişiyi darp etmesi nedeniyle verilen cezanın, "toplu taşıma araçlarına binmekten yasaklanma" tedbirine çevrilmesinin mümkün olmayacağı verilebilir[353]. Ayrıca söz konusu tedbir infaz kabiliyetine de hazi olmalıdır, örneğin gece 18.00'den sonra dışarı çıkmamak gibi kontrolü güç bir tedbire hükmedilmemelidir ve Yargıtay'da aynı görüşte kararlar vermektedir[354].

Söz konusu TCK madde 50/1-d'de düzenlenen seçenek yaptırım için dikkat edilmesi gereken diğer bir hususta CMK 231/8. maddesi (c) bendinde yer alan yaptırım ile karıştırılmaması gerekliliğidir. CMK'nın 231/8 (c) maddesine göre; hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde, sanığın 5 yıl süreyle denetim suresine tabi tutulması üzerine, bu süre içinde, bir yıldan fazla olmamak üzere ve mahkemenin belirleyeceği süre kadar, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak, belli yerlere gitmekten yasaklanmasına veya belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına karar verilebilir. Yani kanun metninden açıkça anlaşıldığı üzere[355] seçenek yaptırımdan farklı olarak, bu bir denetimli serbestlik tedbiridir. Bu denetimli

---

alan 'mahkum olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya' ilişkin düzenleme, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma getirmektedir. Yasanın 50. maddesinin birinci fıkrasında kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezanın yerine uygulanabilecek seçenek ceza türlerinin neler olduğu açıkça belirtildiği halde, (d) bendinde bir cezaya yer verilmemiştir. Bu bentte, kısa süreli hapis yerine seçenek yaptırım olarak iki hususa yer verilmiş ve bu iki hususda, mahkeme kararında ifade edilen 'bir yıl süreyle (…) çek, poliçe, bono kullanılması ve düzenlenmesi ile ilgili etkinliklerden yasaklanmasına' kavramlarını içermemektedir. Çünkü bu etkinliklerden yasaklama, kişinin serbest ticarette bulunma veya alacaklarını tahsil amacıyla bu belgeleri kullanma haklarını ihlal etmektedir. Oysa yasada böylesine ağır ve cezaya dönüşen önleme açıkça yer verilmemiştir. Yasada yer alan düzenlemeden yaşam için çok gerekli olan ve korunan bir başka hakkı ihlal etmeyen, sadece kişiye özgü davranış ve tutumlar gibi etkinlikler olarak anlaşılması gerekmektedir. Bu itibarla, yasada açıkça yer almayan ve sonucu itibariyle bir cezaya dönüşen, başka hakların kullanımlarını engelleyen, suç işleme yaşı ile de uyumlu olmayan yaptırım uygulanması yasaya aykırıdır…"(Kazancı İçtihat Bankası, Erişim: 02.09.2018)

[353] Şahin, s.125; Aynı doğrultuda Yargıtay kararı için bkz. : **12. CD- 12.12.2012 T., 2012/5353 E. Ve 2012/27021 K. Sayılı karar**

[354] 22. CD- 14.10.2015 T, 2015/8007 E. ve 2015/5552 K. (Uyap Bilgi Bankası) E.T: 23.12.2018

[355] **CMK m.231/8: 8) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.)** "Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. (Ek cümle: 18/6/2014-6545/72 md.) Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak; …

c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verilebilir."

serbestlik tedbirine aykırı davranılması durumunda, sanık hakkında, cezalandırma söz konusu olacak olup aksi halde cezai ilişki hiç kurulmayacak demektir. Seçenek yaptırımda ise cezalandırma ilişkisi tamamlanmıştır ve belirli yerlere gitmemek veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmanın kendisi cezadır[356].

Son olarak belirtmek gerekir ki bu tedbirin uygulanması, Türk Hukuku'nda 1987 yılında yürürlükten kaldırılmış olan genel güvenlik gözetimi cezasına dönüştürülmemesi gerekir[357]. Ayrıca adli kontrol ya da başka amaçlar izleyen başka bir kurumun uygulama alanı kapsamında bulunan ya da infaz kabiliyeti bulunmayan bir uygulamaya gidilemeyecektir. Örneğin, belirli yerlere gitmekten yasaklama tedbiri, yurt dışına çıkmayı yasaklama şeklinde uygulanırsa CMK' nın 109. maddesinde düzenlenmiş olan adli kontrol kapsamına girecektir, belirli saatlerle kısıtlanmış olsa dahi kişiye konutundan çıkmama şeklinde bir yaptırım hükmedilirse 5275 sayılı yasanın 110. maddesinde düzenlenmiş olan "konutta infaz" kapsamına gireceğinden bu tür seçenek tedbirlere hükmedilmemelidir[358].

2.4.5.İlgili Ehliyet ve Ruhsat Belgelerinin Geri Alınması ile Belli Bir Meslek ve Sanatı Yapmaktan Yasaklanma

Kısa süreli hapis cezası ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma tedbirine çevrilebilir. "Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği"nin 65. maddesinde "Sürücü ve ruhsat belgelerinin geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma" ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır. Bu maddeye göre:

"(1) Sürücü ve ruhsat belgelerinin geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma; sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak suç işlenmiş olması durumunda; mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, ilgili sürücü ve ruhsat belgelerinin geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanması seçenek yaptırımıdır."

[356] Çetin. s.178
[357] Cemtel/Zafer/Çakmut, s.612
[358] İçel, s.588

İlgili yönetmelikte ayrıca "Sürücü veya ruhsat belgesi ile meslek veya sanat"ın madde kapsamındaki anlamı da 65/2. maddede şu şekilde tanımlanmıştır: "Sürücü veya ruhsat belgesi ile meslek veya sanat; hükümlünün, sağladığı hak ve yetkileri kötüye kullanmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak suç işlemesine neden olan sürücü veya ruhsat belgesi ile meslek veya sanattır.".

İşlenen suçun ehliyet ve ruhsatla ya da meslek ve sanatın yerine getirilmesi ile arasında nedensellik bağı bulunmalıdır. Yani ehliyet ya da ruhsatın sağladığı yetkileri kötüye kullanarak veya meslek, sanatın gerektirdiği özen ve dikkati göstermemek suretiyle suçun işlenmiş olması şarttır. Örneğin; dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket ederek, tıraş ettiği müşterisinin yüzünü kesen berber hakkında hükmedilen kısa süreli hapis cezasının, sürücü belgesinin geri alınması suretiyle tedbire çevrilmesi mümkün değildir[359]. Örneğin, özel poliklinikte hatalı iğne veya pansuman yapan hemşire veya aldığı ustalık belgesine dayanarak onarım yapan bir tamircinin yaptığı hata sonucu yakalamaya neden olması gibi hallerde kısa süreli hapis cezası yerine bu seçenek yaptırım uygulanabilir[360].

Tedbirin süresi mahkûm olunan hapis cezasının yarısından az olmayacağı gibi, onun süresini (yani bir katını) geçemeyecektir[361]. Örneğin 6 ay hapis cezasına mahkûm edilen sanık hakkında, en az 3 ay; en fazla 6 ay süre seçenek tedbire hükmedilebilir yani mahkûm hakkında ne kadar süre hapis cezasına hükmedilmişse tedbir de onun süresinin geçemeyecektir[362]. Bu konuda bir Yargıtayın da görüşü TCK'nın 50/1-e maddesinde düzenlenen seçenek yaptırımının mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle uygulanabileceğinin esas alınması ve sonuç olarak 5 ay hapis cezasına mahkûm olan sanık hakkında 6 ay süreyle bu seçenek yaptırımı uygulanmasına karar verilmesinin hukuka aykırı olduğu yönündedir[363].

Yukarıda da belirttiğimiz gibi mesleklerini icra ederken gerekli dikkat ve özeni göstermeyerek veya sağladığı hak ve yetkileri kötüye kullanmak suretiyle suç işlemiş olması durumunda, hüküm olunan cezanın yarısından bir kata kadar bir süreyle belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma tedbirine çevrilecektir. Mahkeme işlenen

[359] Artuk/Gökçen, s.807
[360] Bakıcı, s.136
[361] Centel/Zafer/ÇAkmut, s.612
[362] Öztürk/Erdem s.476
[363] 12. CD- 26.09.2012 T., 2012/19985 E., ve 2012/19923 K. (Uyap Bilgi Bankası, E.T: 08.10.2018)

suçun ilgili meslek ve sanat ile sağlanan hak ve yetkiyi kötüye kullanılması suretiyle gerçekleştiğini tespit etmesi durumunda bu tedbire karar verecektir**.** Ancak bu durum TCK m. 53/6'daki[364] durum ile karıştırılmamalıdır. Madde metninden de anlaşılacağı gibi bu madde taksirli suçlarda uygulanabilen bir güvenlik tedbiri olup ceza yerine konulamaz. Uygulanması hâkimin takdirindedir. TCK m.50/1-e ise, bir seçenek yaptırım olup, uygulandığı hallerde sanık hakkında ayrıca başka bir ceza tayini mümkün olmaz[365].

Yargıtay da TCK m.50/1-e maddesinde bahsi geçen ehliyet ve ruhsatın bir meslek veya sanatı yapmaya yetki veren belge olarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde kararlar vermektedir. Sürücü belgesinin ise yukarıda açıkladığımız TCK 53/6 maddesi de nazara alınarak TCK madde 50 anlamında bir belge kabul edilemeyeceğini vurgulamıştır[366].

Her ne kadar böyle bir görüş ileri sürülmüş olsa da ehliyet açısından da bu hüküm şüphesiz uygulanabilmelidir. Örneğin, trafikte dikkatsiz ve özensiz araç kullanan kişinin bir başkasına çarparak yaralanmasına sebebiyet vermesi halinde mahkeme taksirle yaralama suçundan dolayı kişiyi mahkûm ettiği hapis cezasını, kişinin sürücü belgesinin belirli bir süre geri alınması tedbirine çevirebilecektir. Dikkat edilmesi gereken husus bu durumda sürücü belgesi iptal edilmemektedir. Sadece bu belgenin belirli bir süre kullanılması yasaklanmaktadır[367].

2.4.6.Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırılma

Kamuya yararlı bir işte çalıştırma yaptırımının tarihi Osmanlıya kadar dayanmaktadır. Osmanlı döneminde kamuya yararlı bir işte çalıştırma yaptırımına benzer bir yaptırım olarak akla ilk gelen yaptırım kürek cezasıdır[368]. Osmanlı

---

[364] **TCK madde 53/6**: "Belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilir. Yasaklama ve geri alma hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe girer ve süre, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlar."

[365] Şahin. s.136

[366] **12.C.D.-19.03.2012 T., 2012/4718 E. ve 2012/7588 K.:** "Sürücü belgesi geri alınması tedbirinin TCK'nın 53/6 maddesinde düzenlendiği nazara alındığında sanığa verilen kısa süreli hapsin TCK'nın 50/1-e maddesinde öngörülmeyen seçenek yaptırıma çevrilmesine karar verilmesi kanuna aykırıdır.", (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim: 01.09.2018)

[367] Özgenç, s.745

[368] Halil Cin, Gül Akyılmaz, **Türk Hukuk Tarihi**. 3. Baskı. Konya, 2009, s. 226.

döneminde kamuya yararlı bir işte çalıştırma mahiyetinde olan bir başka yaptırım türü de 26 Nisan 1909 tarihinde Meclis-i Mebusan tarafından kabul edilen "Serseri ve MazannaiSui Eşhas Hakkında Kanun"da düzenlenmiştir. Buna göre Çalışmaya muktedir olduğu halde dilenmeyi geçim yolu edinenler de serseri kabul edilir. Kanunun 4. maddesinde, hakkında yapılan yargılama sonucu serseri olduğu sabit olan kişinin kamuya yararlı işlerde veya belediye işleri yahut kamu kuruluşlarının birinde iki aydan dört aya kadar çalıştırılmasına ve bunun icrasının mümkün olmadığının anlaşılması halinde memleketine veya iş bulması mümkün olan uygun bir yere gönderilmesine birlikte karar verileceği belirtilmiştir[369].

Uluslararası mevzuat örnekleri dikkate alındığında İngiltere, İtalya, Fransa ve A.B.D' de kamu yararına çalıştırmanın geniş kapsamlı ve ayrıntılı olarak sık tercih edilen bir kurum olduğunu görüyoruz. Örneğin İtalya'da kişinin aldığı hapis cezası 3 yılı aşmıyorsa, aldığı ceza kadar bir süre daha kamu hizmetinde çalışmaya mahkûm ediliyor. Diğer göze çarpan husus ise mağdurun yapacağı önerilerin de dikkate alınmasıdır ki eğer mağdur zararın karşılanmasını değil de suçlunun kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasını isterse bu göz önünde bulundurulur[370].

Mülga 647 sayılı kanunun 4. maddesinde " 6 ayı geçmemek üzere , devlet , belediye hizmetlerinde, iktisadi devlet teşekküllerinde çalıştırma" tedbiri şeklinde belirtilen kamuya yararlı bir işte çalıştırma kurumu 1973 yılında 1712 sayılı kanun ile uygulama olanağının bulunmadığı gerekçesi ile çıkartılmıştır. Bu tedbiri uygularken zorluklarla karşılaşılsa da, hükümlünün kişiliğine ve sosyal durumuna uygun bir iş yerinin sağlanmasının güçlüğü nedeniyle uygulama alanı sınırlı olsa da, bazı hükümlüler yönünden yararlı olabilecek bu tedbirin kanundan çıkarılması o dönemde eleştirilmiştir[371].

Günümüzde ve ülkemizde ise "Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği"nin 66. maddesinin 1 ve 2. fıkrasında kamu hizmeti cezası şu şekilde tanımlanmıştır:

---

[369] Musa, Kaya. "kamuya yararlı bir işte çalıştırma yaptırımının türk ceza adalet sistemindeki tarihsel gelişim süreci", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XX, Y.2016,Sa.3 (http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/20_3_10.pdf) E.T:12.10.2018

[370] Artık/Gökçen, s.734

[371] Kayıhan İçel, Hürriyeti Bağlayıcı Cezalara Seçenek Olan Müesseselerdeki Gelişmeler ve Türk Ceza Sisteminin Bu Yönden Değerlendirilmesi" , İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare İlimler Enstitüsünün Onar Armağanı'ndan ayrı basım, 1977, s.447

"(1) Kamu hizmeti cezası; toplumsal katılım ile hükümlünün iyileştirilmesini ve topluma kazandırılmasını amaçlayan, hükümlünün topluma verdiği zararı kamu hizmetinde ücretsiz çalışarak geri ödemesini ve bu şekilde kamu düzeninin sağlanmasını esas alan bir seçenek yaptırımdır.

(2) Kamu hizmeti cezası, kamu kurumu veya kamu yararına hizmet veren bir özel kuruluşta yerine getirilir. Çalıştırılacak iş belirlenirken; hükümlünün iyileştirilmesi, kamuya verilen zararın ödetilmesi, hükümlünün becerileri, mağdurun ve toplumun güvenliği ve çalışmanın ceza niteliğinde olduğu dikkate alınır. Çalıştırılacak gün ve saatler, hükümlünün işi, aile yaşamı veya eğitimi dikkate alınarak belirlenir."

"Ceza İnfaz Kurumları'nın Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri'nin İnfazı Hakkında Tüzük" 51/6. maddesinde yapılan tanımlamaya göre de Kamuya yararlı bir işte çalıştırma; "a)….hükümlünün, bir kamu kurumu veya kuruluşunda belirli hizmetlerde, mahkûm olunan cezasının yarısından bir katına kadar süreyle ve gönüllü olmak koşuluyla ücretsiz olarak çalıştırılmasıdır."

Kamuya yararlı bir işte çalıştırma; hükümlünün, ücretsiz olarak bir kamu kurumunun veya kamu yararına hizmet veren bir özel kuruluşun belirli hizmetlerinde çalıştırılmasıdır. Kamuya yararlı bir işte çalışma yaptırımıyla elde edilmek istenen netice, kişinin suç işlemekle toplum bakımından sebep olduğu zararı ödemesidir[372]. Tedbirin süresi, mahkûm olunan kısa süreli hapis cezasının yarısından bir katına kadardır. Ayrıca tedbire hükmedilirken çalışma süreleri 9 saati aşmaması uygun görülmüştür[373]. Tedbire örnek olarak ise; ağaç dikme, okuma- yazma öğretme, temizlik, çöp toplama, yaşlılar için çalışma, bahçe düzenlemesi, hastabakıcılık gibi çalışma şekilleri gösterilebilir[374].

Hapis cezasının "Kamuya yararlı bir işte çalıştırma" tedbirine çevrilebilmesi için TCK madde 50'de öngörülen şartlara ilaveten sanığın gönüllü olması ve başka bir suçundan dolayı kendisine hapis cezası verilmemiş olması şartlarının birlikte gerçekleşmiş olması aranmıştır[375]. Sanığın gönüllü olmaması durumunda diğer tüm şartlar sağlanmış olsa dahi bu seçenek yaptırıma hükmetmek mümkün olmayacaktır ve

[372] Maden, s. 210.
[373] Centel/Zafer/Çakmut, s.613
[374] Özbek ve diğerleri, s.606
[375] Şahin. s.140

suçlu gönüllü olursa, kamuya yararlı bir işte çalıştırılma cezasına mahkûm edilecekken gönüllü olmadığını bildirirse hakkında hükmedilen hapis cezası geçerli olacaktır[376]. Öğretide gönüllülük esasının bu seçenek yaptırımın uygulanması için bir şart teşkil etmesinin, aslında faili gönüllü olarak çalışma veya hapis cezasının infazı arasında dolaylı olarak gönüllü olarak çalışma seçeneğine zorlamış olduğu şeklinde eleştiriler getirilmiştir[377].

Gönüllülük koşulunun getirilmesinin sebebi Anayasa m.18' de yer alan zorla çalıştırma yasağı olarak görülmektedir. Ancak söz konusu düzenlemede 2. fıkra şekil ve şartları kanunla düzenlendiği müddetçe hükümlülük ve tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmaların zorla çalıştırma sayılmayacağını ifade etmektedir. Bu nedenle gönüllük esasına bağlanması gerekli olmadığı yönünde eleştiriler gelmiştir[378]. Gönüllük esasının diğer sonucu ise hükümlünün çalıştığı kamuya yararlı işte kadrolu olamaması ve ücret alamamasıdır[379].

Bu yaptırım bizzat failin üzerinden yerine getirileceği için özgürlüğü bağlayıcı ceza ve para cezasından daha fazla kişisel katılımı gerektirmek gibi olumlu bir yöne sahiptir. Doktrinde bir görüşe göre zorla çalıştırma bir hukuk devleti ceza hukuku açısından ortadan kaldırılması gerektiğinden ve bunun aksi insan onurunu ihlal edeceği için mümkün görülmemelidir[380].

Fıkrada geçen ''gönüllü olmak'' böylece cezanın ertelenmesi ve tekerrür bakımından önceki mahkûmiyetin hapis cezası değil, çevrilen adli para cezası veya tedbir olduğu kabul edilir. Önceki hükümlülük adli para cezası ya da tedbir sayıldığı için, bundan sonra hükmolunan kısa süreli hapis cezası zorunlu olarak adli para cezası veya tedbirlerden birine çevrilir (TCK. Madde 50/3)[381]. Bu konuda Yargıtay sanık hakkında verilen kısa süreli hapis cezasının TCK'nın 50/1-f maddesinde düzenlenen kamuya yararlı işte çalıştırmak seçenek yaptırımına çevrilirken sanığın gönüllü olup olmadığı hususunun sorulmamasının kanuna aykırı olduğu görüşündedir[382].

---

[376] Hafızoğulları/Özen s.453
[377] Hafızoğulları, Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri, s. 82
[378] Özbek ve diğerleri, s.606
[379] Artuk/Gökçen, s.808
[380]Claus, Roxin. "Ceza Hukukunun Bir Geleceği Var mıdır?" (Çev. ÜNVER Yener), Roxin'e Armağan, **Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi** 5, s. 66.
[381] Soyaslan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler.** s.656
[382] 19.CD-16.11.2015 T., 2015/5746 E. ve 2015/7146 K., (Kazancı İçtihat Bankası, Erişim: 02.09.2018)

"Kamuya yararlı bir işte çalıştırma" tedbir cezasının verilmesindeki usül "Ceza İnfaz Kurumları'nın Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri'nin İnfazı Hakkında Tüzük" 51/6 b ve c. maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır:

"b) Denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü ya da bürosu, bölgesinde bulunan kamu kurum ve kuruluşlarında hükümlülerin ne suretle çalıştırabileceklerine ilişkin olarak bilgi alırlar ve hizmetler listesini oluştururlar. Bu listeler mahkemeye verilir. Mahkeme bu listelerden uygun gördüğü hizmeti ve süresini hükümlüye önerir ve bunu reddetme hakkına sahip olduğunu hatırlatır,

c) Diğer bir hapis cezasına hükmedildiğinde kamu yararına çalıştırma kararı verilemez."

Kamuya yararlı bir işte çalıştırma seçenek yaptırımının karıştırılmaması gereken diğer bir düzenleme; 5275 Sayılı CGTİHK'nın 105. maddesinin dördüncü fıkrası gereğince iki yıl veya daha az süre ile hapis cezasına mahkûm olanlardan hükümlülük süresinin yarısını iyi hâlle geçirenlerin istekleri bulunmak koşuluyla kendilerinin veya kanuni temsilcilerinin veya cumhuriyet başsavcılığının istemi üzerine mahkûmiyet sürelerinin geriye kalan yarısını ücretsiz olarak kamuya yararlı bir işte çalışmak suretiyle yerine getirmeleridir[383].

Seçenek yaptırımlardan dönülmesi yani hüküm kesinleştikten sonra Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen otuz gün içinde seçenek tedbirin gereklerinin yerine getirilmesine başlamaması veya başlanıp da devam edilmemesi hâlinde; hükmü veren mahkeme kısa süreli hapis cezasının tamamen veya kısmen infazına karar verecektir (TCK m. 50/6). Bu kural TCK 50/1 (a) bendinde düzenlenen adli para cezasına çevrilme hali dışındaki seçenek yaptırımların hepsi için genel nitelikte bir düzenleme olup TCK m. 50/1 (b)-(c)-(d)-(e)-(f) bentlerinde yazılı tüm seçenek yaptırımlar için geçerlidir. Bu genel nitelikteki seçenek yaptırımdan dönülmesine ilişkin düzenlemenin yanı sıra kamuya yararlı bir işte çalıştırma seçenek yaptırımından dönülmesine ilişkin ayrıca özel bir düzenleme yapılmıştır ki; bu düzenleme CGTİHK'nın 105/5. maddesinde yer almaktadır. Buna göre; "Mahkeme

[383] Özbek ve diğerleri, s.607; Artuk Gökçen, s.741

kararında belirtilen çalışma esasları ile rejimlere uymama halinde geri kalan ceza aynen çektirilir"[384].

Öte yandan, kamuya yararlı bir işte çalıştırma yaptırımının infazı "Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük" m.51/6'da düzenlenmiştir. Üçüncü bölümde daha ayrıntılı incelenecektir.

[384]Ayvaz, Cebre. "Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırma Yaptırımı," **TAAD**, Yıl:3, Sayı:10 (Temmuz 2012),s.712(http://www.taa.gov.tr/indir/kamuyayararlibiristecalistirmayaptirimibWFrYWxlfDNlNzE5LTlhMGZkLTk4YY3LTFiZTlmLnBkZnwxOTk/) E.T: 15.04.2018

BÖLÜM 3: KISA SÜRELİ HAPİS CEZASI SEÇENEK YAPTIRIMLARININ İNFAZI VE ÖZEL İNFAZ USULLERİ

3.1.Kısa Süreli Hapis Cezası Seçenek Yaptırımlarının İnfazı

Yukarıda da ayrıntılı olarak açıklandığı gibi kısa süreli hapis cezalarına seçenek yaptırımları düzenleyen TCK 50. maddeye göre hükümlüye adli para cezası, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, bir eğitim kurumuna devam etme, belli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma, ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınması ile belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma, kamuya yararlı bir işte çalıştırılma olarak sayılan seçenek yaptırımların infazına karar verilebilir.

Kısa süreli hapis cezalarında seçenek yaptırımların infazı TCK'nın 50. maddesi ile "Ceza İnfaz Kurumları'nın Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri'nin İnfazı Hakkında Tüzüğü" nün 49-51. maddeleri, "Denetimli Serbestlik Yönetmeliği'nin Üçüncü Bölümünü oluşturan, "Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar ve Bu Yaptırımların Yerine Getirilmesi"ne yönelik çıkarılan 62-66 maddelerine göre yerine getirilir.

"Denetimli Serbestlik Yönetmeliği'nin 62/1. maddesinde öncelikle seçenek yaptırımlar tanımlanmıştır. Buna göre;

"Seçenek yaptırımlar; suçlunun kişiliği, sosyal ve ekonomik durumu, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlık ve suçun işlenmesindeki özellikler dikkate alınarak, hükümlülerin toplum içinde belli koşullar altında denetime tabi tutularak bazı yükümlülükler konulmak suretiyle hürriyetlerinin belli şekilde kısıtlanmasını öngören kısa süreli hapis cezası yerine verilen kamusal yaptırımlardır."

Bu amaç doğrultusunda 5237 sayılı Kanunun 50. maddesinde bildirilen seçenek yaptırımların infazının müdürlükçe yerine getirileceği 2. fıkrada bildirildikten sonra kamusal yaptırımın yerine getirilmesinde özellikle "hükümlülerin temel ihtiyaçlarına, özel hayatın gizliliğine ve toplumda rencide edilmemesine dikkat edilir" (3. fıkra) ifadesi ile hükümlü koruma altına alınmıştır. Yönetmeliğin 63. maddesi "Eğitim kurumuna devam etme", 64. maddesi "Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma", 65. maddesi "Sürücü ve ruhsat belgelerinin geri

alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma", 66. maddesi "Kamu hizmeti cezası"nın infazı ile ilgili yapılan düzenlemelerden ibarettir.

Türk Ceza Kanunu 50/6. maddesi kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırıma çevrilmesine rağmen yerine getirilmemesi ya da tamamlanamaması durumunda:

"Hüküm kesinleştikten sonra Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen otuz gün içinde seçenek tedbirin gereklerinin yerine getirilmesine başlanmaması veya başlanıp da devam edilmemesi halinde, hükmü veren mahkeme kısa süreli hapis cezasının tamamen veya kısmen infazına karar verir ve bu karar derhal infaz edilir. Bu durumda, beşinci fıkra hükmü uygulanmaz." şeklinde düzenlenerek kısa süreli hapis cezasının derhal infaz edilmesini hükme bağlamıştır.

TCK m. 50/5 uyarınca "Uygulamada asıl mahkûmiyet, bu madde hükümlerine göre çevrilen adlî para cezası veya tedbirdir." Kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlardan birine çevrildiği hallerde artık faile önceden verilen hapis cezasından bahsedilemeyecektir. Hapis cezası sayılan tedbirlerden sadece bir tanesine çevrilebilir yani seçenek yaptırımların iki kez uygulanması hukuka aykırıdır[385].

Ayrıca tartışılması gereken bir diğer husus da şudur: çevirme sırasında hâkimin esas alacağı bazı kriterler, takdiri hafifletici sebep içinde gerekçe oluşturuyor ise örneğin sanığın pişmanlığı hem takdiri hafifletici sebebin uygulanması hem de çevirme için gerekçe oluşturabilir mi dendiğinde buna engel bir durum olmadığı görüşü yer almıştır[386]. Aksi görüşe göre ise TCK m.61'de sayılan özelliklerden ayrı özelliklerdir. Cezanın bireyselleştirilmesi kurumu için dahi olsa aksi düşünülmemelidir çünkü bir sebep ancak bir kez dikkate alınabilir[387].

Hükmedilen seçenek tedbirin hükümlünün elinde olmayan nedenlerle yerine getirilememesi halinde, hükmü vermiş olan mahkeme tedbiri TCK m. 50/7 uyarınca değiştirir. Burada önemli olan husus failin yeterli mali güce sahip olmaması gibi bir örnekte olduğu gibi hükümlünün elinde olmayan nedenlerle yerine getirilememiş olmasıdır[388]. Diğer husus ise değiştirilecek olan yaptırım tedbir niteliğinde olan yaptırımdır. Yani, adli para cezasına çevrilen bir ceza yerine getirilememişse, diğer

[385] Artuk/Gökçen s.474
[386] Özbek ve diğerleri, genel hükümler, s.598
[387] Hafızoğulları/Özen s. 453
[388] Veli, Özer Özbek. **İnfaz Hukuku**. s.101

tedbirler ile değiştirilemez. Çünkü aşağıda da açıklanacağı üzere adli para cezasının yerine getirilmemesinin sonuçları kanunda ayrı olarak düzenlenmiştir[389].

Böyle bir durum söz konusu olması halinde tedbir hükümlerine muhalefet derecesine göre, kısa süreli hapis cezasının tamamının veya bir kısmının infazına hükmü veren mahkeme karar verir ve bu karar derhal infaz edilir. Böylelikle artık uygulamada asıl mahkumiyetin çevrilen adli para cezası veya tedbir olduğuna ilişkin hükümde uygulanmaz[390]. Tedbirin yerine getirilmesinde hükümlünün kusurunun olmadığını tespit eden mahkeme, tedbiri bir başka tedbire çevirmek zorundadır[391].

3.1.1.Adli Para Cezası Seçenek Yaptırımının İnfazı

TCK m. 50. maddesinin 6. fıkrası, 2008 yılı yapılan bir değişiklikle 5739 sayılı kanundaki halinden kısmen farklılaştırılmıştır. Bu kanun ile maddenin "otuz gün içinde seçenek yaptırımların gereklerinin yerine getirilmesine başlanmaması" ifadesindeki "seçenek yaptırım" kavramı "seçenek tedbir" ile değiştirilmiştir. Kanun koyucu maddede yapılan bu değişikliğin gerekçesini:

"(...) hapis cezasının seçenek yaptırım olarak adli para cezasına çevrilmesine rağmen bu cezanın süresinde ödenmemesi halinde, mahkemenin tekrar hapis cezasına dönüştürme yönünde karar vermesinin önüne geçmek amacıyla işbu değişiklik yapılmıştır. Bu suretle hapis cezasından çevrilen adli para cezasının ödenmemesi halinde, bu cezanın infazıyla ilgili olarak 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 106. maddesi hükümlerinin uygulanmasına imkân tanınmış olacaktır." şeklinde açıklamıştır.

Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere kanun koyucunun adli para cezasını diğer yaptırımlardan ayrı tuttuğu, diğer yaptırımları güvenlik tedbiri olarak görürken, adli para cezasının ise ceza olduğunu ifade etmiştir.

Kısa süreli hapis cezasının adli para cezası şeklinde infazı CGTİHK'nın 106. maddesi çerçevesinde yerine getirilir. Bu kanun maddesine göre adli para cezası TCK 52/1'e göre hesaplanan miktarın Devlet hazinesine ödenmesi şeklinde yerine getirilir. İlamın Cumhuriyet Başsavcılığına verilmesini müteakiben savcı TCK 20/3 gereğince 30

[389] Özbek ve diğerleri, s.608
[390] Demirbaş, s.626
[391] Centel/Zafer/Çakmut, s.614

gün içinde belirlenen adli para cezasının ödenmesini hükümlüye tebliğ eder. Hükümlünün verilen sürede ödeme yapmaması halinde uygulanacak usuller ayrıntılı bir şekilde CGTİHK'nın 106. maddesinde[392] bildirilmiştir.

Adli para cezasını düzenleyen m.52/4 uyarınca hakim, ekonomik ve şahsi hallerini göz önünde bulundurarak, kişiye adlî para cezasını ödemesi için hükmün kesinleşme tarihinden itibaren bir yıldan fazla olmamak üzere mehil verebileceği gibi, bu cezanın belirli taksitler halinde ödenmesine de karar verebilir. Taksit süresi iki yılı geçemez ve taksit miktarı dörtten az olamaz. Kararda, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi halinde geri kalan kısmın tamamının tahsil edileceği ve ödenmeyen adlî para cezasının hapse çevrileceği belirtilir[393].

3.1.2.Mağdurun Veya Kamunun Uğradığı Zararın Tamamen Giderilmesi Seçenek Yaptırımının İnfazı

Türk Ceza Kanunu 50. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendine göre seçenekli yaptırıma karar verilmesi halinde mağdurun veya kamunun uğradığı zararın tamamen

---

[392] **CGTİK "Madde 106**.- "(3) (Değişik: 6545 - 18.6.2014 / m.81) Hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde adli para cezasını ödemezse, Cumhuriyet savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarı hapis cezasına çevrilerek, hükümlünün iki saat çalışması karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına karar verilir. Günlük çalışma süresi, en az iki saat ve en fazla sekiz saat olacak şekilde denetimli serbestlik müdürlüğünce belirlenir. Hükümlünün, hakkında hazırlanan programa ve denetimli serbestlik görevlilerinin bu kapsamdaki uyarı ve önerilerine uymaması hâlinde, çalıştığı günler hapis cezasından mahsup edilerek kalan kısmın tamamı açık ceza infaz kurumunda yerine getirilir.
(Değişik 4. fıkra: 5739 - 26.2.2008 / m.5) (4) Çocuklar hakkında hükmedilen adli para cezasının ödenmemesi halinde, bu ceza hapse çevrilemez. Bu takdirde onbirinci fıkra hükmü uygulanır.
(5) Adli para cezasının hapse çevrileceği mahkeme ilamında yazılı olmasa bile üçüncü fıkra hükmü Cumhuriyet Başsavcılığınca uygulanır.
(6) Hükümde, adli para cezası takside bağlanmamış ise, bir aylık süre içinde adli para cezasının üçte birini ödeyen hükümlünün isteği üzerine geri kalan kısmının birer ay ara ile iki eşit taksitte ödenmesine izin verilir. İlk taksidin süresinde ödenmemesi halinde, verilen ikinci takside ilişkin izin hükümsüz kalır.
(7) Adli para cezası yerine çektirilen hapis süresi üç yılı geçemez. Birden fazla hükümle adla para cezalarına mahkûmiyet halinde bu süre beş yılı geçemez.
(8) (Değişik: 6545 - 18.6.2014 / m.81) Hükümlü, hapis yattığı veya kamuya yararlı işte çalıştığı günlerin dışındaki günlere karşılık gelen parayı öderse hapisten çıkartılır veya kamuya yararlı işte çalıştırılma sona erer
(Değişik 9. fıkra: 5739 - 26.2.2008 / m.5) (9) Adli para cezasından çevrilen hapsin infazı ertelenemez ve bunun infazında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz. Hapse çevrilmiş olmasına rağmen hak yoksunlukları bakımından esas alınacak olan adli para cezasıdır.
(...) (Madde 106 nın 10. fıkrası, 1.3.2008 tarih ve 26803 sayılı R.G.'de yayımlanan, 26.2.2008 tarih ve 5739 sayılı Kanun'un 5. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)
(11) İnfaz edilen hapsin (Ek ibare: 6545 - 18.6.2014 / m.81) "veya kamuya yararlı işte çalışmanın" süresi, adli para cezasını tamamıyla karşılamamış olursa, geri kalan adli para cezasının tahsili için ilam, Cumhuriyet Başsavcılığınca mahallin en büyük mal memuruna verilir. Bu makamlarca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre kalan adli para cezası tahsil edilir."

[393] Özbek ve diğerleri, s.608

giderilmesi tedbirinin infazı, "Ceza İnfaz Kurumları'nın Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri'nin İnfazı Hakkında Tüzük", seçenekli yaptırımlarda uygulanacak rejim başlıklı 51. maddenin 2. fıkrası uygulanır[394].

Buna göre; sanık hakkında hükmolunan kısa süreli hapis cezasının seçenek tedbir olarak mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi tedbirine çevrildiği hallerde, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın miktarı mahkemece kararda belirtilmemiş ise 5275 sayılı Kanunun 98. maddesine göre, Cumhuriyet savcısının talebi ile uğranılan zararın tespiti mahkemeden istenir. Mağdurun ya da kamunun uğradığı zararın tamamen giderilmesini içeren, kesinleşmiş ilam Cumhuriyet Başsavcılığına verilir. Cumhuriyet savcısı, zararın 30 gün içinde tamamen giderilmesini hükümlüye tebliğ eder ve hükümlü, buna rağmen, belirtilen süre içinde tamamen zarar gidermezse Cumhuriyet Başsavcılığınca, durum hükmü veren mahkemeye bildirilir[395].

Diğer yaptırımlardan farklı olarak burada suçlu- devlet ilişkisi değil, suçlu-mağdur ilişkisi ön planda tutulmuştur. Yani tazmin için suçlunun bir şey yapması beklenir ancak elinde olmayan nedenlerle hükümlü yaptırımı yerine getiremezse, hüküm mahkemece değiştirilir[396].

Hüküm kesinleştikten sonra Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen otuz gün içinde seçenek tedbirin gereklerinin yerine getirilmesine başlanmaması veya başlanıp da devam edilmemesi halinde, hükmü veren mahkeme kısa süreli hapis cezasının TCK m.50/6 uyarınca tamamen veya kısmen infazına karar verir ve bu karar derhal infaz edilir[397].

Yargıtayın, zararın tespit edilip mağdura bildirilmemesinin infazda tereddüt meydana getireceğini düşndüğünü bazı kararlarından anlamaktayız. Buna göre; sanık hakkında tayin edilen hapis cezasının 5237 sayılı TCK'nın 50. maddesinin 1/b bendi gereğince belirlenecek zararın tazmin suretiyle tamamen giderilmesi seçenek yaptırımına çevrilmesine karar verilirken belirlenmiş bir zarar olmaması ve olayda, katılanların basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek şekilde yaralandıkları hususta

[394] Demirbaş,s.623
[395] Şahin, s.117
[396] Erdoğan, s721
[397] Artuk/Gökçen, s.809

dikkate alınarak basit bir incelemeyle zarar miktarının tespit edilip, sanığa bildirimi yapılmadan infaz edilmesini hukuka aykırı sayaarak bozmuştur[398].

3.1.3.Eğitim Kurumuna Devam Etme Seçenek Yaptırımının İnfazı

Eğitim kurumuna devam etme seçenek yaptırımının yerine getirilmesi, infaz tüzüğünün 51. maddesinin 3. fıkrasında[399] ve "Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği"nin 63. maddesinde[400] ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir.

Türk Ceza Kanunu 50 /c fıkrası uyarınca kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak verilen bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da buluna bir eğitim kurumuna devam etme tedbiri 5402 sayılı yasanın 14/1 a bendi ve Denetimli Serbestlik Yönetmeliği'nin 62/2.fıkrası uyarınca denetimli

---

[398] 12.CD-24.01.2013 T., 2012/9454 E. ve 2013/2179 K. (Uyap Bilgi Bankası E.T: 25.11.2018)

[399] **"Ceza İnfaz Kurumları'nın Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri' nin İnfazı Hakkında Tüzük"** Seçenekli yaptırımlarda uygulanacak rejim başlıklı **51. Madde**"(3) Bir eğitim kurumuna devam etme yaptırımının infazı

a) Bir eğitim kurumuna devam etme yaptırımının infazı, hükümlünün mahkeme kararıyla en az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla gerektiğinde barınma imkânı da bulunan eğitim kurumunda eğitime tabi tutulması suretiyle yerine getirilir,

b) Denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü ya da bürosu, ilgili kurumlarla işbirliği yaparak, bölgelerinde bulunan eğitim kurumlarını belirler ve mahkemelere verir,

c) Kesinleşen bir eğitim kurumuna devam etme yaptırımını içeren ilâm Cumhuriyet başsavcılığına verilir. Cumhuriyet başsavcılığınca ilâm denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğüne ya da bürosuna gönderilir. Bu birimlerce yapılacak tebligatta on gün içinde hükümlünün kararın infazı için başvurması istenir. Başvuru halinde hükümlüye eğitim kurumuna devam etme yaptırımının infaz şekli bildirilir. Hükümlünün, haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen mazereti olmaksızın on gün içinde gelmemesi ve otuz gün içinde seçenek yaptırımın infazına başlanmaması hâlinde durum Cumhuriyet başsavcılığı aracılığı ile mahkemeye bildirilir."

[400] 5 Mart 2013 Tarih 28578 Sayılı Resmî Gazete, **Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği, 63. Madde:**

(2) Eğitim kurumuna devam etme yaptırımının infazında; hükümlünün yaşı, eğitim ve sağlık durumu, yaşadığı yerde bulunan eğitim kurumlarının kapasitesi ve kuruma kabul şartları dikkate alınır.

(3) Eğitim kurumuna devam etme yaptırımının yerine getirilmesi kapsamında hükümlünün eğitim kurumuna kayıt işlemleri gerektiğinde eğitim ve iyileştirme bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanı refakatiyle yapılır.

(4) Bu yaptırımın infazı için, okul yönetimi veya rehberlik servisi ile iş birliği yapılır. Eğitim kurumundan işbirliği yapılacak rehber ya da sorumlu öğretmenin belirlenmesi istenir. İşbirliği yapılacak öğretmene; yaptırımın amacı, süresi ve yapılacak çalışmalar konusunda eğitim ve iyileştirme bürosunda görevli denetimli serbestlik uzmanı tarafından bilgi verilir. İşbirliği yapılacak öğretmenden; hükümlünün okuldaki durumu, davranışları, sosyal uyumu, sorumluluk bilincindeki gelişmeleri ile ailesi hakkında bilgi alınır ve yürütülecek rehberlik çalışmalarına destek vermesi istenir.

(5) Bu yaptırımın uygulanmasında; hükümlünün durumu okul idaresi ve iş birliği yapılan öğretmenler haricinde kimseyle paylaşılamaz. Okul idaresi ve iş birliği yapılan öğretmenler ifşa olmaması ve dışlanmaması için hükümlünün durumunu okul çalışanları ve diğer kişiler ile paylaşamaz. Bu konuda okul idaresi ve iş birliği yapılan öğretmenler bilgilendirilir.

(6) Eğitim kurumuna devam etme yaptırımının infazı; hükümlünün denetim planında belirlenen kurumdaki programa başlaması ile başlar ve mahkeme kararında belirtilen sürenin tamamlanmasıyla sona erer."

serbestlik müdürlüğünce yerine getirilmesi gereken kararlardır[401]. İnfaz usulü diğer seçenek yaptırımlarla benzer şekilde ilerlemekte olup, denetim planına uyulmaması halinde durum mahkemeye iletilmekte, mahkeme ise yaptırımı, planın gerekleri engellenemeyen sebeplerle ifa edilmemiş ise diğer bir tedbire çevirmekte, diğer türlü kısa süreli hapis cezasının infazına karar vermektedir[402].

Eğitim kurumunda devam etme hükmü kesinleştikten sonra hükümlüye Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen hükümlü 30 gün içinde seçenek tedbirin gereklerini yerine getirmez veya başlayıp devam etmezse, hükmü veren mahkeme kısa süreli hapis cezasının tamamen veya kısmen infazına karar verir ve bu karar derhal infaz edilir. Yetişkinler hakkındaki kararda, TCK m. 50/6. da belirtilen ihtara yer verilmesi gereklidir[403]. Ancak suça sürüklenen çocuklar için seçenek tedbirin hapis cezasına çevrilmesi mümkün olmayacağından bu ihtarın yapılmasına gerek bulunmamaktadır[404].

3.1.4.Belli Yerlere Gitmekten veya Belirli Etkinlikleri Yapmaktan Yasaklanma Seçenek Yaptırımının İnfazı

Türk Ceza Kanunu 50/1 (d) maddesi gereğince; kısa sureli hapis cezası, mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya çevrilebilir "Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği" 64. maddesinde bu seçenek yaptırım tanımlandıktan sonra belirli yerler veya etkinliklerden kastın ne olduğu şu şekilde ifade edilmiştir: "hükümlünün suç işlemesinde, suça yönelmesinde ya da zararlı alışkanlıklar edinmesinde veya bağımlılık yapan maddeler kullanmasında; çevresel, psikolojik, sosyal veya ekonomik etkisi bulunan ya da hükümlünün yeniden suç işlemesine yol açan etkenleri tetikleyecek yerler veya etkinliklerdir."

---

[401] 5 Mart 2013 Tarih 28578 Sayılı Resmî Gazete, **Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği,** Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar **Madde 62** "(2) 5237 sayılı Kanunun 50ncimaddesinin birinci fıkrasının (c), (d), (e) ve (f) bentlerindeki seçenek yaptırımların infazı müdürlükçe yerine getirilir."

[402] Erdoğan, s.1081

[403] Şahin, s.121

[404] **22.CD-20.10.2015 T., 2015/3443 E. Ve 2015/6037 K.:** "Suça sürüklenen çocuklar hakkında 5237 sayılı TCK'nın 50/1-c maddesi gereğince iki yıl süre ile bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etme seçenek tedbirinin gereklerinin yerine getirilmemesi halinde kısa süreli hapis cezasının kısmen ya da tamamen infaz edileceği ihtarı yapılamayacağı gözetilmeden, yazılı şekilde karar verilmesi, Bozmayı gerektirmiş…".

Belli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma infazı, "Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği" 64. maddesinin son fıkrasında göre "hazırlanan denetim planının sanığa tebliği ile başlar, mahkemece belirtilen sürenin tamamlanmasıyla sona erer." Bu seçenek yaptırımın çerçevesi ise İnfaz Tüzüğünün 51. maddesinin 4. fıkrasında[405] detayları verilmiştir. Bu maddeye göre mahkemece ilam edilen belirli yerlere gitme yasağı ve belirli etkinlikleri yapma yasağını içeren karar, Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığınca ilam, denetimli serbestlik genel defterine kaydedildikten sonra şube müdürlüğü veya büroya iletilir. Şube müdürlüğü veya büro tarafından; yetişkinler için verilen kararlar denetimli serbestlik defterine, çocuklar için verilen kararlar çocukların denetimine ilişkin deftere kaydedilir. Hakkında belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma yaptırımı hükümlüye on gün içinde şube müdürlüğü veya büroya başvurması hususunda bildirim yapılır. Hükümlünün; haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen mazereti olmaksızın şube müdürlüğü veya büroya; on gün içinde başvurmaması ve otuz gün içinde seçenek yaptırımın infazına başlanmaması hâlinde, şube müdürlüğü veya büroca ilgili defterdeki kayıt kapatılarak durum Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla mahkemeye bildirilir[406].

Hükümlünün süresinde başvurması halinde, denetim görevlisi veya denetleme memuru tarafından denetleme planı hazırlanır. Denetleme memuru tarafından hazırlanan denetleme planı, denetim görevlisinin onayı ile uygulamaya koyulur. Denetleme planında; hükümlünün gitmemesi gereken yerler veya yapmaması gereken etkinlikler belirtilir. Şube müdürlüğü veya büroca hazırlanan denetleme planı; hükümlüye bildirilir. Ayrıca plan ilgili kurum ve kuruluşlar ile kolluğa iletilir.

---

[405] "Ceza İnfaz Kurumları'nın Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri'nin İnfazı Hakkında Tüzük" **51. Madde: (4) Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma yaptırımının infazı;**
"a) Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma yaptırımının infazı, hükümlünün mahkeme kararıyla mahkûm olduğu hapis cezasının yarısından, bir katına kadar süreyle belirli yerlere gitmekten ya da belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanması şeklinde yerine getirilir,
b) Kesinleşen mahkeme kararında gösterilen belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinliklere katılmaktan yasaklanma yaptırımı içeren ilâm Cumhuriyet başsavcılığına verilir. Cumhuriyet başsavcılığınca ilâm denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü ya da bürosuna gönderilir. Bu birim tarafından, yapılacak tebligatta on gün içinde hükümlünün kararın infazı için başvurması istenir. Başvurması halinde hükümlüye belirli yerlere gitmekten belirli etkinliklere katılmaktan yasaklanma yaptırımının infaz şekli bildirilir. Hükümlünün haklı, geçerli, gerektiğinde belgelendirilebilen mazereti olmaksızın on gün içinde gelmemesi ve otuz gün içinde seçenek yaptırımın infazına başlanmaması hâlinde durum Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla mahkemeye bildirilir."
[406] Şahin, s.135

Hükümlünün denetleme planına uyup uymadığı şube müdürlüğü veya büroca her zaman denetlenir. Yaptırımın denetimi; ulaşım güçlüğü veya güvenlik gibi nedenlerin bulunması halinde ilgili kurum ve kuruluşlar ile kolluğa yazı yazılmak suretiyle yerine getirilir. Yaptırımın başlama tarihi, şube müdürlüğü veya büroca kararın sanık veya hükümlüye bildirildiği tarihtir. Denetleme planına uyulmadığının ilgili kurum veya kuruluş ya da kolluk tarafından bildirilmesi ya da şube müdürlüğü veya büro tarafından tespit edilmesi hâlinde hükümlü denetleme planına uyması yönünde şube müdürlüğü veya büroca uyarılır. Uyarıya rağmen denetleme planına uyulmaması halinde, kayıt kapatılarak evrak mahkemeye iletilmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Ayrıca durum kolluk ile ilgili kurum ve kuruluşlara bildirilir. Yaptırım sona erdiğinde durum, kolluk ile ilgili kurum ve kuruluşa iletilerek evrakın iadesi istenir, kayıt kapatılır ve evrak mahkemeye iletilmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir[407].

Bu yaptırım türünde de infaz usulü diğer seçenek yaptırımlarla benzer şekilde ilerlemekte olup, denetim planına uyulmaması halinde durum mahkemeye iletilmekte, mahkeme ise yaptırımı, planın gerekleri elde olmayan nedenlerle yerine getirilememiş ise başka bir tedbire çevirmekte, aksi takdirde kısa süreli hapis cezasının infazına karar vermektedir[408].

3.1.5.Ehliyet ve Ruhsat Belgelerinin Geri Alınması, Belli Bir Meslek ve Sanatı Yapmaktan Yasaklanma Seçenek Yaptırımının İnfazı

Ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma tedbirinin infazı, İnfaz Tüzüğünün 51/5. maddesinde[409] ayrıntılı

---

[407]**Denetimli Serbestlik Ve Yardım Merkezleri İle Koruma Kurulları Yönetmeliği M.41**; ayrıntılı bilgi için bkz.Ezgi Aygün, Eşitli. "Kısa Süreli Hapis Cezası Ve Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar,'' **Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi**, Cilt. 65, Sayı. 1, 2016, s.63

[408] Erdoğan, s.731

[409] "Ceza İnfaz Kurumları'nın Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri'nin İnfazı Hakkında Tüzük" **51. Madde:**

(5) Ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınması, "belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma yaptırımının infazına

a) Ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınması ile belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma yaptırımının infazı mahkûm olunan cezasının yarısından bir katına kadar süreyle, hükümlünün ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanması şeklinde yerine getirilir,

b) Kesinleşen ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma yaptırımını içeren ilâm, Cumhuriyet başsavcılığına verilir. Cumhuriyet başsavcılığınca, ilâm denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü ya da bürosuna gönderilir. Bu birim tarafından yapılacak tebligatta on gün içinde hükümlünün kararı için başvurması istenir. Başvurması halinde hükümlüye belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma yaptırımının infaz şekli bildirilir. Hükümlünün haklı, geçerli, gerektiğinde belgelendirilebilen mazereti

bir şekilde ifade edilmiştir. Ayrıca, "Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği"nin 65. maddesinde de "Sürücü ve ruhsat belgelerinin geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma" seçenek yaptırımının tanımlaması yapıldıktan sonra infaz usulü 3. ve 4. fıkrada şu şekilde belirlenmiştir:

"(3) Hükümlünün sürücü ve ruhsat belgeleri teslim alınarak dosyasında saklanır, ayrıca yasaklamaya ilişkin yükümlülük ilgisine göre ilgili meslek kuruluşuna, mahalli idareye ve kolluğa yazıyla bildirilir.

(4) Yaptırımın infazı, sürücü ve ruhsat belgelerinin teslim edilmesiyle veya belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanmanın ilgili kurum veya kuruluşa bildirilmesiyle başlar, mahkemece belirtilen sürenin tamamlanmasıyla sona erer."

Hükümlü, seçenek tedbirin gereğini yerine getirmezse ilam Cumhuriyet Başsavcısı tarafından hükmü veren mahkemeye gönderilerek, hapis cezasının kısmen veya tamamen infazı istenir. Hükmü veren mahkeme, ek kararla hapis cezasını kısmen veya tamamen infazına karar verirse derhal infaz edilir. Eğer hükümle, elinde olmayan nedenlerle seçenek tedbir yerine getiremezsek durumunu belgelendirerek hükmü veren mahkemeden tedbirin değiştirilmesini talep edebilir ve mazeret yerinde görülürse, tedbir maddede yaralan başka bir tedbirle değiştirilir. Tedbir kararı, hükümlü tarafından yerine getirilirse, savcılık tarafından yerine getirme fişi düzenlenir, bir kopyası, adli sicile verilir bir kopyası dosyasında saklanır ve ilam mahkemesine gönderilir[410].

Hükümlünün haklı geçerli ve gerektiğinde belgelendirilen mazeret olmaksızın 10 gün içinde gelmemesi ve 30 gün içinde seçenek yaptırımın infazına başlanmaması halinde Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla durum mahkemeye bildirilir[411].

3.1.6.Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırma Seçenek Yaptırımının İnfazı

Kısa süreli hapis cezası yerine hükümlünün gönüllü olması koşuluyla kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına karar verilebilir. Bu infazın şekli ve koşulları İnfaz tüzüğünün 51/6. maddesine göre gerçekleştirilir[412].

---

olmaksızın on gün içinde gelmemesi ve otuz gün içinde seçenek yaptırımın infazına başlanmaması hâlinde durum Cumhuriyet başsavcılığı aracılığı ile mahkemeye bildirilir."

[410] Erdoğan, s.733

[411] Artuk/Gökçen, s.806

Diğer yandan "Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği"nin 66. maddesinde de kamu hizmetinin tanımı yapılmış ve bu cezanın kamu kurumunda ya da kamu yararına hizmet veren bir özel kuruluşta yerine getirilmesi düzenlenmiştir. Hükümlüye verilecek işin belirlenmesinde "hükümlünün iyileştirilmesi, kamuya verilen zararın ödetilmesi, hükümlünün becerileri, mağdurun ve toplumun güvenliği ve çalışmanın ceza niteliği" madde 66/2'nin dikkate alınması, çalıştırılacak gün ve saatlerin de yine hükümlünün işi, aile yaşamı ya da eğitimine göre belirlenmesi gerektiği bildirilmiştir. Yönetmeliğin 3, 4 ve 5. fıkralarında ise kamu hizmetinde çalışacak hükümlüye uygulanması gereken infaz usulü şu şekilde ifade edilmiştir:

(3) Kamu hizmeti cezasının infazında dört saat çalışma bir gün sayılır. Hükümlü günde en az iki, en çok sekiz; haftada en az on dört, en çok kırk saat çalıştırılır. Kamu hizmeti cezasının infazı, toplam ceza süresinin iki katını geçemez.

(4) Kamu hizmeti cezasının yerine getirilmesinde; hükümlünün durumu, çalıştırılacağı kurum ya da kuruluş haricinde kimseyle paylaşılamaz. Kurum ya da kuruluş yetkilileri, hükümlünün ifşa olmaması ve dışlanmaması için hükümlünün durumunu diğer çalışan ve kişiler ile paylaşamaz. Bu konuda kurum ya da kuruluş yetkilileri bilgilendirilir.

(5) Suça sürüklenen çocuklar hakkında kamu hizmeti cezası kararı verilmişse, kamu hizmeti cezasının infazında hükümlünün çalışmaya başlayacağı tarihteki yaşı dikkate alınır. Hükümlünün on sekiz yaşından küçük olması halinde çalıştırılacak iş; çocuğun bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişimi ile eğitimine engel olmayacak ve destekleyecek şekilde belirlenir. On sekiz yaşını tamamlayıncaya kadar çalışılan her iki saat bir gün sayılır. Bu şartların sağlanamaması halinde çocuk hakkında verilen bu yaptırımın değiştirilmesi mahkemesinden istenebilir."

---

[412] Şahin, s.142"Ceza İnfaz Kurumları'nın Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri'nin İnfazı Hakkında Tüzük" **51. Madde(6) Kamuya yararlı bir işte çalıştırma yaptırımının infazına:**
"d) İki yıl veya daha az süre ile hapis cezasına mahkûm olanlardan, hükümlülük süresinin yarısını iyi hâlle geçirenlerin, istekleri bulunmak koşuluyla kendilerinin veya yasal temsilcilerinin veya Cumhuriyet başsavcılığının istemi üzerine, mahkûmiyet sürelerinin geriye kalan yarısını kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına mahkemece karar verilir,
e) Çalışma süresinin hesabında hükümlünün çalıştığı kurumun bu konudaki mevzuatı esas alınır,
f) Kesinleşen kamuya yararlı bir işte çalışma yaptırımını içeren ilâm Cumhuriyet başsavcılığına verilir. Cumhuriyet başsavcılığınca ilâm, denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü ya da bürosuna gönderilir. Bu birim tarafından, yapılacak tebligatta on gün içinde hükümlünün kararın infazı için başvurması istenir. Hükümlünün haklı, geçerli, gerektiğinde belgelendirilebilen mazereti olmaksızın on gün içinde gelmemesi, otuz gün içinde seçenek yaptırımın infazına başlanmaması hâlinde durum Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla bildirilir."

Kamuya yararlı bir işte çalıştırma seçenek yaptırımının infazında da asıl mahkûmiyet hükmolunan seçenek tedbirdir. Dolayısıyla mahkûm olduğu kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezası seçenek yaptırma çevrilen sanık hakkında hak yoksunluklarına karar verilemez ve bu tedbirde zaman bakımından lehe olan kanunu uygulamak gerekir[413].

3.2.Kısa Süreli Hapis Cezasının Özel İnfaz Usulleri

Kısa süreli hapis cezalarının özel infaz usulleri CGTİHK'nın 110'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Kısa süreli bir hapis cezası alan kişiler için düzenlenen özel infaz usullerinim amacı kısa süreli hapis cezası ve hapishanenin olumsuz koşullarından korumak çağdaş düşüncelerle infazı kolaylaştırmaktır[414]. Özel infaz usullerinin amacı tıpkı seçenek yaptırımlarla benzerlik gösterir ve buna göre cezanın devlete külfet getirmemesi, kadınların ev işlerini ve çocuklarının bakımını sürdürmeleri, hükümlünün iş ve faaliyetlerini devam ettirebilmesi hedeflenir[415].

İşte bu nedenlerle kanun koyucu, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar için özel ceza tedbir veya infaz türler ön görmüşlerdir, buna göre, 6 aydan kısa süreli hapis cezaları için özel infaz rejimleri bir yıldan kısa süreler için ise yukarıda ayrıntılı ele aldığımız para cezası ve bazı tedbirleri öngörmüştür[416].

Kısa süreli hapis cezalarında seçenek yaptırımlara çevrilerek hapis cezasını çekmesi mümkün iken 5275 Sayılı Kanunun 110. maddesi mahkûmun hapis cezasının infazında mekân ya da usul değişiklikleriyle özel infaz çeşitleriyle yerine getirilmesini düzenlemiştir. Hukukumuzda kısa süreli hapis cezalarının özel infaz şekilleri 5275 Sayılı Kanunun 110. maddesine göre hafta sonu, geceleri ve hükümlünün konutunda çektirilmesine yönelik hükümler düzenlenmiştir[417].

Özel infaz usulüne göre cezanın çektirilebilme kararı infaz sırasında da verilebileceği, koşullu salıverilme hükümlerinin bu tip hükümlülere uygulanamayacağı, madde hükümlerine itiraz yolu açık olduğu bildirilmiştir. Ayrıca, bu maddenin 5.

[413] Erdoğan, s.736
[414] Demirbaş. **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. s. 618.
[415] Erdoğan, s.555
[416] Soyaslan s.586
[417] Artuk, **Ceza Hukukunda Yaptırımlar Sistemi**. s. 76.

fıkrasında özel ceza infaz gereklerine uymayanların cezasını baştan itibaren infaz kurumunda çekeceği ifade edilmiştir.

Hapis cezasının infazında kural, kısa süreli de olsa klasik şekilde, yani kesintisiz bir biçimde infaz kurumunda gerçekleştirilmesidir. Özel infaz usulleri ise, cezanın klasik infazına bir istisna teşkil eder. Hükümlünün cezası geceleri ya da hafta sonları infaz edildiğinde, cezanın infazı aralıklarla gerçekleştirilmiş olur. Hükümlünün konutunda çektirildiğinde de ceza infaz kurumunun dışında infaz edilmiş olmaktadır.

Cezanın özel infaz usullerine göre çektirilmesine, hükmü veren mahkeme veya hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkeme karar verir. Yasa da verebilir, verilebilir denildiğinden, hâkime kısa süreli hapsin özel infaz usullerine göre çektirilmesi hususunda takdir yetkisi tanınmıştır. Cezanın özel infaz usulüne göre çektirilmesi kararı, infaza başlandıktan sonra da verilebilir. Cezanın özel infaz usulüne göre çektirilmesine karar verilenler hakkında koşullu salıverme hükümleri uygulanmaz.

CGTİHK 110. Maddede bildirilen şartlar gerçekleşmesi halinde "hükümlünün veya varsa kanuni vekilinin veya Cumhuriyet Savcısının" talebiyle karar verilir. Bu kararı hüküm veren mahkeme ya da hükümlünün başka bir yerde bulunması halinde aynı derecedeki mahkeme tarafından verilmesi gerekir. Bu nedenle mahkeme re'sen karar veremez. İnfaz hükmü kesinleşen hükümlü hakkında özel infaz usulüne karar verilirken duruşma yapılmadan dosya üzerinden işlem yapılır. Kesinleşmeyen hükümlerde bu usule göre değişiklik yapılamaz. Adli para cezasını ödemeyen hükümlünün cezasının hapse çevrilmesi halinde özel infaz talebi yapılamaz. Bu durumda mahkûmiyet 5237 sayılı TCK'nın 50.maddesine göre çevrilen adli para cezası veya tedbirden kaynaklanmaktadır[418].

3.2.1.Hafta Sonu İnfaz

5275 Sayılı CGTİHK madde 110/1-a ve "Ceza İnfaz Kurumları'nın Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri'nin İnfazı Hakkında Tüzük" 52/1/a-1 kısa süreli hapis cezası alan mahkûmların cezalarının hafta sonu infaz edilebileceği düzenlenmiştir[419].

[418] Evğün (Kaykaç). s.117.

[419] "Ceza İnfaz Kurumları'nın Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri'nin İnfazı Hakkında Tüzük" **Madde 52/1-Hafta sonu veya geceleri infaz:**

Bu infaz şekli 5275 Sayılı Kanunun 110. maddesi birinci fıkrasında belirgin bir şekilde hüküm altına alınmıştır[420]. Bu düzenlemelere göre mahkûm olunan altı ay veya daha az hapis cezasının, her hafta Cuma günleri saat 19.00 da girmek ve Pazar günleri aynı saatte çıkmak suretiyle hafta sonları ceza infaz kurumunda çektirilmesine karar verilebilir. Bu durumda hükümlü ceza infaz kurumunda diğer hükümlülerden ayrı yerlerde cezasını çeker[421].

Bu cezanın uygulanabilmesi için mahkûm olunan cezanın altı ay ya da daha kısa süreli hapis cezası olması şarttır. Bu cezanın infazında "Ceza İnfaz Kurumunun Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfaz Hakkındaki Tüzük"ün 52/1. maddesi gereğince hafta sonu infazı yapılırken infaz kurumlarında diğerlerinden ayrı yerlerde barındırılması gerekir. Hükümlü, bu fıkrada belirtilen yükümlülüklere uymaması halinde durum, kurum tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir[422].

Son olarak değinmek gerekir ki bir konut veya bölgede denetim ve gözetim altında bulundurulma ve belirlenen yer veya bölgelere gitmeme yükümlülükleri elektronik izleme yoluyla da yapılabilmektedir. Elektronik kelepçe takılan kişinin yükümlülük kurallarına uymadığı cihazdan gönderilen sinyallerle tespit edilir. Elektronik kelepçeden gönderilen sinyaller yükümlülük ihlalinin bildirimi, tespiti mahiyetindedir[423]. Hapis cezasının konutta çektirilmesinin yararlarında biri ceza infaz

---

"a) 5275 sayılı Kanunun 110 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre altı ay veya daha az süreli hapis cezasının infazı aşağıdaki şekilde yapılır;
1. Hükümlü, her hafta cuma günleri saat 19.00'da kuruma girmek ve pazar günleri de aynı saatte kurumdan çıkmak suretiyle cezası hafta sonları infaz edilir.
2. Hükümlü her gün saat 19.00'da kuruma girmek ve ertesi gün de saat 07.00'de kurumdan çıkmak suretiyle cezası geceleri infaz edilir.
3. Bu hükümlüler, kurumlarda diğerlerinden ayrı yerlerde barındırılır.
4. Cezanın bu kilde çektirilmesine karar verilenler hakkında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz.
b) Hükümlü, bu fıkrada belirtilen yükümlülüklere uymaması hâlinde, durum, kurum tarafından Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir."

[420] **5275 Sayılı Kanun "Madde 110.-** (1) Hükmü veren mahkeme veya hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkeme, altı ay veya daha az süreli hapis cezasının;
a) Her hafta cuma günleri saat 19.00'da girmek ve pazar günleri aynı saatte çıkmak suretiyle hafta sonları,
b) Her gün saat 19.00'da girmek ve ertesi gün saat 07.00'de çıkmak suretiyle geceleri, Ceza infaz kurumlarında çektirilmesine karar verebilir."

[421] Mustafa Ruhan, Erdem. "Kısa Süreli Özgürlüğü Bağlayıcı Cezaların İnfazı ve Yeni Seçenekler." **İnfaz Hukuku'nun Sorunları Sempozyumu,** 24-25.11.2000, Ankara: Başkent Üniversitesi Yayını, 2001, s. 197

[422] Demirbaş, s.629

[423] Ziya Koç, Elektronik İzleme ile Hapis Cezasının Konutta İnfazı, Ankara Barosu Dergisi 2013/2, (http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/tekmakale/2013-2/2013-2-6.pdf) E.T: 20.12.2018

kurumlarında görülen kapasite üstü hükümlü sayısının azaltılmasıdır[424]. Ancak, cezaevinde hapis cezasının infaz edilmesi yerine hükümlünün evinde cezasının çektirilmesi suçlunun suça yatkın çevrenin etkisinden kurtulmasına yaramayabilir[425].

3.2.2.Geceleri İnfaz

Geceleri infaz, CGTİHK m. 110/1-b uyarınca, hükümlülük süresi 6 ay veya daha az süreli hapis cezasından, her gün saat 19.00'da ceza infaz kurumuna girmek ve ertesi gün saat 07.00 'de çıkmak suretiyle ceza infaz kurumlarında çektirilmesine karar verilebilir, burada amaç hükümlünün cezasını infaz sonrasında iç düzeninde devam sağlamaktır[426].

Gece infazının Alman ceza hukukunda da kabul edilmiş bir uygulama olduğu ve yarı hapis adını aldığı bildirilir. Bu durumda hükümlüler gündüzleri işine normal şekilde devam ederken cezasını geceleri ya da işten geriye kalan boş zamanlarında yerine getirmektedir[427]. Kısa süreli hapis cezasının geceleri infaz edilebilmesi için hükümlünün iş güç sahibi olması ve emeğinden başka geçimini temin edecek başka bir kaynağının bulunmaması gerekir[428].

Hükümlü sosyal yaşama yeniden katılma isteğini gösterdiğinde, cezasını çekmeye başlamadan önce yarı özgürlüğe hükmedilebilir. Bu hükümlüler özel cezaevlerinde veya normal cezaevlerinin bu işe ayrılmış özel bölümlerinde tutulurlar ve Hükümlü öngörülen tedbirlere uygun davranmadığında, yarı özgürlük rejimi her zaman kaldırılabilir. [429].

3.2.3.Konutta İnfaz

5275 sayılı CGTİHK madde 110/2'ye göre üç grup hükümlü konutta ceza infazını geçirebilir;

---

[424] Demirbaş, s.470

[425] Füsun Sokullu Akıncı, Adalet Reformu ve Alternatif Ceza Yaptırımları, Nurullah Kunter'e Armağan, İstanbul 1998, s.328

[426] Erdoğan, s.561

[427] Duman. s.82.

[428] Karakaş, Doğan. s. 211; Artuk. *Türk Ceza Hukukunda Yaptırımlar Sistemi,* s. 76.

[429] Çolak,Altun s.221

"(2) (Değişik: 6/4/2006 – 5485/1 md.) Mahkûmiyete konu suç nedeniyle doğmuş zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesine dair hukukî sorumlulukları saklı kalmak üzere;

a) Kadın veya altmışbeş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları altı ay,

b) Yetmiş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları bir yıl,

c) Yetmişbeş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları üç yıl,

veya daha az süreli hapis cezasının konutunda çektirilmesine hükmü veren mahkemece veya hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemece karar verilebilir."

Bu maddeye göre ilk sıradaki durum açısından yaş şartının sadece erkekler bakımından aranacağı, kadınlarda ise yaş şartı aranmayacağı anlaşılmaktadır. Bu durum eşit konumdaki kişiler arasında eşitsizlik yaratması Anayasa'nın 10. maddesine aykırı görülmektedir[430]. Kanun'un gerekçesinde "kadınların ev işlerini ve çocuklarının bakımlarını sürdürmeleri" dayanarak yapılan bu düzenleme ile hem bir eşitsizlik yaratılmış hem de kadına sosyal hayatta bir rol çizilerek kabul edilemeyecek bir durum ortaya çıkartılmıştır[431].

Yine 75 yaşını bitirenlere 3 yıl veya daha az süreli hapis cezası verilmesi durumunda, cezanın konutta çektirilmesi için önceden hükümlünün sağlık durumunun infaz kurumlarında kalmasına elverişli olmadığının tam teşekküllü Devlet veya üniversite hastanelerinden alınacak raporlara göre karar verilmesi şartı bu düzenleme ile kaldırılmış sadece yaş şartı kalmıştır. Ayrıca işlenen suç nedeniyle doğan zararın aynen iade, suçtan önceki duruma getirme ya da tazmin yoluyla tümüyle giderilmesi koşulları da kaldırılan hükümler arasındadır. Konutta infazın nasıl gerçekleştirileceği İnfaz tüzüğünün 52. maddesinde ayrıntılı bir şekilde ifade edilmiştir[432].

---

[430] Özbek, diğ., s. 649.

[431] Irmak, Duman. *Türk Ceza Hukukunda Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tez. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE, 2017, s. 80

[432] Kamer. **Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı,** s.237; "Ceza İnfaz Kurumları'nın Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri'nin İnfazı Hakkında Tüzük" **Madde 52/2- Konutta infaz:**
"a) 5275 sayılı Kanunun 110 uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre altı ay ve daha az süreli hapis cezalarının konutta infazı aşağıdaki şekilde yapılır,
1. Bu cezalara ilişkin ilâmlar, Cumhuriyet başsavcılıklarınca infazı amacıyla denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü ya da bürosuna gönderilir ve cezalar bu birimler tarafından infaz edilir.

Evde infaz hükümlünün sürekli evde oturması gerektirmez. Önceden belirlenen zamanlarda çalışabilir. İbadete ve kendisini geliştirebilecek programlara katılabilir. Cezası konutta infaz edilenlerin çalışması özellikle istenir, hatta iş bulmaları halinde kamu hizmetinde çalışmaları sağlanır[433]. Hapis cezasının konutta infazı hükümlüyü hapis cezasının olumsuzluklarından korur. Hükümlü toplumsal yaşamdan kopmayarak günlük yaşamına devam edebilir. Öte yandan; konutta tutulan hükümlü yeniden suç işlemesi engellenerek toplum suça karşı korunmuş olur. Ancak konutta infaz hükümlüyü gerekçesiyle eleştirilmektedir. Konutun bulunduğu çevre suç işlemeye zemin hazırlıyorsa konutta infaz tercih edilmemesi gerekir[434].

Mahkûmun bildirdiği adreste cezasının infaz edilmesi faili hapishanenin olumsuz koşullarından koruyacağı, diğer suçlulardan ayırılmasının olumlu yanlarının olduğu inkar edilemez. Modern teknolojinin gelişmesine paralel olarak günümüzde de hükümlünün evde ceza infazını denetim altında geçirmesi için çeşitli teknolojilerden yararlanılmaya başlanmıştır[435]. Bu açıdan değerlendirildiğinde hükümlüleri belli aralıklarla arayan telefon robotu ve hükümlünün konumunu denetleyen kilitli bilezik çözüm olarak görülmüştür. Türk Hukuk sistemi de bu yöntemi "5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu"na 2012 yılında eklenen "Elektronik cihazların

---

2. Konutta infaz hükümlünün mahkemeye beyan etmiş olduğu yerleşim yerinde yapılır.

3. Cezanın bu şekilde çektirilmesine karar verilenler hakkında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz.

b) 5275 sayılı Kanunun 110 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına göre üç yıl ve daha az süreli hapis cezalarının konutta infazı aşağıdaki şekilde yapılır,

1. Bu cezalara ilişkin ilâmlar, Cumhuriyet başsavcılıklarınca infazı amacıyla denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü ya da bürosuna gönderilir ve cezalar bu birimler tarafından infaz edilir.

2. Konutta infaz hükümlünün mahkemeye beyan etmiş olduğu yerleşim yerinde yapılır.

3. Cezanın bu şekilde çektirilmesine karar verilenler hakkında koşullu salıverilme hükümleri uygulanır.

c) Cezaları konutta infaz edilen hükümlülerin meşru ve kabul edilebilir mazeretine binaen konuttan geçici süreli ayrılmayı gerektiren sebeplerin ortaya çıkması hâlinde, bu durum denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü ya da bürosuna hükümlü tarafından yazılı olarak bildirilir. Talep, Cumhuriyet savcısı tarafından değerlendirilir,

d) Cezaları konutta infaz edilen hükümlülerin talepleri hâlinde konutlarının değiştirilmesine, Cumhuriyet savcısının talebi ile mahkeme tarafından karar verilebilir,

e) Hükümlünün konutta infazın gereklerine uyup uymadığı denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü ya da bürosu tarafından değerlendirilir. Hükümlünün yükümlülüklere aykırı hareket etmesi hâlinde durum, Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

(3) Bu infaz usulünün gereklerine geçerli bir mazeret olmaksızın uyulmaması hâlinde, cezanın baştan itibaren kurumda çektirilmesine karar verilir.

(4) Bu madde hükümlerine göre verilen kararlara itiraz yolu açıktır."

[433] Akıncı Füsun, Sokullu. "Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar ve Alternatif Ceza Yaptırımları," **Yeni Türkiye, Yargı Reformu Özel Sayısı**, Cilt. 2, Sayı.10 (Temmuz/Ağustos 1996), s. 688

[434] Dönmezer. **Kriminoloji.** s. 430.

[435] Centel/Zafer/Çakmut., s.638.

kullanması suretiyle takip" başlıklı madde ile hayata geçirmiştir. Bu yasanın aktif olarak uygulanışı 1 Şubat 2013 tarihinde başlatılmıştır. 5 Mart 2013 Tarih 28578 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği"nin 42. maddesi "Yükümlülerin uyması gereken kurallar" ile ilgili olup bu maddenin 2. fıkrasında hükümlünün elektronik cihazlar kullanılarak denetimli serbestlikten yararlanmadaki sorumluluğu bildirilmiştir[436]. Ayrıca, bu yönetmeliğin 7. kısmında da elektronik cihazların kullanılması suretiyle takibi detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

"Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği" 75. maddesinde hapis cezasının konutta infazına yönelik işlemler ayrıntılı bir şekilde ifade edilmiştir[437]. Bu madde gereğince cezası konutta infaz edilmesi şeklindeki özel infaz usullerine ilişkin verilen ilam, mahkeme tarafından Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Cumhuriyet başsavcılığı ilamı denetimli serbestlik genel defterine kaydeder, şube müdürlüğü ya da büroya gönderir. Bu şubelerde de kayıt işlemi yapıldıktan sonra hükümlüye on gün içinde şube müdürlüğü veya büroya başvurması bildirimi yapılır. Hükümlünün veya vekilinin veya kanuni temsilcisinin haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen mazereti olmaksızın; on gün içinde şubeye başvurmaması hâlinde, şube müdürlüğü veya büro tarafından ilgili defterdeki kayıt kapatılır. Durum Cumhuriyet başsavcılığı tarafından mahkemeye bildirilir.

Hükümlünün 10 gün içinde başvurması durumunda ise şube müdürlüğü ya da büro denetim görevlisi ya da memuru kararın yerine getirilmesi için bir denetim planı

---

[436] 5 Mart 2013 Tarih 28578 Sayılı Resmî Gazete, **Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği:** "Yükümlülerin uyması gereken kurallar, **MADDE 42-** (2) Yükümlülüğün elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle yerine getirilmesine karar verilmesi durumunda, yükümlü elektronik kelepçe ve diğer cihazlar ile ilgili üniteyi usulüne uygun olarak kullanmak ve korumak zorundadır."

[437] 5 Mart 2013 Tarih 28578 Sayılı Resmî Gazete, **Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği, Madde 75/1- Hapis cezasının konutta infazı;**

"a) Kadın veya altmış beş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları altı ay,

b) Yetmiş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları bir yıl,

c) Yetmiş beş yaşını bitirmiş kişilerin mahkûm oldukları üç yıl,

veya daha az süreli hapis cezasının tamamının veya kalan kısmının belli şartlar altında mahkeme kararıyla belirtilen bir konutta yerine getirilmesidir.

(2) Bu kararın yerine getirilmesinde konut; hükümlünün ailesiyle birlikte veya tek başına yaşamını devam ettirdiği, kendisine ait veya kiracı olarak oturduğu ve bu kararın yerine getirilmesinde mahkemeye bildirdiği veya mahkeme kararında belirtilen yeri ve eklentilerini ifade eder.

(3) Hapis cezasının konutta infazında, hükümlünün risk ve ihtiyaçları, kurallara uymadaki başarısı ve işbirliği dikkate alınarak; a) İlk altı ay için günde bir, b) İkinci altı ay için günde iki, c) Üçüncü altı ay için günde üç, ç) On sekizinci aydan sonra günde dört, saat süreyle evden ayrılmasına vaka sorumlusunun önerisi üzerine komisyon tarafından karar verilebilir."

hazırlayarak hükümlünün cezasının infaz edileceği konutun adresi, infazın başlama ve bitiş tarihleri belirlenir. Hükümlünün denetim planı doğrultusunda cezasını çekip çekmediği şube müdürlüğü ya da büronun denetimleriyle anlaşılır. Bu süreç içerisinde hükümlünün geçerli gerekçelerini belgelendirmesi ile belirli bir süre konuttan ayrılışına Cumhuriyet başsavcısı karar verilir. Sağlık, yangın, deprem gibi konutu terk etme zorunluluğu halinde şube müdürlüğü ya da büroya bilgi verilerek tutanak tutturularak Cumhuriyet savcılığına durum iletilir[438].

Cezası konutta infaz edilen hükümlünün infaz sırasında piskolojik veya sosyal sorunları ve fiziki hastalığı ortaya çıkarsa, denetimi serbestlik müdürlükleri tespit ve önlemler konusunda 5402 sayılı Kanunun 14/1 maddesinin h bendine göre hareket eder. Buna göre denetimli serbestlik müdürlükleri bu gibi durumlarda çözüme yardımcı olmak, rapor tutmak, hükümlünün infazın gereklerine uymadığının tespiti halinde Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmekle yükümlüdür[439].

Son olarak söz konusu infaz rejiminin uygulanması, mahkûmun işlemiş olduğu suç nedeniyle doğmuş olan zararı aynen iade suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesine dair hukuki yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz[440].

3.3.Özel İnfaz Şartlarına Uyulmaması Hali

Kısa süreli hapis cezası nedeniyle hükümlünün özel infaz usullerine göre cezasını çekmesi sağlanırken, kanunlara riayet edilmemesi halinde 5275 sayılı CGTİHK'nın 110.'uncu maddesinin 5. fıkrası gereğince;

"a) Cezanın hükümlünün oturduğu yerde çektirilmesi halinde, hükümlünün oturduğu yer ve müştemilatı dışına çıkması,

b) Hafta sonu infazda ve geceleri infazda kabul edilebilir bir özür göstermeden cezaevine bir gecikme ile gelinmesi gibi haller özel infaz şartlarına uyulmama olarak kabul edilebilir. Hastalık veya diğer mücbir bir sebeple riayetsizlik halinde bu hükümler uygulanmayacaktır."

[438] Artuk/Gökçen, s.810
[439] Erdoğan, s.566
[440] Soyaslan, s.587

Bu kanun maddesi daha önceki 5485 sayılı kanunda cezasını konutta çekenler hakkında koşullu salı verilmeden yararlanmama yasağını içermemesine rağmen yeni haliyle yaş ve ceza miktarı ne olursa olsun hafta sonları infaz, geceleri infaz ve konutta infaz usulleriyle cezasını çekenlerin hepsinin koşullu salıverilme hükümlerinden yararlanmaları mümkün olmayacağı hüküm altına alınmıştır[441].

"Denetimli Serbestlik Yönetmeliği'nin hapis cezasının konutta infazı başlıklı 75. Maddesi 8 ve 9. Fıkralarına göre;

"(8) Hükümlü, mazereti olmaksızın infaz süresince kararın yerine getirildiği konutu değiştiremez. Hükümlü, bir mazeret nedeniyle konutunu değiştirme talebini müdürlüğe yazılı olarak iletmek zorundadır. Komisyon hükümlünün talebini değerlendirerek konutun değiştirilip değiştirilmeyeceğine karar verir.

(9) Hükümlünün haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilebilen bir mazereti olmaksızın yirmi dört saatten fazla süreyle izinsiz olarak konuttan ayrılması veya iznin bitmesinden itibaren bu süre içerisinde konuta dönmemesi halinde uyarı yapılmaksızın dosya kapatılarak mahkemesine gönderilir."

Hükümlünün denetleme planına uyulmadığının kolluk, şube müdürlüğü ya da büro tarafından tespit edilmesi durumunda hükümlünün denetleme planına uyması yönünden uyarı yapılır. Yapılan uyarıların dikkate alınmaması durumunda kolluk bilgilendirilir ve kayıt kapatılarak evrak mahkemeye iletilmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. 5275 sayılı CGTİHK'nın 110.'uncu maddesinin 5. fıkrası gereğince "özel infaz usulünün gereklerine geçerli bir mazeret olmaksızın uyulmaması halinde, cezanın baştan itibaren infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir[442].

[441] İnce. s. 326.
[442] Artuk Gökçen, s.811

SONUÇ

İşlenen suça karşılık olarak bozulan toplum düzenini onarmak geçmişte olduğu gibi bugünde ceza sistemi ile olmaktadır. Zira işlenen suça karşılık yaptırım uygulanmadığı zaman benzer suçların artması muhtemeldir. Bu bağlamda da modern ceza hukukunda suçlunun gelecekte suç işlemesine engel olmak için çeşitli yaptırımlar söz konusu olmaktadır. Devletlerde toplumun huzurunu esas amaç edinerek suçlulara yönelik olarak çeşitli kurumlar kurmuşlardır. Bu noktada da cezaevleri suçluların cezalarının çektikleri kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Cezaevleri, suçluların yaptıkları suçlara karşı cezalarını çektikleri yerler olmakta ve bu bakımdan da infazın gerçekleştiği süre boyunca donanımlı olmaları gerekmektedir. Her ne kadar bireyler suç işleyerek böyle yerlere gelmişlerse de insan hakkı ve suçlulara yapılan muamelelerde belirli kurallar vardır. Örneğin, cezaevinde

bulunan bir birey insanlık dışı bir muameleye maruz kalamaz ve bireyeişkence yapılamaz. Çünkü kişi işlediği suç için zaten normal yaşamından koparılıp hapishaneye atılmıştır. İkinci bir cezaya maruz kalması kabul edilebilecek bir durum değildir.

Bununla birlikte kısa süreli hapis cezası, ceza hukukunun gereklerinden meydana gelmiştir. Geçtiğimiz yüzyıldan buyana hapis cezasının infazında büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Buna bağlı olarak da tekerrür oranı da her geçen gün artış göstermektedir. Bu sorunlar hapis cezasının infazından sonra bireyin yeniden topluma kazandırılamadığını ispatlar niteliktedir. Bu sebeple de seçenek yaptırımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Zira kişi ister kısa vadeli olsun ister uzun vadeli olsun cezaevi hayatı yaşadığında psikolojik olarak normal hayatına döndüğü zaman çekimser olabilmektedir. Öncelikle, kişi, her ne kadar işlediği suçun cezasını çekmiş olsa da toplum gözünde bir suçlu hissini içinde taşımaktadır. Bu bakımdan da cezaevi şartlarının iyi olması ve suçlulara yönelik psikolojik desteklerin sağlanması önem kazanmaktadır. Donanımlı cezaevi, yeterli personel, uygun bir bina ve doğru bir yönetim anlayışı ile cezaevindeki birçok suçlu hükümlülük hallerinden sonra da hayatlarının kalan kısmında normal bir birey olarak yaşabilmektedir. Bu durum, devlet için ek masraf ortaya çıkarsa da devlet kurumlarının bu yönde çalışma yapmaları dikkate değerdir. Hapis cezasının infazından mümkün olduğunca kaçınmak ve hapis cezasının infazında cezaevi dışındaki infaz yöntemlerinin öne çıkarılması da bir diğer önemli konudur. Suç işleyen kişinin cezaevinde olması toplumu rahatlasa da, hapis cezasının suçu önlemede sanıldığı kadar etkili olmadığı ortaya çıkmıştır. Seçenek yaptırımlar cezanın infazını parçalı hale getirmekte ve ağır suçluluk hali hariç diğer suçlarda hafifletici bir etki yapabilmektedir. Günümüzde isehapis cezasına yönelik olarak hafifletici seçenekler devlet kurumların öne sürdüğü konulardır. Netice itibariyle, suç işleyen kişi de toplumun bir ferdi olmaktadır. Bu kişilerin toplumdan tecrit edilmesinden ziyade suçluluk halinin nasıl daha da hafifletilmesi gerektiği üzerinde durmak suç oranlarını daha da azaltacaktır.

KAYNAKÇA

Akbulut, Berrin. **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 4.baskı. Ankara, Adalet Yayınevi, 2017.

Akın, Abdülkadir. **İnfaz Hukuku**, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016

Akkaya, Çetin, **Açıklamalı ve İçtihatlı Cezaların İnfazı ve İnfaz Hukuku.** Ankara: Adalet Yayınevi, 2015

Artuk, Mehmet Emin ve Ahmet Gökcen. **Ceza Hukuku Genel Hükümler.** 12.baskı, Ankara: Adalet yayınevi, 2018.

Artuk, Mehmet Emin ve Ahmet Gökcen. **Gerekçeli Ceza Kanunları**. 19.baskı, Ankara: Adalet yayınevi, 2018.

Bakıcı, Sedat. **Ceza Hukuku Genel Hükümler.** Ankara: Adalet Yayınevi, 2007

Centel, Nur, Hamide Zafer ve Özlem Çakmut. **Türk Ceza Hukukuna Giriş**. 10.baskı Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017

Cin, Halil ve Gül, Akyılmaz. **Türk Hukuk Tarihi**. 3. Baskı. Konya, 2009

Çetin, Soner Hamza **Türk Ceza Kanunu'nda Adli Para Cezası**. Ankara, 2012,

Çetin, Soner Hamza. **Türk Ceza Kanunu'nda Seçenek Yaptırımlar**. 1. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2011

Çetintürk, Ekrem. **Onarıcı Adalet ve Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma**. 1. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2017

Çınar, Ali Rıza. **Türk Ceza Hukuku'nda Cezalar**. 1. Baskı. Ankara: Turhan Kitabevi, 2005

Demirbaş, Timur. **Ceza Hukuku Genel Hükümler** 13. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.

Demirbaş, Timur. **İnfaz Hukuku.** 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015

Doğan, Fatma Karakaş. **Cezanın Amacı ve Hapis Cezası,** 1.Baskı, Legal Yayıncılık, 2010.

Dönmezer, Sulhi ve Sahir Erman. **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku. Genel Kısım. C.I.** 12. Baskı. İstanbul: Beta basım Yayın, 1997

Dönmezer, Sulhi. **Genel Ceza Hukuku Dersleri**, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayını, 2004

Dönmezer, Sulhi. **Kriminoloji**. İstanbul: Beta Basım Yayım, 1994

Erdoğan, Oktay. **İnfaz Hukuku.** 2. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016

Erman, Sahir ve Sulhi Dönmezer. **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku - Cilt:1**. 14. Baskı, İstanbul: Der Yayınları, 2016

Gramatica, Filippo. **Toplumsal Savunma İlkeleri**. Sami Selçuk (Çev.), Ankara: İmge Kitabevi, 2005

Hafızoğulları, Zeki ve Muharrem Özen. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 11.bası, U-SA yayıncılık, 2018.

Hakeri, Hakan **Ceza Hukuku Genel Hükümler- "**TCK Haziran 2009 Değişiklikleri İşlenmiş ve Yeni Anayasa Mahkemesi Kararları ve Yargıtay İçtihatlarıyla Genişletilmiş", 8. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2009

Hakeri, Hakan. **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 21. Baskı, Ankara: Adalet Yayınları, 2017

İçel, Kayıhan; Akıncı F. Sokullu, İzzet Özgenç, Adem Sözüer, Fatih Mahmutoğlu ve Yener, Ünver. **İçel Yaptırım Teorisi.** 2. Baskı. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2000.

İnce, Hüseyin. **Türk Ceza Hukukunda Kısa Süreli Hürriyeti Bağlayıcı Cezalara Seçenek Yaptırımlar.** Ankara: Seçkin Yayınları, 2007

Kamer, Vehbi Kadri. **Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı.** Adalet Yayınevi, 2007

Keyman, Selahattin. **Hukuka Giriş ve Metodoloji**. Ankara: Doruk Yayınları, 1981.

Koca, Mahmut ve İlhan Üzülmez. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınları, Ankara, 7 baskı, 2018

Maden, Mehmet. **Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012.

Nuhoğlu, Ayşe. **Ceza Hukukunda Emniyet Tedbirleri**, Adil Yay., Ankara 1997

Nursal Necati ve Selcen Ataç, **Denetimli Serbestlik ve Yardım Sistemi** (Probation), Ankara: Yetkin, 2006

Önder, Ayhan. **Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt: 3**, 1. Bası, İstanbul: Beta Yayıncılık, 1989.

Önder, Ayhan. **Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Cezalar Sistemi, Cezaların Somut Olaya Uygulanması, Dava ve Cezayı Düşüren Nedenler, C.III.** İstanbul: Beta Yayınevi, 1989

Özbek Veli Özer, Mehmet Bihat Kanbur, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 9. Baskı, Seçkin yayıncılık, 2008

Özbek, Mustafa. "**Çağdaş Ceza Adaleti Sistemlerinde Alternatif Çözüm Arayışları ve Arabuluculuk Uygulaması**", Feridun Yenisey (drl.), İstanbul: Arıkan Yayınları, 2005

Özbek, Veli Özer **İnfaz Hukuku**. 7. Baskı. Seçkin Yayıncılık, 2015

Özbek, Veli Özer. **Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Anlamı, İzmir Şerhi, Genel Hükümler, C. 1**. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005

Özgenç, İzzet. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 14.baskı. Ankara: Seçkin Yayınları, 2018

Öztürk Bahri ve Mustafa Ruhan Erdem, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri**,1 8.baskı, Seçkin Yayıncılık, 2018.

Öztürk, Bahri ve Mustafa Ruhan Erdem. **Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**. 17.baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.

Roxin Claus, "Ceza Hukukunun Bir Geleceği Var mıdır?" (Çev. ÜNVER Yener), Roxin'e Armağan, **Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi** 5,

Soyaslan, Doğan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler.** 8.baskı, Yetkin Yayımları, 2018.

Soyaslan, Doğan, **Kriminoloji**, 3. Baskı, İstanbul, Yetkin Yayınları,2018

Şahin, Cihan. **Ceza Davalarında sıklıkla hata yapılan konular**, Adalet Yayınevi, 2016

Tane, M Tahir **Ceza Hukuku Umumi Kısım.** 3. Baskı. İstanbul: 1953

Yücel, Mustafa Tören. **Türk Ceza Siyaseti ve Kriminolojisi**. 4. Baskı. Ankara: Legal Kitabevi, 2007

Zafer, Hamide. **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 6. Bası, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2016

Süreli Yayınlar

Abanoz, Buket Suçun Önlenmesinde Hapis Cezası ile Seçenek Yaptırımların Etkinliğinin Karşılaştırılması, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, 2017, 5(2), 1-28

Akıncı, Füsun Sokullu, "Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar ve Alternatif Ceza Yaptırımları," **Yeni Türkiye Dergisi.** Y:2, S:10, 1996, s.679.

Aktaş, Sururi. "Cezalandırmanın Amacı Üzerine", E**rzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.8, Sy. 1, 2009.

Arslan, Buket Soygüt, "Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu", (**Yayınlanmış yüksek lisans tezi,** Galatasaray Üniversitesi Yayınları), s.31.

Artuk, Mehmet Emin. "Güvenlik Tedbirleri", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** C. XII, Y. 2008, S. 1-2.

Artuk, Mehmet Emin. "Türk Ceza Hukukunda Yaptırımlar Sistemi." **Ceza Hukuku Dergisi (CHD)**. Cilt. 2, Sayı. 4, 2007, s. 66.

Bekri, Nedim. "Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ve İlkenin Uluslararası İnsan Hakları Belgeleri ile Uluslararası Ceza Hukuku Uygulamalarındaki Durumu", **Adalet Dergisi,** Sayı: 38, 2010, s. 60.

Cebre, Ayvaz. "Kamuya yararlı bir işte çalıştırma yaptırımı," **TAAD,** Yıl:3, Sayı:10, Temmuz 2012 .

Çolak, Haluk ve Altun Uğurtan. "Güvenlik Tedbirleri ve 5237 s. TCK'na Göre Yaptırım Teorisindeki Yeri", **Adalet Dergisi**, s.22.

Çolak, Haluk ve Altun Uğurtan. "Kısa Süreli Hapis Cezaları, Seçenekli Yaptırımlar ve İnfaz Rejimleri," **TBBD,** Sayı. 67, 2006, s. 176.

Demirbaş, Timur. "Af Tartışmaları ve 4616 Sayılı 23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıvermeye Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun", **Anayasa Yargısı Dergisi**, Cilt 18, Ankara: Anayasa Mahkemesi Yayınları, 2001, s. 79.

Erdem, Mustafa Ruhan. "Kısa Süreli Özgürlüğü Bağlayıcı Cezaların İnfazı ve Yeni Seçenekler." **İnfaz Hukuku'nun Sorunları Sempozyumu,** 24-25.11.2000, Ankara: Başkent Üniversitesi Yayını, 2001, s. 197.

Eşitli, Ezgi Aygün. "Kısa Süreli Hapis Cezası ve Kısa Süreli Hapis Cezalarına Seçenek Yaptırımlar", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** Sayı: 65, 2016, s. 71.

Gürühan, Caner. "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılmasına İlişkin Güncel Sorunların Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi" **TBBD**, Sayı. 111, 2014, s. 135

İçel, Kayıhan. "**Hürriyeti Bağlayıcı Cezalara Seçenek Olan Müesseselerdeki Gelişmeler ve Türk Ceza Sisteminin Bu Yönden Değerlendirilmesi". Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında Türk Ceza Kanunu'nun 50 Yılı ve Geleceği Sempozyumu**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 22-26 Mart 1976, s.321

Kamer, Vehbi Kadri. "Denetimli Serbestlik, 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi", **Sempozyum,** 1-3 Haziran 2008, s. 706.

Kızmaz, Zahir. "Ceza veya Kriminal Yaptırımın Suç Oranları Üzerindeki Caydırıcı Etkisi", **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.** Cilt. 7, Sayı. 2(2006), s.230.

Kiziroğlu, Serap Keskin. "Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkına İlişkin Anayasal Değişiklikler". **İÜHF Mecmuası,** Cilt. 60, Sayı. 1-2, 2002., s.49.

Kiziroğlu, Serap Keskin. "Türk Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Af Sorunu Sempozyumu", 07.12.2010 s.37.

Koç, Ziya. "Elektronik izleme ile Hapis Cezasının Konuta Çektirilmesi," **Ankara Barosu Dergisi**. Sayı 2,(2013), s. 178.

Roxin, Claus. "'Ceza Hukukunun Bir Geleceği Var mıdır?' (Çev. ÜNVER Yener), Roxin'e Armağan," **Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi** 5, s. 66.

Yenidünya, Ahmet Caner. "5237 Sayılı TCK; Adli Para Cezası İnfazı", **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Dergisi.** Cilt. 10, Sayı. 1-2 (2006),s.135.

Zafer, Hamide. "Emniyet Tedbiri Muhakemesinin Özellikleri". İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası. Cilt: 62, Sayı: 1-2, 2004, 263-314.

Diğer Yayınlar

Abanoz, Buket. "Suçun Önlenmesinde Hapis Cezası ile Seçenek Yaptırımların Etkinliğinin Karşılaştırılması: Meta-Analiz Çalışmalarının Sistematik Olarak İncelenmesi." Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi/Journal of Penal Law & Criminology/Zeitschrift für Strafrecht und Kriminologie 5.2 (2017): s.1-28.

Duman, Irmak. "Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar", (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,** İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE,2017,), s.58.

Evğün, Saniye. "5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Kısa Süreli Hürriyeti Bağlayıcı Cezalara Seçenek Yaptırımlar". (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Erzincan: Erzincan Üniversitesi SBE, 2011), s. 8.

Gül, Sena Elturan. "Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar", **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),** s.17.

İnce, Hüseyin. "Kısa süreli hapis cezasına uygulanabilecek seçenek yaptırımlardan 'kamuya yararlı bir işte çalıştırma' yaptırımı" (community service labor program): http://www.yayin.adalet.gov.tr/adaletdergisi/30.sayi/09_36_25.pdf (E.T:12.12.18)

Kaya, Musa. "Kamuya yararlı bir işte çalıştırma yaptırımının türk ceza adalet sistemindeki tarihsel gelişim süreci", http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/20_3_10.pdf.

Toroslu, Haluk. "Ceza Müeyyidesi", (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007), s. 18

Yenisey, Feridun. "Mukayeseli hukuk açısından ceza sorumluluğu yaşı ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklar ve gençler için ceza hukukunda uygulanan alternatif yaptırımlar";
http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/egitimbasvuru_basvuru/mukayeselihukukta.pdf (E.T: 15.12.2018)

Yenisey, Feridun. İnfaz Hukukunun Tarihçesi ve Tutuklu ve Hükümlü Haklarının Gelişim, Modern Ceza İnfazı ve Cezaevlerinin Yönetim Sistemi Kolokyumu. Ankara, 15-16 Şubat 2001, s.10.